

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 26 mars justerades.

§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2020/21:639

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:639 Brott hot mot företagsamheten

av Lotta Olsson (M)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 25 maj 2021.

Stockholm den 15 april 2021

Justitiedepartementet

Mikael Damberg (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

§ 3 Anmälan om faktapromemoria

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2020/21:FPM95 Humanitära insatser: Nya utsikter för EU:s globala bistånd mot bakgrund av covid-19 *COM(2021) 110* till utrikesutskottet

§ 4 Anmälan om granskningsrapport

Tredje vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till konstitutionsutskottet: RiR 2021:8 Var god dröj, myndigheterna digitaliserar – service till enskilda som inte kan eller vill vara digitala

§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Propositioner
2020/21:99 till finansutskottet
2020/21:100
Förslagspunkt 1 till finansutskottet
Förslagspunkt 2 och 3 till konstitutionsutskottet
2020/21:182 till socialförsäkringsutskottet

Skrivelser
2020/21:98 till skatteutskottet
2020/21:101 till finansutskottet

*Svar på
interpellationer*

§ 6 Svar på interpellation 2020/21:572 om bostäder i strandnära lägen

Anf. 1 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Carl-Oskar Bohlin har frågat jämställdhets- och bostadsministern om hon avser att vidta åtgärder för att totalt sett öka eller minska byggandet längs våra stränder med utgångspunkt i de förslag som har lämnats av utredningen om översyn av strandskyddet. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Som Carl-Oskar Bohlin nämner i sin interpellation överlämnade utredningen sitt betänkande till regeringen i december 2020. Betänkandet är nu ute på remiss till och med den 3 maj i år. Jag ser fram emot att ta del av remissvaren, men jag kan inte föregå beredningen av utredningens förslag.

Anf. 2 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för det inte helt uttömmande svaret, får man väl ändå säga. Jag fick alltså vänta en månad på att få ett icke-svar på min fråga.

Men för att ändå försöka utverka någon form av svar till de väljare som kanske är intresserade tänkte jag förtydliga min frågeställning. Det måste ändå finnas något syfte när man tillsätter en utredning. Det är detta jag försöker borra lite grann i nu.

När det gäller den förevarande strandskyddsutredningen, som avlämnades i december, kan man när man läser direktiven få lite motstridiga känslor kring vad som egentligen är intentionen med utredningen. Och inte blir det bättre när man lyssnar på de olika regeringsföreträdarnas beskrivning av vad utredningen syftar till.

Lyssnar man på Centerpartiet bibringas man uppfattningen att syftet med reformen är att liberalisera strandskyddet och göra det möjligt att bygga på fler platser och bygga mer i strandnära lägen. Lyssnar man på Miljöpartiet, fru talman, får man närmast känslan av att syftet är att vrida åt tumskrubarna när det gäller förutsättningarna för att bygga och att skydda mer av Sveriges strandlinje. Läser man sedan utredningen kan man konstatera att mycket talar för att det är Miljöpartiet som har dragit det längsta strået och fått mest gehör för sin linje i detta, i det att utredningen väldigt mycket betonar att det på de flesta platser i södra Sverige inte blir tal om någon uppluckring av strandskyddet.

Men eftersom regeringen fattar beslut som ett kollektiv och förhoppningsvis talar med en röst i denna fråga skulle jag vilja veta: Vad är syftet med den här reformen? Är det att det totalt sett ska byggas mer eller mindre i våra strandnära lägen? Detta är min fråga till statsrådet här i dag.

Anf. 3 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Tack, Carl-Oskar Bohlin, för frågan! Jag känner dock någonsans att Carl-Oskar Bohlin hade kunnat göra kalendern lättare för oss båda genom att helt enkelt gå in och läsa den punkt om strandskyddet som finns i januariavtalet. Där står vad som är syftet, och om det är det som är frågan hade det varit bra mycket enklare att bara läsa det som står.

Jag vet inte hur det är med Moderaterna – ibland börjar man ju undra – men vi från januaripartierna har i alla fall förmågan att hålla två tankar i huvudet samtidigt. Vi kan se att det finns områden där det finns möjlighet att ha större flexibilitet och bygga mer även i strandnära lägen, där det finns väldigt mycket strand, exploateringsstrycket är lågt och befolkningen liten, till exempel, medan det också finns områden som är väldigt hårt exploaterade och där strandområdena i allt mindre grad är tillgängliga.

Vi vet också att detta är något som påverkar allas våra möjligheter till rekreation och friluftsliv och också påverkar djur- och växtlivet i vår natur väldigt mycket. Vi vet att strandområden är en otroligt viktig livsmiljö för många arter. Tittar man på rödlistan över hotade arter ser man att omkring 250 arter är beroende av strandområden för att kunna existera. Vi – både Carl-Oskar Bohlin och jag och hela resten av Sveriges riksdag – har tagit på oss att nå de miljömål som riksdagen har ställt sig bakom; ett av dem är ett rikt växt- och djurliv, och ett annat är levande kuster och hav. Det är ett arbete som ska göras.

Detta gör att vi till exempel säger att det ska vara betydligt enklare att bygga strandnära i landsbygdsområden. Men vi säger också att det ska finnas ett starkt och vid behov förstärkt strandskydd för att värna obrutna strandlinjer liksom allemansrätten, som är en klenod i svenskt regelverk och som vi verkligen måste se till fortsätter att fungera fullt ut. Vi måste också värna tillgängligheten och miljön i områden som är starkt exploaterade. Detta tycker jag är en riktig princip. Det ska inte vara så att bara den som har den tjockaste plånboken och kan köpa sig en strandtomt ska ha tillgång till våra fantastiska stränder, utan det är en allmän tillgång som vi har rätt att kunna njuta av oavsett var vi bor och vilken inkomst vi har.

Det finns en antydning i Carl-Oskar Bohlins fråga om att detta skulle handla om ifall det går att bygga mer eller mindre i Sverige. Den frågan hade Carl-Oskar Bohlin också fått svar på om han hade tittat på SCB:s statistik. Då hade han sett att det varje år under den här regeringen har

byggs mer än något enda år när Carl-Oskar Bohlin Moderaterna suttit i regering. Faktum är att byggtakten nu ligger på en närmast dubbelt så hög nivå som genomsnittet under Alliansens tid vid makten, när de utformade bostadspolitiken.

Vi har också genom investeringsstödet sett till att det byggs hyresbostäder i en takt som vi inte har sett på årtionden, vilket gör att det finns möjlighet även för människor med lägre inkomster att få ett väldigt bra boende. Låt oss alltså inte luras och säga att frågan om det går att bygga eller inte hänger på hur vi agerar kring strandskyddet – det är en falsk bild.

Vi har visat i praktiken att vi kan bygga mycket. Nu bygger vi också i en högre takt än befolkningstillväxten. Vi håller alltså på att bygga i kapp, till skillnad från hur det var när Moderaterna styrde bostadspolitiken och hela tiden, varje år, halkade efter och fick en större och större bostadsskuld till kommande generationer.

Anf. 4 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Om det nu hade varit så att statsrådet var mån om bådars vår kalendertid är det fascinerande att statsrådet väljer att i sitt svar ägna mer än halva tiden åt att prata om något som inte över huvud taget har med frågan att göra, nämligen det generella byggandet och investeringsstödet.

Om det hade varit så att han var intresserad av bådars vår gemensamma tid – jag klev upp klockan 5 i morse för att ta mig till den här interpellationsdebatten – hade statsrådet åtminstone kunnat försöka bemöda sig att svara på min fråga, alltså den fråga jag skrev i interpellationen och nu förtydligade: Vill man från regeringens sida att den här reformen ska medföra att det byggs mer i strandnära lägen eller mindre?

Fru talman! Det är ju inte svårt att lockas att dra slutsatsen att statsrådet är obekvämt med att svara på frågan helt enkelt därför att det finns två diametralt motsatta uppfattningar om syftet med den här utredningen inom ramen för regeringssamarbetet. Å ena sidan har vi Miljöpartiet, det parti som statsrådet representerar, som tycker att det inte borde byggas mer i strandnära lägen. Å andra sidan har vi Centerpartiet, som tycker att det borde byggas mycket mer. Det är därför som direktiven till utredningen är så motstridiga.

Statsrådet sätter förmodligen omedvetet fingret på motstridigheten när han säger att det å ena sidan ska bli lättare att bygga i landsbygdsområden och å andra sidan att skyddet för obrutna strandlinjer måste stärkas.

Fru talman! Jag undrar om statsrådet har varit på landsbygden någon gång. På väldigt många håll i Sverige är det likadant, och om det är något som vi har gott om på landsbygden är det obrutna strandlinjer, och de ska nu alltså få ytterligare stärkt skydd. De är obrutna för att vi har ett strandskydd som lägger en död hand över möjligheten till utveckling på landsbygden.

Om det är något vi har i detta land är det stränder. I mitt eget hemlän Dalarna, som inte har någon kust, finns det ändå en halv kilometers strandremsa per hushåll om man slår ut det. Det finns mycket goda förutsättningar att värna biologisk mångfald och samtidigt öppna för att låta människor bygga strandnära. Problemet är bara att utredningen landar i en slutsats som ställer upp så många kriterier för att komma åt lättnaderna att det i praktiken blir omöjligt.

Detta vet naturligtvis statsrådet om, men han är inte intresserad av att tala om det i den här debatten, för han inser att det finns en spricka i det samarbete som har lyckats komma överens om totalt motstridiga utredningsdirektiv. Som jag nämnde sätter statsrådet själv ord på detta: Det ska bli lättare att bygga på landsbygden, men det är viktigare att värna orörda strandlinjer.

Vad är då hög exploateringsgrad? Utredningen bedömer att i stora delar av södra Sverige, som alltså rymmer 90 procent av Sveriges befolkning, är förutsättningarna ganska begränsade för att lätta på strandskyddet över huvud taget. Det vill säga att det för de allra flesta blir en åtdragning av tumskruvarna och inte alls bättre förutsättningar för att bygga strandnära. För alla dessa människor är det en oerhört klen tröst att regeringen har infört ett investeringsstöd, som statsrådet nämner i debatten. Det har ju ingenting med den här frågan att göra.

Anf. 5 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Jag har redan svarat på Carl-Oskar Bohlins fråga. Faktum är att mina företrädare också har gjort det, för Carl-Oskar Bohlin har ställt samma fråga till dem. Svaret är att vi har en process som vi följer, och i min tanke är det ungefär samma process som tidigare regeringar har följt. Det vill säga att vi tillsätter utredningar, får in förslag och skickar ut förslagen på remiss. Remiss betyder att man får in synpunkter från berörda parter och sedan kan ta ställning till om det behöver göras förändringar i förslagen eller om förslagen är bra som de är och man kan gå vidare med dem.

Allt detta låtsas Carl-Oskar Bohlin som om han kan förutse – han vet redan vad som kommer att hända – eller att jag som minister kan strunta i processen. Carl-Oskar Bohlin vet mycket väl att arbetet i regeringen inte fungerar så. Vi har faktiskt ett ansvar att lyssna på remissinstanserna.

Eftersom remissen fortfarande är ute har vi inte fått in remissinstansernas synpunkter. Men Carl-Oskar Bohlin kanske tycker att vi ska strunta i den demokratiska förankring som remissförfarandet innebär? Är det så vi ska tolka frågan?

Det verkar också som att Carl-Oskar Bohlin är omedveten om att Sverige inte ser likadant ut överallt. Jag vet inte om han tycker att hans hemlän är en del av det som i januariavtalet kallas starkt exploaterade delar av landet. Det är väl inte min bild, men Carl-Oskar Bohlin kanske har en egen uppfattning i den frågan.

Däremot är det solklart att de kuster vi har inte alls är fredade och inte exploateras, vilket Carl-Oskar Bohlin verkar mena. Om man intresserar sig för statistik och faktiskt vill följa upp vad som i verkligheten händer är det i stället tydligt att den totala längden havsstrandlinje som påverkas av bebyggelse mellan 2015 och 2018 ökade med 3 procent. Det är en ganska hög exploateringstakt. Om man följer den tangenten framåt kan man se att det inom en inte alltför avlägsen framtid kommer att vara väldigt svårt att få tillgång till strandlinjen om man inte är den som äger marken.

Totalt är det 28 procent av den totala havsstrandlinjen som var påverkad av bebyggelse år 2018. För den som vill se verkligheten är det helt uppenbart att delar av vår kustlinje är väldigt högt exploaterade.

Då är frågan: Ska då alla de människor som bor i Stockholm, Göteborg, Malmö eller andra stora städer inte ha möjlighet att sig ut i havsbandet för

att njuta av vackra stränder och öppet hav? Ska det vara ett privilegium bara för den som har en tjock plånbok och kan köpa sig till den rätten? Det är inte det som vi känner är vårt ansvar från regeringens och januaripartiernas sida.

Vi känner att vi har ett ansvar att inte bara, som Carl-Oskar Bohlin tycks vilja, släppa allt fritt och låta vem som helst bygga var som helst. Vi har ett ansvar för att se till att stränderna finns tillgängliga för den som till exempel vill vara ute och njuta av naturen, campa, göra en dagstur eller en längre vandring.

Däremot kan vi, som jag sa tidigare, hålla två tankar i huvudet samtidigt. Vi kan se det värdet, men vi kan också se att det finns delar av landet där det finns väldigt mycket hav, sjöar och vattendrag och också ganska liten befolkning. Där finns det ett värde att öppna upp möjligheterna att bygga mer strandnära än man gör i dag.

Carl-Oskar Bohlin verkar inte förstå att man kan tänka två tankar samtidigt. Då är det svårt för mig att förklara för Carl-Oskar Bohlin hur vi gör. Men svaret har jag alltså redan gett. Jag kan förstås ge det en gång till: Vi tycker att man kan agera olika i olika delar av landet. Om Carl-Oskar Bohlin har en annan uppfattning blir jag orolig.

Anf. 6 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Statsrådet visar sitt illa dolda förakt för vanligt folk när han frågar hur det skulle se ut om vem som helst skulle få bygga vid våra stränder.

Anledningen till att strandtomter och strandnära boende i dag är reserverade för människor med tjock plånbok, som statsrådet uttrycker det, är den reglering som statsrådet själv förordar och håller kär, nämligen att bara fastigheter uppförda innan det generella strandskyddet infördes i dag kan ianspråkta för att bo i. Det är detta som driver upp priserna för den här typen av boende.

Statsrådet säger att han har svarat på min fråga vid tre tillfällen. Jag är inte säker på att de som hör den här debatten håller med om det. Svaret på frågan är alltså, om jag förstår statsrådet rätt, att ni har en process. Okej, ni har en process. Men frågan löd alltså: Vill statsrådet att processen leder fram till att det byggs mer eller mindre längs våra stränder? Även om man inte är färdig med processen, fru talman, måste man kunna svara på vad som var intentionen med utredningen.

Statsrådet avslöjar möjligen att han inte heller har läst utredningen i detalj eller vet var i Sverige Dalarna är beläget. Vi tillhör mellersta Sverige, och utredningen konstaterar att i södra och mellersta Sverige blir utrymmet för så kallade landsbygdsområden ganska begränsat. Problemet är att utredningen uppställer enormt snäva premisser för att man ska få bygga i strandnära områden.

Anf. 7 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Även om jag får tacka Carl-Oskar Bohlin för förtroendet var det inte jag som inrättade strandskyddet. Det kom redan 1975, i den moderna tappningen, när jag var fyra år gammal. Däremot tycker jag väl att det är ett arv som vi har ett ansvar att förvalta. Det har varit viktigt för att just öppna möjligheter för människor som inte har råd att köpa en egen strandtomt, så att de kan vara ute, få rekreation, befinna sig i kustnära om-

råden och njuta av den fantastiska miljön. Det tycker jag – det är min vision i alla fall – att människor ska kunna göra även i framtiden.

Jag tycker att Carl-Oskar Bohlins frågeställning och lite insinuanta ton visar på ett förakt för människor som inte har råd att köpa en egen strandtomt. Vi tycker att detta ska vara en rättighet för alla människor, inte bara för några få. Det är därför som vi också tycker att det är värt att värna de orörda strandlinjerna och att värna tillgången till stränder i områden där det är ett högt exploateringsstryck.

Det område vi befinner oss i nu, Stockholmsregionen, är till exempel ett sådant område. Det borde vi kunna enas om. I stället låtsas Carl-Oskar Bohlin som att det skulle vara någon stor konflikt i denna fråga. Det är det som får mig att tro att Carl-Oskar Bohlin inte tycker att det ska finnas några begränsningar över huvud taget. Det tycker jag är ganska cyniskt, måste jag säga, fru talman.

Moderaterna har ju, som jag kanske behöver påminna Carl-Oskar Bohlin om, skrivit under och röstat för det miljömålssystem som Sverige har. Där står det att vi ska ha levande sjöar och vattendrag. Vi ska ha hav i balans och levande kust och skärgård. Vi ska ha ett rikt djur- och växtliv. Stränderna är en otroligt viktig livsmiljö för ett stort antal djurarter och även växtarter som är hotade.

Som vanligt är Moderaterna ivriga att skriva på mål, men när det sedan gäller att genomföra målen och nå fram till dem finns Moderaterna inte där, utan då går de gärna över till att i stället värna andra intressen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2020/21:598 om resultatet av gymnasielagen

Anf. 8 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Emma Ahlström Köster har frågat mig följande:

För det första om jag anser att den så kallade gymnasielagen har varit och är ett verkningsfullt instrument eller om jag avser att vidta åtgärder så att synpunkter från exempelvis SKR tas i beaktande.

För det andra om jag har granskat vilka som har gynnats av gymnasielagen och om jag i så fall kan exemplifiera detta och, om inte, om jag tänker granska detta.

För det tredje om jag anser att gymnasielagen spelar en roll för en långsiktig och robust svensk integrationspolitik och vilka skäl som i så fall ligger till grund för detta.

Den 1 juli 2018 infördes en ny möjlighet till uppehållstillstånd i det så kallade gymnasiregelverket. Det innebar att vissa ensamkommande unga som hade fått eller annars skulle ha fått ett beslut om utvisning under vissa förutsättningar kunde få uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå.

Syftet med förslaget var att ge en möjlighet till uppehållstillstånd för sådana studier för den grupp ungdomar vars utsikter till uppehållstillstånd kraftigt försämrats på grund av mycket långa handläggningstider hos Migrationsverket. Det gällde de vars ansökan om uppehållstillstånd hade registrerats hos Migrationsverket den 24 november 2015 eller tidigare och

som hade fått vänta i mer än 15 månader på sina beslut. Dessa personer befann sig i en exceptionell situation eftersom Sverige 2015 tog emot fler asylsökande än någonsin tidigare och handläggningstiderna ökade kraftigt.

Regelverket var verkningsfullt och gynnade alla de ungdomar som beviljades uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå. Mot bakgrund av de exceptionella omständigheterna fick dessa ungdomar en chans att arbeta sig in i Sverige. Om de fullföljer sin gymnasieutbildning, etablerar sig på arbetsmarknaden och inte begår brott får de möjlighet att stanna. Det tycker jag är det humana och pragmatiska sättet att lösa den situation vi befann oss i.

Det fanns farhågor om att detta skulle innebära att fler ensamkommande skulle söka sig till Sverige. Så har det inte blivit. Förra året hade Sverige det lägsta antalet ensamkommande asylsökande på 15 år.

Anf. 9 EMMA AHLSTRÖM KÖSTER (M):

Fru talman! Jag lyssnar intresserat på ministern när han svarar mig, men jag hör inte någon självkritik. Jag tänker att det beror på okunskap. Tillåt mig därför att redogöra för hur det går till där ute i verkligheten.

Flyktingkrisen 2015 känner vi båda till. Det var det året som ett stort antal flyktingar försökte ta sig till Europa för att söka asyl. Merparten av de asylsökande kom från Mellanösterns Syrien eller Sydasiens Afghanistan. Men flyktingsmugglarnas höga avgifter garanterade inte en säker resa. Tvärtom innehöll många av dessa resor farliga eller livsfarliga moment som säkert ingen av de involverade har kommit igenom oberörd.

Att söka asyl är en mänsklig rättighet, en rättighet som jag är stolt över att vi kan erbjuda människor i nöd. Men det är också upp till enskilda länder att bestämma på vilka grunder en person har rätt att söka asyl i just det landet.

Vi känner båda till att Sverige och Tyskland tog ett stort ansvar under flyktingkrisen. Faktum är att Sverige aldrig har tagit emot så många asylsökande som under den här perioden – hela 163 000 människor. Det är nästan dubbelt så många som under 1992, då Balkankriget pågick.

De som bedöms ha asylskäl ska få uppehållstillstånd, men de som har fått avslag måste lämna.

Men så inför regeringen gymnasielagen, en lucka. Det är ett undantag för personer som annars eventuellt skulle ha fått ett beslut om utvisning. Dessa personer kunde få uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå om de uppfyllde övriga krav.

Larmen väntade inte på sig. SKR sa: Detta är svårt att genomföra i praktiken. Det skapar osäkerhet. Delmi, Delegationen för migrationsstudier, skrev: Lagen ger dubbla budskap, och det växer fram ett skuggsamhälle i skuggan av den. Spårbyte på spårbyte och överklagande på överklagande bidrar till en lång, utdragen och dyr asylprocess. Endast hälften av dem som har fått avslag har dessutom lämnat landet frivilligt. Många har dessutom avvikit helt.

Ryktet om Sveriges generösa mottagande spred sig, och fler ville söka asyl här.

Riksdagens beslut om gymnasielagen kom att utföras av kommunerna. De fick tydliga direktiv om att ställa om, prioritera om och anpassa verkligheten för att kunna möta den nya gruppen. Migrationsverket, socialtjänsten, polisen, skolan, sjukvården, kollektivtrafiken och många andra

samhällsfunktioner gjorde sitt yttersta utifrån den bemanning, den kompetens och de ekonomiska förutsättningar som de hade.

Fem år senare är det verkligen hög tid för en utvärdering. Faktum är att i oktober 2020 hade endast 55 av de 7 600 personer som lagen omfattade uppfyllt kraven – 55 individer.

Nu har regeringen gjort ytterligare lättnader för att ensamkommande ska kunna uppnå kraven för uppehållstillstånd trots att de inte levde upp till lagens ursprungliga krav. Detta är anmärkningsvärt.

Jag vill upprepa frågorna i min interpellation och hoppas på ett utvecklat svar från ansvarig minister: Har verkligen gymnasielagen varit verkningsfull? Vem har gynnats av den, och vad spelar gymnasielagen för roll i en långsiktig och robust svensk integrationspolitik?

Anf. 10 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Emma Ahlström Köster tycker att jag borde idka självkritik. Sedan lägger hon till att jag är okunnig. Alltså, fru talman, jag har haft ansvar för det här området i över sex år. Jag var ansvarig migrationsminister under flyktingkrisen. Emma Ahlström Köster behöver inte stå och undervisa mig när det gäller hur många som kom hösten 2015. Det kom över 100 000 personer på fyra månader – september, oktober, november och december.

Jag stod mitt uppe i det, Emma Ahlström Köster, så jag behöver inga lektioner av dig eller någon annan för att veta vad som hände precis då.

Problemet var att vi hade gått in i den mandatperioden med ett arv från Moderaterna. Moderaterna hade drivit fram och åstadkommit den mest generösa asylpolitiken i hela EU. Det gjorde att fler kom till Sverige än till andra länder. 12 procent av alla asylsökande som kom till EU kom till Sverige. Och som Emma Ahlström Köster sa var det 163 000 asylsökande. Tidvis var det 10 000 i veckan.

Vi stramade åt på hösten 2015. Vi införde gränskontrollerna. Vi införde id-kontrollerna. Vi införde den tillfälliga lagen. Men det var inte precis så att Moderaterna var något att hålla i handen vid det tillfället. Tvärtom – Moderaterna orkade alltså inte ens rösta för id-kontroller här i kammaren. Nu satt inte Emma Ahlström Köster i riksdagen då, men hon känner säkert till hur hennes partikollegor agerade: Man orkade inte ens rösta för id-kontroller.

Det var id-kontrollerna som gjorde att vi fick kontroll över antalet ensamkommande som tog sig vidare från framför allt Tyskland och Danmark, för de hade ofta inte id. Hade vi inte haft id-kontrollerna och Moderaterna hade fått som de velat, ja, då kunde vi mycket väl ha haft inte 35 000 ensamkommande utan tiotusentals fler och därmed en mycket större problematik än vad vi till slut fick hantera. Tack vare åtstramningarna, id-kontrollerna, gränskontrollerna och också den tillfälliga lagen, som tog Sveriges asylpolitik ned mot EU:s miniminivå, fick vi ordning på det.

De allra flesta av de här ungdomarna fick uppehållstillstånd, och de är nu, påstår jag, på väg ut i det svenska samhället. Det går ganska bra för dem. De drivs av en stark motivation att etablera sig i Sverige och göra Sverige till sitt hemland där man ska leva. De går i skolan och försöker att

skapa sig en tillvaro här, och jag påstår som sagt att det går ganska bra för de flesta av dem.

Så fanns det de som antingen fick vänta väldigt länge eller som fick avslag. Det var en ganska stor grupp, och till följd av att det kom så pass många under kort tid fick vi en situation då många var kvar här, rotade sig här, fick vänner och familj här, gick i skolan här och lärde sig svenska. Då uppstår frågan: Vad ska man göra i den situationen?

Jag tycker att man ska ha ett pragmatiskt och humant sätt att se på detta. I det läget sa vi därför att om ni går ut skolan, håller er i skinnet och inte begår några brott och om ni etablerar er på arbetsmarknaden får ni möjlighet att stanna i Sverige. Ni får en möjlighet att arbeta er in i Sverige.

Nu går de flesta av de här ungdomarna fortfarande i skolan. Det är inte heller 55 som har fått uppehållstillstånd på den här grunden längre, utan den senaste siffran är faktiskt 226. De allra flesta är fortfarande i skolan, så vi får se hur det går för dem de kommande åren allteftersom de kommer ut från skolan.

Till följd av att det samtidigt har blivit sämre på grund av pandemin finns det skäl, tycker jag, för att också ge dem något längre tid för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Det är bakgrunden till det förslag som vi lade fram till riksdagen i går.

Anf. 11 EMMA AHLSTRÖM KÖSTER (M):

Herr ålderspresident! Jag uppskattar ministrernas engagemang för dessa frågor. Det är ingen tvekan om att ministern har varit just engagerad och närvarande. Det är i hur vi bedriver en human flykting- och migrationspolitik som vi skiljer oss åt.

Ministern säger att det går ganska bra för många av dessa ungdomar ute på våra skolor. Nja, den bilden delar jag inte fullt ut. Jag skulle vilja ta med statsrådet ut i verkligheten på flera av de skolor som fick i uppgift att arbeta med just de ungdomar som gymnasielagen träffar. Jag tror inte att ministern har befunnit sig lika mycket där som jag har.

Jag var en av dem som arbetade på ett mottagningsgymnasium 2015. Vi som väljer läraryrket brinner för att arbeta med unga. Vi brinner för att undervisa och tycker om att arbeta med människor från olika kulturer, bakgrunder och samhällsklasser. Jag och mina kollegor som arbetade på en av de största skolorna möttes av en till synes energisk och pigg grupp ungdomar från andra länder. Snart fick vi dock lära oss att de var oroliga, splittrade och trasiga.

Att behöva se och vara en del av Sveriges oförmåga att möta upp detta enorma behov av stöd gjorde en minst sagt uppgiven. Jag skulle vilja läsa upp några helt autentiska förfrågningar som jag fick under den här perioden, och jag tycker att var och en pekar på uppenbara brister i vårt sätt att ta hand om de här unga människorna.

Här kommer den första: Jag har ingenstans att bo. Han som jag bor hos nu och är placerad hos dricker mycket alkohol, och jag är rädd.

En annan säger: Jag har mardrömmar. Jag ser om och om igen hur min pappa blir skjuten och har därför svårt att komma till skolan på ett tag.

En tredje säger: Jag vill inte ha min själ, men de andra fryser ut mig när jag pratar om det. Vem kan jag vända mig till?

Någon sa: Jag kan inte komma på matematiklektionen i dag, för jag behöver be.

Eller: Varför betalar du inte ut CSN? Jag har ju sagt att jag kommer tillbaka från Syrien om några veckor.

Hur tror ministern att de här eleverna eller elever som har liknande problematik – de är och har varit många – ska kunna studera och fokusera? Hur ska de kunna integrera sig när de inte får det stöd som de behöver? Jag menar att gymnasielagen är en ofullständig lag. Den tar inte ett helhetsansvar.

Många elever droppade in under pågående termin, rakt in i skolbänken utan förberedande introduktion. Är det humant?

Väl på plats var bristen på viktiga stödfunktioner uppenbar. Jag har nämnt några redan; andra är studiehandledare, psykologer, kuratorer och sjuksköterskor. På en del platser var de inte tillgängliga alls. Är det humant?

Det fanns ingen plan för vad dessa ungdomar skulle göra på lov och helger. En del kom in i skolan i slutet av vårterminen och hade ett långt sommarlov framför sig. Det innebar många ineffektiva veckor där de inte kunde lära sig svenska i samma utsträckning. De hade heller inte rätt till CSN, som för många var den enda inkomsten. Är det humant?

Det fanns ingen plan för boende. Lärar- och kompetensbristen var stor, vilket innebär stor kvalitetsvariation ute på skolorna. Jag undrar om detta är den humana politik som ministern ville att Sverige skulle stå för.

Anf. 12 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr ålderspresident! Nu står Emma Ahlström Köster här och försöker ge intryck av att hon bryr sig om de här ungdomarna och att det ska gå bra för dem. Sanningen är ju att hon vill kasta ut dem. Sanningen är att det är det som Moderaterna står för. Ni vill inte ha någon gymnasielag. Ni ville se till att när de här ungdomarna hade väntat i 15 månader, även om de kom före november 2015, så skulle de inte få någon andra chans, utan då skulle de deporteras till Afghanistan.

Den linjen står ju Moderaterna fast vid. Även nu när vi går till riksdagen och säger att pandemin har gjort det svårare för de här ungdomarna att kunna etablera sig på arbetsmarknaden och att vi därför skulle vilja att de ska ha ett år på sig att skaffa ett jobb i stället för sex månader så att det blir lite lättare för dem att klara sig går Moderaterna emot och ska försöka samla en majoritet här i riksdagen för att stoppa det.

Min fråga till Emma Ahlström Köster är därför: Tror hon att de ungdomar som hon har mött och som har haft den här oron blir mer eller mindre oroliga över utsikterna att deporteras till Afghanistan? Det är ju det Moderaterna står för och ingenting annat.

Vi hade att möta en situation 2015 då det kom väldigt många ensamkommande på en och samma gång. Ungefär en tredjedel av alla ensamkommande som kom till EU kom till Sverige. Det var naturligtvis en helt ohållbar situation, och det var därför vi införde åtstramningarna med den tillfälliga lagen, gränskontrollerna och id-kontrollerna, som Moderaterna som sagt var inte orkade rösta för utan tvärtom lade ned sina röster kring.

Vi hade alltså att hantera en situation då vi hade fått väldigt många samtidigt. Jag vågar alltså påstå att de allra flesta som fick sina uppehållstillstånd då är på väg ut i det svenska samhället. Det går bra för dem, och

det går bra även för dem som inte har fått uppehållstillstånd i grunden men som sedan fick en chans med den nya gymnasielagen.

Jag påstår att det finns en väldigt stark motivation och drivkraft även hos dem, och det är därför som vi säger: Alright, ni får en chans till att jobba er in i det svenska samhället. Gå ut skolan, begå inga brott, etablera er på arbetsmarknaden – då kommer ni att kunna få stanna.

Det är vårt alternativ. Emma Ahlström Kösters alternativ är i stället att varenda en av dessa unga människor ska deporteras till Afghanistan och inte ha några fler chanser. Det är precis det som Moderaterna faktiskt förrespråkar.

Jag har själv tre barn i skolan, så jag vill påstå att jag har nära kontakt med skolan. Emma Ahlström Köster säger att det här har inneburit en stor belastning på skolan. Det gjorde det inledningsvis när det kom så många 2015 och 2016. Men den grupp som vi talar om i dag påstår jag inte är en särskilt stor belastning eller utmaning för skolan. Den grupp som vi pratar om i dag, dem som gymnasielagen gäller för, rör sig om ungefär 4 700 ungdomar som har tillfälliga uppehållstillstånd på den här grunden. Så har vi ytterligare 2 000 som är öppna ärenden. Låt oss säga att det rör sig om mellan 6 000 och 7 000 ungdomar.

Hur många ungdomar går i svenska skolor? Om vi räknar åldersgruppen 15–20 år, fem årskullar, och varje årskull är ungefär 100 000, är det alltså ungefär en halv miljon totalt sett. Vi pratar alltså om en grupp på ungefär lite drygt 1 procent av alla barn och ungdomar som går i svenska skolor i den åldersgruppen.

Sedan kan man försöka utmåla just den gruppen som en stor belastning för den svenska skolan. Jag påstår att det inte är så. Däremot finns ofta en retorik från en del håll där man vill göra dessa ungdomar skyldiga till alla sorters problem som finns i det svenska samhället. Det vänder jag mig emot, men detta kan vi också klara av.

Anf. 13 EMMA AHLSTRÖM KÖSTER (M):

Herr ålderspresident! Nej, det är inte så att Moderaterna vill slänga ut alla. Det vi pratar om, och står för, är en tydlig integrations- och migrationspolitik. Gymnasielagen är otydlig.

Signalen ut är att vi är generösa, att vi omprövar och att vi inte står för det vi säger från början. Det är en otydlighet som gör att människor hamnar mellan stolarna.

Sverige hanterade flyktingkrisen helt annorlunda än våra grannländer och övriga länder i Europa. Kritiken har varit stor, och jag tycker att ministern ska ta den på allvar.

Sverige ska hjälpa – och det tycker också Moderaterna. Men det är naivt att ta emot fler än vad man helhjärtat och fullt ut, socialt, ekonomiskt, kan utbilda och integrera. Asyl- och integrationspolitik måste som sagt ske under ordnade former med fokus på långsiktighet och trovärdighet. Regeringens agerande visar på ett naivt och orealistiskt synsätt på mottagande och integration, som redan har fått konsekvenser och kommer att fortsätta att ha långtgående konsekvenser. Det gäller framför allt för individerna och även för samhället.

Att ministern fortfarande inte är självkritisk tycker jag pekar på att regeringen inte är förmögen att se verkligheten. De blundar för ineffektivitet och det signalvärde som deras politik medför.

Jag skulle vilja avsluta med det som Ulf Kristersson ofta säger, nämligen att vi ska ta ett delansvar för en trasig värld, men vi måste också helt och fullt ut ta ansvar för de individer som vi tar hit. Det är beklagligt att regeringen inte instämmer i det.

Anf. 14 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr ålderspresident! Det här är uppochnedvända världen. Ibland känner man sig som Alice i underlandet.

Bakgrunden till att Sverige hamnade i denna situation 2014–2015 var ju att den moderatledda regeringen drev in Sverige i flyktingkrisen. Den dåvarande moderatledda regeringen drev fram den mest generösa asylpolitiken i hela EU, vilket då innebar att fler sökte sig till Sverige. Sedan tillträdde vi 2014, och vi fick ta hand om flyktingkrisen 2015. Då kom det så många som vi inte längre kunde hantera. Hur gjorde vi då? Jo, då stramade vi åt med gränskontroller, id-kontroller och den tillfälliga lagen.

Vad gjorde Moderaterna? Jo, ni satt här och lade ned era röster och orkade inte ens rösta för id-kontroller. Ni är ingenting att hålla i handen när det verkligen blåser och är kris.

Så svänger Moderaterna 180 grader och lägger sig längst ut på högerkanten tillsammans med Sverigedemokraterna, bort från allt som Fredrik Reinfeldt över huvud taget har yttrat i debatterna, och man intar i stället en helt annan linje därför att man känner att det är dit vinden blåser. Så börjar man nu angripa oss från andra hållet, det vill säga man angriper oss för att vi inte är så strama som Moderaterna vill vara. I nästa andetag säger Emma Ahlström Köster att hon bryr sig om ungdomarna när hon i själva verket bara vill kasta ut dem. Det är den praktiska innebörden i att gå emot gymnasielagen och dessutom inte vara med på att justera gymnasielagen på ett sådant sätt att ungdomarna kan få en verklig chans att etablera sig i Sverige. Nej, Moderaterna har under åren ständigt kastat sig hit och dit i debatten, och ibland tycker jag att det är Moderaterna som bör idka lite självkritik över hur man har agerat.

Nu är vi i ett läge då vi har det lägsta antalet asylsökande på 20 år och det lägsta antalet ensamkommande ungdomar på 15 år, och vi har återskapat den kontroll över migrationspolitiken som man tappade under framför allt den moderatledda regeringens år.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2020/21:613 om marknadshyror

Anf. 15 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr ålderspresident! Amineh Kakabaveh har ställt frågor till mig angående hur regeringen beaktat att införandet av marknadshyror kan medföra försämringar för vissa grupper, om vi kan lova att fri hyressättning inte utvidgas till hela hyresmarknaden och hur vi kan garantera kvinnors och lågavlönades behov av hyresrätter.

Regeringen för en aktiv bostadspolitik med utgångspunkt i att en bostad är en rättighet för alla.

Sedan regeringen tillträdde 2014 har bostadsbyggandet ökat kraftigt. År 2019 färdigställdes det 90 procent fler bostäder än 2014. Det beror bland annat på regeringens investeringsstöd. 45 000 bostäder har beviljats investeringsstöd – bostäder med lägre hyra som förmedlas med rimliga krav på den sökandes ekonomi.

Regeringen har också tillsatt en utredning för att skapa förutsättningar för en socialt hållbar bostadsförsörjning som underlättar situationen för hushåll som har svårt att skaffa en bostad på marknadens villkor.

I enlighet med januariavtalet har regeringen tillsatt en utredning om fri hyressättning vid nyproduktion. Utredningen omfattar endast de lägenheter som nyproduceras, vilket är cirka 1 procent av det totala antalet lägenheter. Det är inte aktuellt att låta reformen omfatta befintliga bostadslägenheter. Det är viktigt att inte äventyra tryggheten för dagens hyresgäster.

I utredningens uppdrag ingår att analysera vilken betydelse förslagen har för det framtida beståndet av hyresrätter och för samhället i övrigt. Det ska bland annat belysas vilka effekter förslagen har för hyresgäster och bostadssökande och vilka konsekvenser förslagen kan få för jämställdheten mellan kvinnor och män. Jag vill inte föregripa utredningens resultat, men det är viktigt att poängtera att det endast handlar om nyproducerade hyresrätter och alltså inte befintligt bestånd.

Anf. 16 AMINEH KAKABAVEH (-):

Herr ålderspresident! Jag tackar Morgan Johansson för ett tydligt svar.

Vi är överens om att investeringsstödet har varit nödvändigt och egentligen borde ökas. Men tendensen är att bostadspolitiken tyvärr har fjärrat sig från att bostaden är en rättighet för alla. Jag beskriver detta i min interpellation.

Det är sant att utredningen bara ska behandla effekterna av marknadshyror i nyproduktionen, men det finns starka krafter som ser detta som det första steget mot en mer fri hyressättning. Se bara på hur Moderaterna har agerat. Det är bra att vi är överens om att hellre återgå till en social bostadspolitik än att fortsätta att följa marknaden och fastighetsägarna, särskilt i en tid när bristsituationen kommer att bestå under lång tid.

Herr ålderspresident! Rätten till en bostad till en rimlig kostnad är inskriven såväl i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna som i vår grundlag. Denna rätt innebär att det allmänna har ett ansvar både för bostadsförsörjningen och för bostadsmarknaden. Historiskt har detta ansvar utövats av riksdagen och regeringen. Jag vill påpeka att hyressättningen, hyresregleringen, miljonprogramsområdena, allmännyttan och bruksvärdesystemet har varit politikens ansvar. Nu finns dock inte mycket kvar av detta ansvarsutövande. Den sociala bostadspolitiken är nästan bara ett minne blott. Allmännyttiga hyresrätter har i stor omfattning omvandlats, inte minst i Stockholm, till marknadsstyrda bostadsrätter. Det gäller likaså bostadsförsörjningen.

Många med mig är oroliga för att marknadshyror i nyproduktionen är ett första steg till att införa marknadshyror för hela beståndet. Det har faktiskt skett i till exempel Finland. Alla borgerliga partier har på olika sätt uttryckt stöd för marknadshyror. Skillnaden mellan ägt boende och hyres-

rätten är redan stor, och den blir ännu större. Man betalar 3 000 mer för att bo i en hyresrätt jämfört med att bo i en bostadsrätt.

Ränteavdragen för ägt boende uppgår till 30 miljarder, och investeringsstödet för nyproduktion med målsättningen att pressa hyrorna uppgår till drygt 2 miljarder. Det är en enorm orättvisa eftersom de 30 miljarderna nästan uteslutande går till människor med god ekonomi medan investeringsstödet ska bidra till pressade hyror för människor med låga inkomster, till exempel kvinnor, fattigpensionärer och de med behov av skyddat boende – människor som faktiskt inte har råd att bo i dyra bostäder eller att köpa sig en bostad.

Jag vill fråga statsrådet igen: Kan statsrådet garantera att det inte kommer att bli social housing, där man bygger dåliga bostäder till fattiga människor, och att marknadshyra bara gäller hyresrätter i nyproduktion? Det är viktigt att få veta det och att vi är överens om det.

Anf. 17 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr ålderspresident! Först av allt vill jag klargöra detta: Det finns inga planer på att införa marknadshyror för det befintliga hyresbeståndet. Det ska ingen behöva vara orolig för. Det kommer vi socialdemokrater aldrig att acceptera. Vi står för en social bostadspolitik, och det kommer vi alltid att göra. Det vill jag verkligen ha sagt och stryka under i den här debatten.

Vad vi talar om här är fri hyressättning för nyproducerade lägenheter och då bara inledningsvis. Sedan ska också de hyrorna antingen förhandlas eller styras enligt en tariff. Det är ju det som januariavtalet säger. Det omfattar som sagt ett system för nyproducerade lägenheter. Vi diskuterar just nu hur ett sådant system ska se ut. Det måste samtidigt skydda konsumenträtten och hyresgästernas rättigheter.

Man ska veta att nyproduktion utgör ungefär 1 procent av det totala beståndet, så det är en liten del vi talar om när det gäller nyproducerade lägenheter.

Jag erkänner gärna att det här var en eftergift för oss socialdemokrater, en kompromiss i det stora avtal som vi gjorde med de andra januariparterna. Den är inte så stor, den här eftergiften, som det ibland låter som i den offentliga debatten. Det är inget systemskifte, men det är en eftergift. Så är det.

Varför gjorde vi då den? Jo, det enkla och korta svaret på det är: för att kunna behålla och utveckla en av de allra viktigaste delarna i svensk bostadspolitik, nämligen den statliga mångmiljardsatsning på bostadsbyggande som är investeringsstödet.

Investeringsstödet inrättades under förra mandatperioden och har, påstår jag, haft helt avgörande betydelse för att få upp bostadsbyggandet. Det har också varit mycket framgångsrikt. Sammanlagt har vi gått in med över 15 miljarder kronor i investeringsstöd under vår regeringstid för att kunna bygga mer än 46 000 hyreslägenheter till en hyra som ligger avsevärt lägre än vanligt – ungefär 20 procent lägre än nyproducerade lägenheter som inte byggs med det här stödet.

Det här har varit avgörande för att få upp bostadsbyggandet. Vi har nästan fördubblat bostadsbyggandet sedan vi tillträdde. Vi är nu uppe i över 50 000 nya bostäder per år, och ungefär hälften av dem är hyresrätter.

Man kan se tillbaka på statistiken. Amineh Kakabaveh säger att en del av hyresrätterna har sålts ut av borgerliga kommunledningarna under långa tider, och så är det ju. Så fort borgerligheten kommer till makten i en kommun börjar man titta på vilken allmännytta man kan sälja ut, vilka bostäder man kan sälja ut. Det är vi naturligtvis helt emot. Men jag vill påpeka att vi nu bygger fler hyresrätter än vi har gjort på nästan 30 år, så investeringsstödet har medfört att vi faktiskt bygger många fler hyresrätter än tidigare.

Amineh Kakabaveh säger att investeringsstödet är bra men bör ökas. Ja, det är precis det vi gör nu. År 2019 låg investeringsstödet på 2,1 miljarder. Från 2020 och framåt ligger det på 3 miljarder per år, så vi ökar investeringsstödet.

Dessutom lägger vi till ett krav på att en åttondel av alla lägenheter som byggs med det här stödet ska gå till kommunerna för att kunna förmedlas till unga och till boende i en särskilt utsatt situation, så vi använder också investeringsstödet för att styra på ett socialt sätt.

Vi har nästan fördubblat byggandet på sex år. Vi bygger fler hyresrätter än på nästan 30 år. De hyresrätter som byggs med det här stödet har lägre hyra än andra, nästan 20 procent lägre hyra, och vi använder stödet aktivt för att bygga för särskilt utsatta hushåll.

Nu är den parlamentariska situationen sådan att om vi inte hade haft januariavtalet, då hade det här investeringsstödet varit avskaffat. Det är tack vare januariavtalet som vi har den möjligheten att stödja bostadsbyggandet så som vi nu gör.

Anf. 18 AMINEH KAKABAVEH (-):

Herr ålderspresident! Tack så mycket för ett tydligt svar, statsrådet Morgan Johansson! Det är ju ärligt att säga att det här är en eftergift för Socialdemokraterna.

Det är faktiskt mer än sorgligt att just bostadspolitiken kommer i kläm. Ministern säger att det är en enda procent, men som han själv pekade på är det ofta så att så fort det blir borgerligt styre ser man det som lukrativt att öppna för marknadsstyrd bostadspolitik. Det är det som är farligt.

Förra och förrförra mandatperioden var jag bostadspolitisk talesperson för Vänsterpartiet. Jag kommer ihåg att vi redan då behövde 200 000 bostäder, varav mer än hälften skulle vara hyresrätter. Det är klart att det byggs i dag, men det räcker inte för att täcka det skriande behov vi har.

Jag möter väldigt många kvinnor som är utsatta, som faktiskt är våldutsatta. De frågar mig: "Var ska vi bo med våra barn, Amineh?" Inte ens på kvinnojourerna finns det möjlighet om man till exempel är mamma med flera barn.

Om man är en ensamstående förälder, en fattig kvinna eller en fattig pensionär – oftast en kvinna, för majoriteten är kvinnor – är det svårt att få en bostad till rimlig hyra.

Jag menar att 3 miljarder i investeringsstöd i förhållande till 30 miljarder i ränteavdrag är en oerhörd skillnad. Jag tror att ministern håller med mig om att man borde fasa ut ränteavdragen till förmån för att satsa på bra bostäder, då en majoritet av svenska folket faktiskt inte har råd att bo i de dyra bostäderna i de rika områdena.

Ja, det byggs många hyresrätter, men det är väldigt få procent som byggs med investeringsstöd. Resten byggs i fina områden där det är omöjligt för en vanlig människa med en inkomst att betala hyran.

Jag hoppas och tror att ministern håller med mig om att de 30 miljarderna i ränteavdrag är helt enkelt inte för de människor som vi talar om här. De är för dem som redan har tjock plånbok, och det är också de som för den här politiken. Det är skattemedel från medborgarna som fördelas så orättvist att det i dag kostar 3 000 mer att bo i en hyresrätt än att bo i en bostadsrätt.

Jag är glad för att Socialdemokraterna inte kommer att gå med på något mer än marknadshyror i nyproduktion, men jag hoppas att det finns en garanti för det. Det är olyckligt att man nu luckrar upp detta.

Enligt utredningen som gjorts blir det mycket hyreshöjningar om det här blir lag – i Stockholm 52 procent, i Göteborg 51 procent, i Luleå 43 procent och i Uppsala 34 procent.

Anf. 19 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr ålderspresident! Skulle man gå över till fri hyressättning och marknadshyressättning i det befintliga beståndet skulle det få de effekter som Amineh Kakabaveh pekar på; då skulle vi få kraftiga hyreshöjningar i det befintliga beståndet. Det är precis därför jag är så tydlig som jag är och säger att det inte är aktuellt att gå över till marknadshyror eller fri hyressättning i det befintliga beståndet.

Den uppgörelse vi har gjort inom ramen för januariavtalet innebär heller inte detta, utan det handlar bara om fri hyressättning i nyproduktionen under en inledande period. Därefter ska det gå över till ett system där man förhandlar hyror eller där det går via en tariff. Samtidigt ska det finnas ett starkt skydd för både hyresgäster och konsumenträtten.

Det står vi fast vid, och jag tror att detta är en viktig signal till dem som kanske är oroliga över att det ska bli ett systemskifte. Det är inte det vi talar om.

Detta är dock som sagt en kompromiss. Vi har från socialdemokratins sida gått med på och accepterat ett system för fri hyressättning i nyproduktionen, och det är detta vi jobbar med nu. Centern och Liberalerna har å sin sida gått med på att fortsätta att utveckla investeringsstödet. Det är ju så det fungerar ibland i politiken – man måste försöka hitta kompromisser och gemensamma lösningar som båda kan acceptera och tycka är bra.

För oss socialdemokrater har investeringsstödet varit enormt viktigt att slåss för. Det är detta som under de senaste åren har gjort att vi nästan har fördubblat byggandet i Sverige och att vi nu bygger fler hyresrätter än vad vi gjort på nästan 30 år. Vi bygger dem med lägre hyror än bruksvärdehyran, generellt sett – för lägenheter som byggs med hjälp av investeringsstödet ligger hyresnivån ungefär 20 procent under annan nyproduktion. Vi kan alltså pressa hyrorna nedåt med hjälp av investeringsstödet.

Vi har dessutom en ny del i detta. En åttondel av de lägenheter som byggs med investeringsstöd ska gå till kommunerna för att kommunerna ska kunna fördela dem till bland annat ungdomar och särskilt utsatta hushåll. Det tycker jag också är en viktig del i det här.

Jag får konstatera att Hyresgästföreningen har varit väldigt bra och effektiva på att förhandla hyror de senaste åren. Under vår mandatperiod, då vi har styrt, har hyreshöjningarna totalt sett legat någonstans mellan 1 och 2 procent per år. Det har alltså generellt sett varit ganska små hyreshöjningar sedan vi tillträdde. Inkomstutvecklingen i övrigt i Sverige har ju

gått fortare än så; löneutvecklingen ligger på kanske 2–2 ½ procent per år. Allt tyder på att lönerna har stigit snabbare än hyrorna under vår regeringsperiod, och alla hushåll som detta rör sig om har därmed kanske fått mer pengar att röra sig med när väl hyran är betald.

Jag tycker att det är viktigt att se till att ha det här förhandlingsystemet, som gör att man kan diskutera var hyrorna ska sättas och verkligen gå igenom vad som är rimliga hyror. Jag kan bara konstatera att Hyresgästföreningen varit framgångsrika i sina förhandlingar.

Fri hyressättning gäller som sagt bara för nyproduktion. Man kan fråga sig om detta kommer att innebära att hyrorna i nyproduktionen ökar kraftigt i förhållande till hur de är i dag. Det behöver faktiskt inte alls vara så. Vi har redan ett system för presumtionshyror, som är förhandlade hyror som ligger på en högre nivå. Mycket talar för att hyresnivån för nya lägenheter redan i dag ligger så högt att marknaden på det sättet är mättad, så jag skulle inte tro att det nya systemet egentligen kommer att ha någon större effekt på hyrorna totalt sett.

Anf. 20 AMINEH KAKABAVEH (-):

Herr ålderspresident! Tack, ministern, för svaret!

Visst påverkar investeringsstödet. Det pressar ned hyrorna. Det är bra, för vi behöver detta.

De här 30 miljarderna går till dem som redan har pengar och som inte har behov av dem. Varför skulle man inte fasa ut detta eller fördela summan för att öka investeringsstödet så att vi får fler och bättre billiga hyresrätter för människor – för studenter och ensamstående eller våldsutsatta kvinnor? Kvinnojourerna skriker alltid efter boende för alla våldsutsatta kvinnor och barn. Det är faktiskt detta som borde prioriteras.

Jag frågade detta tidigare, och jag vill betona det: Kan ministern och regeringen garantera att det inte blir social housing, som man pratar om, alltså bostäder av undermålig kvalitet för fattiga? Detta finns till exempel i England och i andra länder. Det vill vi inte ha i Sverige. Vi vill inte bygga ett system med A-lag och B-lag, utan det borde vara mycket rättvisare.

Fördelningspolitiken när det gäller hyresrätter borde vara på samma villkor som den för ägt boende. Det ägda boendet får som sagt 30 miljarder, men hyresrätter får bara drygt 2 miljarder. Nu ska man öka detta med 1 miljard, men i förhållande till vad vi behöver är det ingenting. Lönerna går upp, men det är faktiskt också betydligt dyrare att bo över huvud taget, särskilt nu under pandemin. Därför är det bra med tydlighet.

Tack än en gång för en bra debatt!

Anf. 21 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr ålderspresident! Tack, Amineh Kakabaveh, för debatten! Jag tror att den har varit klagörande. Jag tror nämligen att det finns många som tror att ett stort systemskifte är på väg att genomdrivas i bostadspolitiken. Jag vill säga att vi inte kommer att gå över till marknadshyror i det befintliga beståndet; det är inte det vi pratar om. Vad vi pratar om är nyproduktionen och att ha ytterligare ett system för hur man sätter hyror i nyproduktionen. Jag tror att det är viktigt för många att få höra detta.

Jag delar helt Amineh Kakabavehs ingång i den här debatten när det gäller bostadspolitiken. För mig är bostadspolitiken en del av den generella

välfärden. Jag vill inte ha en situation där vi bryter upp detta och får de olika system som finns i andra länder, där man pratar om social housing och där man ofta i praktiken låser in människor i ett väldigt dåligt boende där underhållet är eftersatt och där man inte bryr sig om vare sig människorna som bor i lägenheterna eller lägenheterna och fastigheterna i sig. Den vägen ska vi inte gå.

När vi diskuterade detta med Centern och Liberalerna var det viktigt för oss att hitta en gemensam utgångspunkt. Vi sa att vi kunde gå med på att titta på fri hyressättning för nyproduktionen under en inledande period; sedan ska det vara förhandlade hyror eller styras via en tariff. Vi håller på att arbeta med ett sådant system nu. Vi sa dock också att de då måste gå med på att fortsätta att utveckla investeringsstödet så att vi kunde använda det för att få upp byggandet.

Där är vi nu, och jag kan bara konstatera att detta fungerar på ett väldigt bra sätt. Byggandet har, som sagt, nästan fördubblats sedan vi tillträdde, och vi bygger fler hyresrätter än vi gjort på 30 år. Vi kan också använda investeringsstödet för att pressa ned hyresnivån.

Det är ju ibland så med politiken: Man försöker att hitta kompromisser som man ändå kan tycka är bra. Jag vill nog påstå att detta i grunden är en ganska bra kompromiss.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2020/21:550 om regelförenklingar för näringslivet

Anf. 22 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr ålderspresident! Jag ber på förhand om ursäkt om jag säger ”herr talman” vid något tillfälle; det kommer säkert att hända.

Herr ålderspresident! Camilla Brodin har frågat mig om regeringen är på väg att lägga fram förslag som syftar till att möta de två rekommendationer som OECD gav Sverige i sin granskningsrapport *Regulatory Policy Outlook*. Camilla Brodin har också frågat om det finns några andra initiativ på gång som bottnar i de erfarenheter som gjordes under den så kallade Förenklingsresan.

Förenklingspolitiken utgör en viktig del av näringspolitiken. Den bidrar till att stärka den svenska konkurrenskraften och skapa förutsättningar för fler jobb i fler och växande företag. Som näringsminister har jag vidtagit ett flertal åtgärder för att minska de kostnader och begränsningar som kan följa av regelgivning.

I Regeringskansliet pågår nu beredning av nya mål för förenklingspolitiken inom förenklingsområdet. Utgångspunkterna framgår av budgetpropositionen för 2021. Målen kommer att utgöra grunden för regeringens fortsatta förenklingsarbete. Regeringen avser att återkomma i närtid med beslut om de nya målen för förenklingspolitiken, som främjar svensk konkurrenskraft samt omställnings- och innovationsförmåga.

Under Förenklingsresan framfördes bland annat att handläggningstiderna på myndigheter behöver kortas och att det finns skillnader mellan länen i hur tillsyn bedrivs och hur myndigheternas prövning av tillståndsårenden genomförs.

Moderna och effektiva tillståndsprocesser är en viktig fråga för regeringen. Regeringen har därför nyligen tillsatt en utredning med uppdrag att se över det nuvarande systemet för prövning enligt miljöbalken. Utredningen ska lämna förslag på åtgärder för att uppnå en modernare och mer effektiv prövning.

Effektiva tillståndsprocesser kräver också att prövningsmyndigheterna har förutsättningar att genomföra sitt uppdrag. För att korta handläggningstiderna och förstärka arbetet med miljöprövning och miljötillsyn tillfördes ytterligare medel till Naturvårdsverkets och länsstyrelsernas förvaltningsanslag i budgetpropositionen för 2021.

Herr ålderspresident! Jag kan också nämna att länsstyrelserna fått i uppdrag att analysera förutsättningarna för att utöva tillsyn utifrån en gemensam planering, gemensamma arbetsmetoder och utökad samarbete vid arbetstoppar. Länsstyrelserna har även fått i uppdrag att analysera möjligheterna att effektivisera myndigheternas prövningsverksamhet.

Utöver det löpande arbetet gavs Tillväxtverket i samband med Förenklingsresan i uppdrag att utifrån de synpunkter som inkommit identifiera lämpliga förenklingar. De förslag som lämnades av Tillväxtverket bereds för tillfället i Regeringskansliet.

Jag kan avslutningsvis försäkra att regeringen i sitt regelförenklingsarbete beaktar de OECD-rekommendationer som redovisades i OECD-rapporten *Regulatory Policy Outlook 2018*.

Anf. 23 CAMILLA BRODIN (KD):

Herr ålderspresident! Först vill jag tacka statsrådet Ibrahim Baylan för svaret.

Vi är nog överens om att det här är en viktig fråga för svenskt näringsliv och därmed också en viktig välfärdsfråga, eftersom ett väl fungerande näringsliv är absolut nödvändigt för att det ska finnas några resurser till just välfärden.

Bakgrunden till att jag ville ställa min interpellation är att vi under lång tid har fått tydliga signaler från näringslivet om att det finns mycket i nuvarande regelverk som borde få en översyn utifrån ambitionen att det ska vara enkelt att starta men också driva företag i Sverige.

Med det uppdrag som statsrådet Baylan har som näringsminister förpliktat det att vara intresserad och stå på tå för att se vad som kan och bör göras för att förenkla och förbättra dagens snåriga och onödigt krångliga regelverk. Därför var vi många som med intresse noterade att näringsministern uppvisade en god vilja att lyssna och ta in berättelser och erfarenheter från Sveriges företagare när ministern proklamerade att det skulle göras en hel turné i detta syfte i samband med Förenklingsresan.

Den 6 september 2019, när första utspelet gjordes, fick vi veta att resans syfte var att det skulle bli fler företag i Sverige och att det skulle finnas växande företag i Sverige. Gott så. Sedan kunde vi följa statsrådet via diverse pressmeddelanden från departementet fram till den 25 november 2019, då det förkunnades att resan var avslutad i och med besöket i Malmö. Av pressmeddelandet den dagen fick vi reda på att nu börjar arbetet. Det var ett så pass viktigt besked att det fick stå redan i rubriken, så att ingen skulle missa det. Vi andra ställde oss lite i vänteläge.

Det är nu snart två och ett halvt år sedan som vi fick reda på att arbetet skulle börja. Men vad har hänt sedan dess? Ja, vi kan väl konstatera att

några månader in på det nya året, det vill säga 2020, fick vi anledning att kasta om mycket i vår planering. Pandemin kom som en objuden gäst för hela vårt samhälle och påverkade oss alla. Det är ett femsiffrigt antal svenska medborgare som har dött så här långt. Mångdubbelt fler har varit sjuka. De allra flesta får ett gott tillfrisknande, men många har långtids-symtom och lider fortfarande även om de inte behöver vara inlagda på sjukhus.

Detta måste förstas vara i huvudfokus. Men landet måste också fortsätta att styras, och arbetet måste fortgå.

För vårt näringsliv har pandemin inneburit konkurser. Många har blivit permitterade, varslade eller uppsagda. För att mildra de ekonomiska och sociala effekterna har riksdagen beslutat om olika stödpaket. Mycket har vi varit överens om över partigränserna, medan en del hade kunnat göras annorlunda, om man frågar mig som kristdemokrat. Men utöver att ge stöd och i viss mån konstgjord andning är det än viktigare att anlägga moteld för att skapa så bra förutsättningar som möjligt för företagandet i vårt land. Mot den bakgrunden har statsrådet Baylans förenklingsresa blivit ännu mer angelägen än vad någon av oss förutsåg hösten 2019.

För att återvända till frågan om vad som egentligen har hänt sedan statsrådet packade upp sin resväska i november 2019 undrar jag: Vilka förslag har vi fått se? Vilka konkreta åtgärder har presenterats? Frågan är relevant och viktig, men den är obesvarad så här långt.

Anf. 24 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr ålderspresident! Tack, Camilla Brodin, för att du lyfter fram en viktig fråga!

Inte för att vara oförsämd, men det är ett och ett halvt år från november 2019 till april 2021, inte två och ett halvt. Men likväl förstår jag vad du menar.

Väldigt mycket hårt arbete, inte bara på Näringsdepartementet utan i hela Regeringskansliet och i hela vårt samhälle egentligen, har fokuserat på att rädda människoliv, precis som du säger, att stävja smittan så långt det är möjligt och att parallellt med detta också mildra effekterna för vårt näringsliv.

Sanningen är att detta har varit prioritet nummer 1, nummer 2 och nummer 3 för Näringsdepartementet. Varför? Jag tror att också Camilla Brodin minns vad som hände i mars förra året, att en stor del av näringslivet upplevde ett totalstopp. Industrier fick stänga och tjänstesektorn, som fortfarande i stora delar är inne i krisen, fick se sina intäkter falla kraftigt och dramatiskt på ett sätt som vi aldrig sett tidigare. Det har inneburit att regeringen har haft fokus på detta och presenterat ett tiotal olika stödprogram för att mildra effekterna. Jag säger mildra, för tyvärr kommer det att bli negativa konsekvenser, trots våra ganska stora ansträngningar för att försöka mildra effekterna, såväl i vårt land som i många andra länder.

Om än vår situation är ett elände är den ändå bättre än i många andra länder. Men det är ju ingen tröst för de företag som drabbas och för de 80 000–90 000 människor som har blivit av med sitt arbete.

Likväl, herr ålderspresident, rullar verkligheten ändå på, som Camilla Brodin säger. Utöver att vi fokuserar på att ta fram stödprogram och hjälpa till i den ganska djupa kris som vi i snart 14 månader har befunnit oss i driver vi naturligtvis på och fortsätter att jobba med ett antal frågor. En av

dem, som kanske var en av de viktigaste som kom fram nästan var jag än var på denna förenklingsresa, var just regelverken när det gäller tillståndsprövning av olika slag och tillämpningen av dessa. Det är en sak vad vi har för regler. Men i det här fallet har vi ett stort antal länsstyrelser och kommuner som hanterar dessa, och vi fick klart för oss att de hanterar dem väldigt olika.

Mot den bakgrunden har vi drivit på genom att se över själva regelverket. Vi tillsatte en utredare i somras, alltså i augusti förra året, för att se över hur vi kan förenkla reglerna när det gäller miljöbalken för att kunna göra ganska snabba omställningar, till exempel. Detta var en av de saker som framkom under Förenklingsresan.

Som jag sa i mitt interpellationssvar, herr ålderspresident, ska vi se över tillämpningen och skjuta till resurser till både Naturvårdsverket, en myndighet som togs upp under dessa möten och tyvärr inte alltför positivt, och länsstyrelserna som på samma sätt fick mycket kritik. Vi ska se till att de utvecklar och mainstreamar sitt hanterande. Det är inte rimligt, som en hel del företag och andra ger uttryck för, att en ansökan kan hanteras helt olika beroende på vilken sida om länsgränsen man är, så detta ska vi fortsätta att jobba med.

Därutöver jobbar vi med nya mål för regelförenklning, och jag kommer också att återkomma med ytterligare konkreta förslag.

Anf. 25 CAMILLA BRODIN (KD):

Herr ålderspresident! Jag tackar statsrådet för redogörelsen.

Anledningen till att jag ville ge statsrådet Baylan chansen att komma till oss här i kammaren var att statsrådet skulle få ge oss en översiktlig plan som dels tar avstamp i de erfarenheter från Förenklingsresan som statsrådet beskriver, dels möter rekommendationerna i OECD:s granskning 2018.

Under mars månad förra året lovade statsrådet Baylan att den gemensamma webbportal som OECD rekommenderade Sverige att skapa för konsultationer och för att man ska kunna ta del regler och förslag etcetera skulle vara klar inom loppet av några månader. Det har nu gått över ett år, och vi har inte sett någon sådan.

Den andra rekommendationen handlade om att utöka arbetet med utvärdering av regelverk genom att göra djupgående översyner inom olika sektorer och policyområden. Här har jag inte noterat något specifikt löfte från statsrådet om exakt när förslag ska komma som möter denna rekommendation.

Jag kommer osökt att tänka på den lite skämtsamma frågan ”Hur långt är ett snöre?” när jag hör statsrådets svar. Vi får enbart veta att regeringen avser att återkomma i närtid med beslut om de nya målen för förenklingspolitiken som ska främja svensk konkurrenskraft samt omställnings- och innovationsförmåga. Men när är närtid?

Det skulle vara intressant att få höra statsrådet utveckla detta besked lite grann. Talar vi om vårterminen i år eller nästa år? Betyder i närtid kortare eller längre tid än inom ett par månader? Förra våren skulle webbportalen vara klar inom ett par månader. Uppenbarligen betyder detta minst ett år eftersom vi ännu inte sett något. Jag hoppas att i närtid nu betyder kortare än förra årets ett par månader. Annars blir jag lite bekymrad.

Herr ålderspresident! Jag skulle vilja att statsrådet förtydligade lite när vi kan se denna webbportal på plats. Jag har inte lyckats utläsa något om det i statsrådets svar på min ganska viktiga fråga. När kan vi se ett konkret resultat? Den skulle ju ha varit på plats inom några månader för ett år sedan.

Anf. 26 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr ålderspresident! Detta sammanföll ju precis med att vi gick in i den djupaste kris det svenska näringslivet och samhället upplevt i modern tid. Som jag tidigare sa har prio ett, två och tre varit att bekämpa pandemin och dess effekter på jobb och företagande i vårt land.

Det är viktigt att vara ödmjuk. Tyvärr har vi ännu inte kommit ur pandemin, hur gärna jag än hade önskat det, både på det personliga planet och för de delar av vårt näringsliv som nu är inne på sin 14:e månad av detta. I en sådan här situation står detta i fokus för regeringen och förstås för mig som näringsminister. Detta är viktigt att komma ihåg när man frågar vad som har hänt det senaste året. Det här har stått i fokus.

Camilla Brodin ställde en konkret fråga som jag ska svara på. Det finns en sådan portal. På regeringens hemsida ligger lättillgängligt samtliga förslag som remitteras. Här finns också information om hur och varför remisser sänds ut och hur remissvar bör utformas. Därmed tycker jag att vi har tillmötesgått OECD:s rekommendation. Eftersom det är regeringen som remitterar är det naturligt och logiskt att detta ligger lättillgängligt på regeringens hemsida.

Anf. 27 CAMILLA BRODIN (KD):

Herr ålderspresident! Jag tackar Ibrahim Baylan för svaret.

Detta förvånar mig lite, och vi får se om näringslivet håller med om att webbportalen är klar och finns på plats.

Jag är övertygad om att det finns många även utanför kammaren som är intresserade av den målformulering som statsrådet pratade om och som vi fortfarande väntar på. För oss kristdemokrater är dessa frågor mycket angelägna, och jag tror att riksdagens samtliga partier tycker att dessa frågor är viktiga. Det är ingen som ifrågasätter det.

Det förvånar mig att dessa regelförenklingar, som behövs så väl för att efter pandemin kunna kickstarta samhället när vi väl återöppnar, inte har varit mer prioriterade. Vi vet alla vad många företag nu går igenom, och vi vet att regelförenklingar skulle hjälpa de företag som just nu är hämmade. Vi har två kriser som måste hanteras parallellt, sjukvårdskrisen och den ekonomiska krisen. Då är det angeläget att dessa frågor tas på största allvar och att man jobbar parallellt med detta så att vi står redo när samhället kan öppnas upp.

När får vi besked om de mål som näringsministern pratar om? Jag trodde att vi skulle ha fått ta del av dem redan i höstas när budgeten presenterades, men jag förstår att det bereds i Regeringskansliet. Kan vi få en tidsplan?

Anf. 28 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr ålderspresident! Vi är helt överens om att det här är viktiga frågor – av flera skäl. Till exempel ska vi inte ha onödig byråkrati, och vi ska

försvara de värden som vi alla tycker är viktiga, såsom ren miljö och att inte förgifta vatten och luft.

Jag upplever dessutom att vi har stor samsyn med vårt näringsliv om att det behövs ett regelverk men att det ska vara så enkelt som möjligt. Det handlar bland annat om tillämpningen av reglerna.

Digitaliseringen går i allt snabbare takt, och våra myndigheter jobbar för att göra det så enkelt som möjligt. Här är Skatteverket en bra förebild.

Även om vi delar uppfattningen att detta är viktigt tror jag ändå att det för de många företag som har tappat allt från 50 till 100 procent av sina intäkter har varit viktigare att vi har fått stödprogram på plats. Därigenom har vi kunnat hjälpa till med de fasta kostnaderna, såsom hyra och annat, lönekostnaderna, sjuklönekostnaderna och likviditeten, både via garanti-program, skattekontot med mera.

Detta har varit centralt och som sagt prio ett, två och tre, och det kommer att fortsätta att vara det så länge pandemin pågår. Vi vill inte i onödan tappa friska företag eller arbetstillfällen. Vi har dragit en lärdom av finanskrisen då Sverige i onödan tappade väldigt många arbetstillfällen. Det misstaget gör vi inte igen, och därför är detta prio ett, två och tre tills pandemin är över.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2020/21:573 om SJ och Mälardalstrafik

Anf. 29 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr ålderspresident! Magnus Ek har med anledning av SJ AB:s uppsägning av avtalet med Mälardalstrafik frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa att SJ AB tillsammans med sina ägare tar ansvar för att upprätthålla trafiken under den pågående pandemin och att SJ AB inte pressar regionerna och skattekollektivet där att täcka upp för bolagets förluster. Vidare har Magnus Ek frågat mig av vilken orsak och med vilket syfte svenska staten är ägare till SJ AB samt vad jag avser att göra inom mitt ansvarsområde i regeringen för att säkra pendlingsmöjligheterna i den för Sveriges ekonomi så viktiga Mälardalsregionen.

Herr ålderspresident! Svenska statens ägande i SJ AB är en följd av bolagiseringen av det tidigare affärsverket Statens järnvägar 2001. Riksdagen har beslutat att SJ AB ska driva sin verksamhet på kommersiella grunder. I enlighet med det är bolagets verksamhetsföremål att inom ramen för affärsmässighet bidra till att uppfylla de transportpolitiska målen och därmed en långsiktigt hållbar transportförsörjning i hela landet.

SJ AB är ett konkurrensutsatt bolag. Förvaltningen av SJ AB ska ske inom riksdagens mandat och enligt regelverk om konkurrens och statligt stöd. Regeringen har inte möjlighet att bortse från kravet på affärsmässighet, för det är ett riksdagsbeslut.

Oavsett om det skulle vara regionerna eller staten som täcker de förluster som SJ AB har drabbats av genom att bedriva trafik i Mälardalen under pågående coronapandemi är det i slutändan skattebetalare som står för kostnaden. SJ AB kan som bolag inte på egen hand bära obegränsade förluster. Regeringen har ökat de generella statsbidragen till kommuner och regioner och lämnat riktade statsbidrag till de regionala kollektiv-

trafikmyndigheterna för att de ska kunna upprätthålla kapaciteten i kollektivtrafiken under pandemin.

SJ AB ska som statligt bolag agera föredömligt och på ett sätt som gör att de åtnjuter offentligt förtroende. Frågor om SJ AB:s avtal och relationer till kunder och avtalspartner är operativa frågor och således frågor för SJ AB:s ledning och styrelse att hantera.

Att säkerställa trafikförsörjning i Mälardalen är ett ansvar för regionerna och kommunerna som ansvarar för att tillgodose behovet av regional kollektivtrafik.

Då interpellanten anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav tjänstgörande ålderspresidenten att Kerstin Lundgren i stället fick delta i debatten.

Anf. 30 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr ålderspresident! Tack, näringsministern, för svaret på min kollega Magnus Eks interpellation! Han har tyvärr inte möjlighet att vara här i dag och har bett mig att i hans ställe ta emot svaret.

Självfallet ska SJ AB drivas på affärsmässiga grunder. Detta har riksdagen, precis som ministern säger, lagt fast. Det hindrar inte att man som ägare har möjlighet att ta ansvar för att företaget agerar på ett rimligt sätt.

Som ministern säger är det ett statligt ägt bolag som ska agera föredömligt och på ett sätt som åtnjuter offentligt förtroende. Där, herr ålderspresident, kan man nog fundera. Vi befinner oss tyvärr fortfarande i en pandemi. Vi har från riksdagens sida givit många skattekonor till många olika verksamheter för att kunna upprätthålla dem trots pandemin och för att säkra att Folkhälsomyndighetens regler kan efterföljas. I det här fallet är det en fråga om hur just man som ägare styr SJ enligt Folkhälsomyndighetens regelverk.

Det fanns ett avtal. SJ och Mälab har haft ett incitamentavtal, som det så vackert heter, där operatören tar alla vinster men också alla förluster. I avtalet, herr ålderspresident, fanns det naturligtvis ingen kunskap om att en pandemi skulle slå till, och ett tidigare lukrativt avtal blev alltså plötsligt inte vinstgivande utan genererade förluster. I det läget valde SJ – det föredöme som ska finnas – att säga upp avtalet och avsluta trafiken från och med september. Under pågående förhandlingar sa man att man upphör med trafiken från och med september. Detta innebär att många människor kommer att drabbas av att inte ha möjlighet att åka med Mälab under hösten, när vi hoppas att vi ska kunna starta upp Sverige på nytt.

Det nya avtalet för Mälaregionen börjar gälla från december. Där hamnar uppenbarligen tredje man, som vi vill ska åka kollektivt, i kläm. 48 procent av arbetsplatserna finns i denna region, och många väljer att åka kollektivt. Detta har varit syftet, också för att uppnå de trafikpolitiska målen och de miljö- och klimatmål som vi har lagt fast i riksdagen.

Tredje man hamnar alltså i kläm när SJ upphör med trafik därför att man inte får ersättning. Finns då möjligheter att få ersättning? Enligt de anvisningar som angivits av staten och regeringen är det möjligt att få ersättning utifrån de regionala kollektivtrafikhuvudmännen för den trafik och de biljettintäkter som de har förlorat, men inte för den här typen av konstruktion därför att biljettintäkter för regionala trafikhuvudmän inte ingår. Det finns alltså en lucka här. Anvisningar saknas. SJ ska utgöra ett

föredöme men kommer från och med september, för väldigt många människor i regionen, att visa sig vara ett riktigt dåligt exempel på statligt ägarskap.

Jag undrar: Vad har näringsministern för avsikt att göra för att SJ ska ta sitt ansvar?

Anf. 31 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr ålderspresident! Bakgrunden till den situation som vi har på den svenska järnvägsmarknaden är ett beslut som riksdagen tog 2009 och som Kerstin Lundgren röstade för. Det var den dåvarande majoritetsregeringen, bestående av de fyra borgerliga partierna, som föreslog att den svenska järnvägsmarknaden skulle avregleras helt och hållet och att SJ, med sin affärsmässighet, skulle konkurrera på samma villkor som alla andra.

Jag minns detta väl, herr ålderspresident, därför att jag var ordförande i trafikutskottet på den tiden och motsatte mig detta, med motiveringen att vi ansåg att ”regeringens förslag om att slopa SJ AB:s ensamrätt på statens järnvägsnät [...] kommer att missgynna den enskilda individen och leda till en försämrad och mer svåröverskådlig järnvägstrafik”. Detta var vår reservation.

Likväl var det en majoritetsregering, och den dåvarande riksdagsmajoriteten röstade igenom förslaget. Jag förutsätter att Kerstin Lundgren var en av dem som röstade ja. Detta är grunden till att vi har den situation vi har, där det blir konkurrensutsättning och upphandling.

Det avtal som Kerstin Lundgren pratar om är ett avtal mellan SJ och Mälardalstrafik, ett så kallat tjänstekoncessionsavtal, som innebär att SJ ansvarar för både biljettintäkter och kostnader. Det är utformat så att eventuella överintäkter delas mellan operatörer och beställare, i det här fallet mellan Mälardalstrafik och SJ, medan förluster bärs av operatören SJ.

Det avtal som finns ger operatören SJ rätt att påkalla omförhandling om förutsättningarna för avtalet väsentligen förändras. Oavsett vad vi är överens om eller inte kan vi väl ändå säga att förutsättningarna väsentligen har förändrats. SJ har sedan pandemin bröt ut i mars 2020 önskat omförhandla villkoren i avtalet. Detta beror på en mycket enkel sak. SJ:s vd säger att man ända sedan dess har burit kraftiga förluster: en halv miljard – jag tror att det numera är 3–4 miljoner per dag. Därför har man velat omförhandla avtalet.

Precis som Kerstin Lundgren säger har förhandlingen inte förts i hamn, och därför har man sagt upp avtalet. Då önskar Kerstin Lundgren att jag ska gå in och styra på ett sätt som vore helt i strid med det som Kerstin Lundgren själv, i denna kammare tillsammans med de tre andra borgerliga partierna, var med och beslutade om, nämligen att verksamheten ska vara konkurrensutsatt och dessutom affärsmässig.

Jag motsatte mig som sagt den utvecklingen. Vi kunde se att när man gör den typen av konkurrensutsättning på en marknad som i grund och botten är ett naturligt monopol på många sätt får det konsekvenser när man hamnar i en sådan här situation. Det är klart att jag önskar att SJ och Mälardalstrafik kan hitta en lösning på detta. Det vore det absolut bästa, särskilt som det, precis som Kerstin Lundgren säger, i den senaste upphandling som Mälardalstrafik har gjort är MTR som har vunnit men som kommer att börja köra trafiken först från december 2021.

Jag kan inte enligt gällande regelverk beordra SJ AB att bedriva verksamhet som inte är affärsmässig. Dessutom försöker de följa sitt avtal till punkt och pricka. Om inte Kerstin Lundgren skulle KU-anmäla mig för att inte följa riksdagens beslut tror jag att en del andra i denna kammare ganska raskt skulle göra det.

Prot. 2020/21:109

16 april

Svar på
interpellationer

Anf. 32 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr ålderspresident! När jag lyssnar på näringsministern låter det snarare som att han fortfarande är nästan sur, skulle jag vilja säga, över att riksdagen har fattat ett beslut som näringsministern en gång reserverade sig mot.

Ministern har i olika skepnader funnits med i regeringar en tid, men det har inte hänt någonting annat där. I ärlighetens namn låter det nästan som att näringsministern känner att han egentligen inte har någonting med SJ att göra. Det finns inget utrymme för näringsministern att ta något initiativ. Det finns inte någon möjlighet att instruera affärsföretaget SJ att agera.

Men då funderar jag naturligtvis på följande, herr ålderspresident: På vilket sätt ska företaget då vara ett föredöme? Hur kommer föredömet att visa sig för människorna i Mälardalsregionen från september när alla kommer att stå där och skälla på att SJ inte längre kör? Jag är en av dem som brukar åka med dessa tåg, men de kommer inte att gå.

Det är klart att många då kommer att fundera på följande: Varför ska SJ vara statligt om näringsministern och regeringen inte kan agera alls? Vad finns det då för skäl om näringsministern känner sig helt handlingsförlamad i detta läge?

Det är en pandemi som pågår. Och pandemin har gjort att vi har gått in på flera områden, till exempel flyget och andra områden, med olika ersättningar för att kunna upprätthålla Folkhälsomyndighetens regelverk. Mälardalstrafik ska inte köra med mer än 50 procents beläggning på sina tåg för att det ska gå att hålla avstånd. SL, kollektivtrafiken i Stockholmsregionen, uppmanades att fortsätta köra. De har haft ett biljettintäktstapp på 3,9 miljarder kronor och fått ersättning från staten med 1,3 miljarder kronor. Men de fortsätter att köra. Frågan är varför. Jo, därför att man vill försöka se till att människor kan ta sig till sina jobb, de som inte kan stanna hemma under pandemin.

Det är klart att vi hoppas att vaccinationen har klarats av till hösten så att människor då kan åka till sina jobb. Men människor i Mälardalsregionen – Katrineholm, Örebro, Västerås, Linköping, Norrköping, Uppsala, Sala och så vidare – kommer inte att kunna åka med Mälardalstrafik under hösten eftersom SJ har sagt att man upphör med trafiken.

Herr ålderspresident! Då funderar jag naturligtvis på om det inte finns den minsta lilla möjlighet för näringsministern att i ägarsamtal eller på annat sätt signalera att man förväntar sig att SJ kommer att uppfattas som ett föredöme i Mälardalen också framåt och att SJ går tillbaka till förhandlingsbordet i så fall. Mitt under förhandlingarna lämnade man dem och sa att man upphör med trafiken. Om det är den typen av agerande som är ett föredöme för det statligt ägda SJ funderar jag på hur näringsministern och regeringen vill signalera och beskriva begreppet föredöme.

Anf. 33 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr ålderspresident! Jag blir lite förvånad. Först röstar man igenom ett regelverk, och det är det som jag redogör för. Det är det som styr i dag. Det är en konkurrensutsatt marknad. Det har Kerstin Lundgren och hennes parti tillsammans med de fyra borgerliga partierna bestämt. Min bedömning är att det fortfarande finns en ganska bastant majoritet för detta i Sveriges riksdag. Skulle det förändras är jag den första att tillsammans med konstruktiva parter diskutera en annan tingens ordning. Men det är i alla fall inte min bild av hur läget är i Sveriges riksdag, och det är det som jag redogör för. Det är också det som styr.

Ett riksdagsbeslut med ett direktiv – ett ägardirektiv i detta fall – är inte frivilligt valt arbete för regeringen. Vi har naturligtvis den djupaste respekt för de beslut som riksdagen tar. Så är det, och så ska det också vara därför att riksdagen är de folkvalda och folkets främsta företrädare.

När det gäller kollektivtrafiken är det precis som Kerstin Lundgren säger att den, precis som många andra branscher och trafikslag, har drabbats hårt. Det är mot den bakgrunden som vi tillsammans har sett till att vi också har avsatt extra pengar i budgeten för att se till att upprätthålla kollektivtrafiken under dessa ganska svåra omständigheter.

I den budget som gäller har vi sett till att det har utbetalats 3 miljarder kronor till kollektivtrafikmyndigheterna. Av dessa 3 miljarder kronor har 1,6 miljarder kronor gått till Mälardalstrafik för att de ska kunna upprätthålla trafik. Ytterligare 2 miljarder kronor kommer att fördelas när bokslutet är klart den 30 juni 2021. Detta har vi gjort tillsammans i det budget-samarbete som vi har just för att kunna upprätthålla trafiken.

Parallellt med detta är det här, precis som Kerstin Lundgren säger, en verksamhet som har pågått. Jag behöver inte säga det i ägarsammanhang utan jag kan säga det här från riksdagens talarstol: Det vore väldigt bra om man hittade lösningar inom ramen för det avtal som man har träffat.

Vad är ett föredöme? Ett föredöme är att se till att agera på hederligt och sjyst sätt i enlighet med de avtal man träffar på en konkurrensutsatt marknad. Dessa krav ställer vi på alla de statliga bolagen och också på SJ AB.

Jag är den första att önska att man kan hitta en lösning som innebär att man kan klara av att lösa de kollektivtrafiksutmaningar som finns så länge denna pandemi pågår men också att man gör det på ett sådant sätt att man också tar gemensamt ansvar.

Det är klart att skattekollektivet tar kostnaden. Hittills har vi gemensamt, i detta fall via förluster hos SJ, tagit kostnader på närmare en halv miljard för Mälardalstrafiken från statens sida enligt SJ – 3–4 miljoner kronor per dag enligt SJ:s vd. Då är det naturligt att man också har en förhandling. Det absolut bästa vore om man i stället för att ha en massa konflikter helt i onödan hittar lösningar på detta. Då krävs det naturligtvis att det finns en vilja och en konstruktivitet. Och det hoppas jag finns hos alla parter.

Men jag skulle också vilja fråga Kerstin Lundgren lite mer konkret. Givet direktiven – jag har uppfattat att det inte finns någon majoritet i Sveriges för andra direktiv – vad tycker Kerstin Lundgren att jag mer exakt ska beordra SJ att göra? Det vore väldigt intressant att få reda på, givet de regler som finns.

Anf. 34 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr ålderspresident! Jag tackar näringsministern för att han ändå signalerar att han önskar att man når fram. Det är någonting som jag uppfattar att man också önskar från Region Östergötland, Region Sörmland, Region Västmanland, Region Stockholm och Region Uppsala.

Jag noterar att Monica Johansson, vice ordförande i Mälardalstrafik, säger att hon upplever att det är så märkligt att SJ redan uppfattar förhandlingarna som avslutade.

Från till exempel Region Uppsala sägs: Det rimliga är givetvis att SJ i likhet med oss regioner tar ansvar för att upprätthålla trafiken under pågående pandemi tillsammans med sina ägare.

Det är klart att det här är andra som finns med. Men problemet är att man bestämmer sig för att man ska upphöra med trafik därför att man inte får kostnadstäckning. Det har också uttalats, herr ålderspresident, att regionerna har fått ersättningar. Men de ersättningar för kollektivtrafik som har betalats ut har betalats ut till regionerna, men inte för denna typ av regionöverskridande trafik. Även Mälardalstrafik är likt SJ ett aktiebolag och agerar på samma villkor. I det fallet får inte de resurser som vi tillsammans har gett användas. Då måste anvisningarna ändras. Där befinner vi oss i dag.

Jag hoppas att näringsministern ändå har känt att det finns en möjlighet att agera för att tåg ska gå i höst, trots att det är ett beslut som regeringen och näringsministern inte gillar.

Anf. 35 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr ålderspresident! Det är naturligtvis en viktig fråga, och självklart har vi från Näringsdepartementets sida fört en dialog med regionerna. En statssekreterare har tillsammans med departementet naturligtvis träffat dem.

Jag har redogjort för läget, och det är klart som korvspad – om man får använda så enkla uttryck – att vi önskar att man hittar lösningar. Men det måste i så fall innebära att man är beredd att hitta lösningar i enlighet med det avtal man har, och det är ett givande och ett tagande. Enligt det avtal man har finns det möjlighet att göra en omförhandling om någonting väsentligt förändras, och det kan vi väl ändå säga har skett. Jag hoppas naturligtvis att omförhandlingen landar i att man hittar lösningar i en ganska svår tid. Det är det besked vi ger härifrån och som jag ger till alla jag möter.

Jag menar däremot att det som många önskar – nämligen att vi från Näringsdepartementets sida skulle beordra SJ att bedriva en verksamhet som både operativ ledning och styrelse gör bedömningen inte är affärsmässig och inte har varit affärsmässig på länge – naturligtvis skulle direkt bryta mot de regler som riksdagen har stiftat och de statrådsregler som finns. Detta vet förstås Kerstin Lundgren. Jag har som sagt inte uppfattat att det finns en majoritet i riksdagen för att ändra på dessa.

Så länge det är på det sättet försöker vi naturligtvis att i vår ägardialog med SJ se till att de, liksom alla andra statliga bolag, är ett föredöme och att de följer det direktiv som finns från riksdagen om att bedriva verksamheten affärsmässigt på en konkurrensutsatt marknad.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2020/21:602 om återstart för de minsta företagen efter pandemin

Anf. 36 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr ålderspresident! Alexander Christiansson har frågat mig vad regeringen ämnar göra för att se till att småföretag snabbt kommer igång när samhället öppnar efter pandemin.

Herr ålderspresident! Det är ett mycket tufft läge som många företag befinner sig i på grund av coronapandemin. Regeringen har därför sedan pandemins start sjuksatt en rad stödåtgärder för att mildra konsekvenserna för både jobb och företag. Genom att stödja i grunden livskraftiga företag kan dessa stå redo att starta igen så snart samhället börjar öppnas upp.

Flera av dessa stöd kan enskilda näringsidkare ta del av, till exempel tillfälligt sänkta arbetsgivaravgifter och egenavgifter, tillfällig rabatt för fasta hyreskostnader i vissa branscher, anstånd med skattebetalningar och statlig lånegaranti till små och medelstora företag. En viktig åtgärd är också omsättningsstödet till enskilda näringsidkare, vilket är till för att ersätta större omsättningstapp. Regeringen har föreslagit att flera företagsstöd förlängs juni ut, eftersom pandemin fortsätter.

En bransch som drabbats hårt och som också innehåller många småföretag är besöksnäringen. Därför har regeringen satsat 75 miljoner kronor genom ett uppdrag till Tillväxtverket att arbeta med utvecklings- och omställningsinsatser hos besöksnäringen.

Effektiviserade och förenklade regelverk kan också understödja näringslivets återhämtning efter den pågående pandemin. I Regeringskansliet pågår nu beredning av nya mål för förenklingspolitiken. De nya målen kommer att utgöra grunden för regeringens fortsatta förenklingsarbete, vilket är en viktig fråga för många småföretagare.

Just nu är den viktigaste insatsen för företagens återstart att minska smittspridningen. För att få ned smittspridningen har vi alla ett ansvar och måste hjälpas åt, både genom vaccinering och naturligtvis genom att följa de rekommendationer Folkhälsomyndigheten kommer med.

Anf. 37 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Herr ålderspresident! Tack för svaret, ministern!

Nu i veckan presenterade Småföretagarnas Riksförbund en rapport av Nima Sanandaji och Erik Sjölander med titeln *De Företagsamma 2021*. Sverige har cirka 1,2 miljoner företag, och av dem är det cirka 347 000 små och medelstora företag som har minst en anställd. Det är de företag man menar är de företagsamma, eftersom det är företag som genererar arbete. Rapporten visar att drygt 8 procent av de företagsamma företagen i Sverige har försvunnit under det senaste året, i spåren av pandemin. Rapporten är intressant eftersom den pekar på sambandet mellan arbetslöshet och företagsamma företag i kommunerna.

De kommuner som har en stor andel småföretag har lägre arbetslöshet, och det är kanske i sig inte så konstigt eftersom fyra av fem jobb skapas av små och medelstora företag. Därför menar jag att småföretagens intressen måste värnas. En annan direkt negativ konsekvens av att småföretagen inte överlever är att skatteintäkterna till landets kommuner minskar. Enligt flera undersökningar står småföretagen för cirka 30 procent av kommunernas skatteintäkter, vilket naturligtvis är en stor del av välfärden.

Herr ålderspresident! Jag menar att småföretagen är nyckeln när det gäller många av de problem vi kommer att behöva hantera efter pandemin, inte minst arbetslösheten. Verkningslösa subventionerade arbetsmarknadsinsatser är inte lösningen på de problem vi har med arbetslöshet som nu ska tryckas tillbaka med kraft, utan det behövs breda och generösa satsningar som underlättar för företagen att växa och anställa. Här menar jag att småföretagen är en stor del av svaret.

Småföretagen är de som har drabbats hårdast av pandemins effekter. När kunder försvunnit, de statliga stöden dröjt och livsverken inte gått att rädda har förtroendet för regeringen minst sagt naggats i kanten, vilket är något jag ofta får höra när jag är ute och träffar småföretagare. De förstår inte varför byråkrati och krångliga regelverk ska sätta käppar i hjulen mitt i en brinnande pandemi. Det slutgiltiga resultatet har vi heller inte sett då vi inte vet hur många som har lyckats rädda sina företag. För dem som går på knäna men nu börjar se ljuset i tunneln är det viktigt att återstarten fungerar och att rätt insatser finns på plats redan nu.

Här menar vi i Sverigedemokraterna bland annat att arbetsgivaravgiften behöver sänkas för de två första anställda generellt – inte genom särbehandling av vissa grupper, vilket dessutom har visat sig skapa undanträngningseffekter på arbetsmarknaden. Jag menar att det behövs breda och generösa satsningar för alla bolag, små som stora, som ska våga investera sig ut ur krisen.

Ministern nämner i sitt svar att det på Regeringskansliet just nu pågår en beredning av nya mål för förenklingspolitiken och att de nya målen kommer att utgöra grunden för regeringens fortsatta förenklingsarbete, som är en viktig fråga för många småföretagare. Jag delar absolut den bilden, men utöver regelförenkling noterar jag att ministern lyfter de åtgärder som gjorts under pandemin och inte säger så mycket om det som ska ske *efter* pandemin. Även om jag håller med om att regelkrångel är ett väldigt stort problem för småföretagare har det varit det redan innan pandemin och under pandemin, och det kommer att vara ett problem också efter pandemin.

Min fråga till statsrådet är därför om det finns några nya konkreta svar på åtgärder som ska underlätta återstarten för näringslivet. Jag undrar också om ministern har några konkreta svar på vilka regler som skulle kunna tänkas förändras. Eller vad är det som är nytt i förslaget? Förslaget om regelförenkling fanns nämligen även innan pandemin.

Anf. 38 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr ålderspresident! Ja, många företag lever på väldigt små marginaler under den här djupa krisen. De har drabbats hårt av pandemin. Vi vet att företag inom besöksnäringen, kultursektorn och resebranschen – stora delar av tjänstesektorn, egentligen – har fått se sina intäkter minska. De har minskat med 50, 60 eller 70 procent – ja, till och med över det, 80–90 procent. Alla begriper att det är en oerhört svår situation.

Det är mot den bakgrunden som vi sedan mars förra året har sett till att införa stödprogram. Vi har hjälpt till med de fasta kostnaderna, sett till att man kan få hjälp med likviditeten och sett till att man kan få hjälp när det gäller sjuklöneansvar med mera. Vi gör detta just för att försöka se till att vi tillsammans hjälps åt att komma ut ur detta. Vi hjälper i övrigt friska företag att överleva och övervintra den här ganska bistra situationen.

Vi gör det naturligtvis för att vi värnar våra företag, men vi värnar ju också just arbetstillfällena. Sverige hade innan pandemin den högsta sysselsättningsgraden i Europeiska unionen. Det har vi fortfarande, men naturligtvis är den på en lägre nivå än vad den var innan pandemin; det är 80 000–90 000 människor som har blivit av med sitt jobb det senaste året.

Är då detta effektivt? Jag tror att det är väldigt viktigt att vara ärlig och säga att det när man genomlever en så otroligt djup och bred kris som vi har gjort kommer att bli negativa konsekvenser.

Likväl ser vi att många av stödprogrammen, även om de ibland upplevs av särskilt småföretag som krångliga eller byråkratiska, också har varit effektiva. När vi tittar på antalet konkurser under 2020 ser vi att de var färre än under 2019. Det betyder inte att vi därmed kan blåsa faran över, tvärtom. Vi är fortfarande mitt i pandemin. Det är därför vi har fortsatt fokus på att se till att hjälpa och stödja våra företag och våra löntagare.

Även om jag delar den optimism som nu finns hos många företag – man börjar skönja ljuset i tunneln, precis som Alexander Christiansson säger – så vet vi faktiskt inte. Vi hoppas naturligtvis att den pågående vaccineringen både i Sverige och i många andra länder blir effektiv och att vi kan komma ur detta och den djupa krisen. Likväl vet vi att det finns osäkerhetsfaktorer. Det är därför vi fortsatt har väldigt mycket fokus på företaget.

Därutöver genomför vi ett stort antal åtgärder. Det innebär att vi ser till att stötta ekonomin. Ta de över 100 miljarder till extra reformer som fanns i budgeten för 2021! Det handlar om att se till att hålla igång konsumtionen. Det ska helt enkelt finnas resurser hos svenska folket att kunna upprätthålla efterfrågan.

Det gäller särskilt när vi kommer ur pandemin. Ta bara en sådan åtgärd som jag vet att Alexander Christianssons tilltänkta samarbetspartier gärna vill ta bort, förstärkningen av a-kassan för väldigt många människor. Det kommer att betyda väldigt mycket när vi kommer ur pandemin att det finns människor som vill handla, besöka en restaurang och göra den där resan,

Därutöver, herr ålderspresident, har vi precis presenterat en budget med ytterligare åtgärder. Det gäller både stöd och att se till att vi kan komma ur detta starkare när vi väl kommer igång.

Anf. 39 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Herr ålderspresident! Tack för svaret, ministern!

Det är fortfarande så att vi talar om saker som de stöd som finns nu. Det jag är ute efter är de åtgärder som ska ske efter pandemin. Det är någonsans de som vi måste börja planera för *nu*. Det kan vi inte börja göra *då*. Ministern nämner också att pandemin har negativa konsekvenser för näringslivet. Men hur ska vi lösa det? Det är vad jag skulle önska ett svar på.

Låt mig bara ta ett exempel på hur enskilda näringsidkare kan ha drabbats under pandemin. Vi kan ta en enskild firma, låt oss säga en massös, som under förra våren drabbades av pandemin. Hon skrev då in sig i a-kassan för att överleva. Massösen fick ersättning från a-kassan som gav lite pengar under ett par månader så att hyran kunde betalas, maten kunde serveras till barnen och verksamheten kunde överleva.

Det är en a-kassa som för övrigt beräknas på vinsten efter alla kostnader för en enskild näringsidkare. Det skulle kunna jämföras med en arbetare som skulle få beräkna sin SIG efter fasta kostnader. Jag menar att det

är helt orimligt eftersom de betalar samma arbetsgivaravgift genom egenavgiften som alla andra.

Sommaren kom, och verksamheten började rulla på igen. Till hösten kom den andra vågen. Även enskilda näringsidkare skulle kunna ta del av omsättningsstödet, vilket skulle hålla massösen flytande under slutet av året. Men icke. Om du gått på a-kassa under året kan du inte ta del av omsättningsstödet, blev beskedet. Det kom som en kalldusch för väldigt många små enskilda näringsidkare.

Jag skrev för övrigt en fråga till ministern, jag tror det var i januari, gällande just frågan om det skulle vara möjligt för dem som blivit nekade stöd på grund av a-kassa att kunna få ta del av stödet retroaktivt. Men dessvärre blev svaret nej från ministern.

Men för massösen går det inte längre att betala fakturorna. Hon går helt enkelt i personlig konkurs. Vaccinationen kommer igång, och nu börjar samhället öppna upp igen. Efter en lång mörk tid för så många små enskilda näringsidkare börjar ljuset komma i tunneln.

Men för massösen är betalningsanmärkningar och skulder det som återstår. Hur ska hon nu kunna starta upp sin verksamhet igen? Hon kan ju inte ens teckna ett mobilabonnemang på grund av de betalningsanmärkningar som staten indirekt givit henne genom restriktionerna.

Herr ålderspresident! Coronapandemin 2020 visar att förebyggande åtgärder av krisberedskapskaraktär behövs. Detta gäller inte minst underlättning mot att hamna i skuldsättning, att ta sig ur skuldsättning och att kunna återstarta sin verksamhet. Detta gäller naturligtvis i händelse av kris där företagaren inte kunnat förutse situationen.

Sverigedemokraterna lade under våren 2020 i civilutskottet fram ett förslag till utskottsinitiativ om behoven av att regeringen tar fram förslag om detta. Dessvärre vann vårt initiativ inte gehör. Fortfarande kvarstår behov av att ta fram förslag på en krisberedskapsplan för liknande situationer, så att problematiken kan undvikas eller åtminstone hanteras bättre i framtiden.

Som jag nämnde i mitt tidigare anförande har 8 procent av de företagssamma försvunnit, och många anställda har drabbats. Särskilt utsatta har företagare inom hotell- och restaurangverksamheten varit, precis som ministern också nämnde.

Ett företag eller en person kan försättas i konkurs om skulderna inte kan betalas. Faktiska konkurser kan liknas vid uppsägningar och för med sig en stigande arbetslöshet. Många personer har blivit av med jobb och inkomster, och arbetslösheten stiger.

Efter en kris behöver företagare få hjälp att kunna återstarta sin verksamhet. Det därför som Sverigedemokraterna är fast beslutna om att en krisberedskapsplanering på området behövs.

Hur ska de som nu sitter fast i skulder och betalningsanmärkningar få hjälp? Det gäller speciellt enskilda näringsidkare som blivit personligt drabbade av statliga restriktioner under pandemin. Vad kan regeringen göra för att lätta på de skulder och betalningsanmärkningar som hindrar möjligheten till återstart?

Anf. 40 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr ålderspresident! Jag tror inte att det är nu man ska göra det. Redan i höstas när vi lade fram den budget som gäller för 2021 gjorde vi stora

satsningar just för att kunna upprätthålla krisberedskapen och stödprogrammen men också naturligtvis för att förbereda oss för den minut det går att öppna igen.

Nu säger Alexander Christiansson att det beror på regeringens restriktioner. Sanningen är den – och det har vi fått en del kritik för, men ändå stått upp för – att Sverige är ett av de länder som har infört minst restriktioner. Det är i den meningen att vi inte har haft den typ av lockdowns som vi sett i många andra länder såväl i vårt närområde som i andra delar av världen.

Det har vi gjort just för att se till att göra vårt yttersta för att rädda människoliv och stävja smittan men att göra det genom åtgärder som vi ändå vet har en viss verkan, till skillnad från sådant som man bara kan tänkas slå till med. Det har man gjort i många länder, och det har visat sig att det inte har varit så enkelt.

Det är klart att det har betytt väldigt mycket för vår ekonomiska utveckling. Den är i många stycken bättre än i många andra europeiska länder. Likväl är det så – och det tror jag att man ska vara väldigt ödmjuk med att säga – att vi kommer att på ett ordentligt sätt behöva gå igenom det som Alexander Christiansson talar om, nämligen krisberedskapen, men även lärdomarna från pandemin och dess effekter för sjukvård, människoliv och smittspridning och naturligtvis också ekonomi, företag och jobb. Det är precis som sägs här. Det är klart att det är många företag som upplevt och fortsätter att uppleva en ganska tuff situation därför att pandemin fortfarande fortgår.

Även om vi ser att antalet konkurser minskat 2020 jämfört med 2019 betyder inte det att det inte är företag som har gått i konkurs. Så är det, och så har det varit tidigare. Men det är viktigt att ta med sig att vi också ser en kraftig ökning av nyföretagande under andra halvan av förra året.

Det är viktigt att ta med sig i detta. Det är en tuff situation för väldigt många. Men det är också många som känner den framtidstro som vi talar om och som är beredda att starta igång verksamhet.

Vi kan ta den bransch som kanske har drabbats hårdast av dem alla, nämligen besöksnäringen – både på resesidan och hotell och restauranger med mera. Utöver de satsningar som jag redogör för och de stödprogram vi har jobbar vi också parallellt med en besöksnäringstrategi.

Där försöker vi tillsammans med branschen att ta in lärdomarna från krisen och det vi har varit med om för att se: Hur kan vi få ordentlig fart på en verksamhet som gick väldigt starkt innan krisen? Den är på många sätt redan en basnäring för Sverige och har potentialen att bli en ännu större och starkare basnäring efter krisen.

Det är klart att vi jobbar i nära dialog och i tätt samarbete med branschen för att just kunna komma igen. Då är det viktigt att man gör det strukturerat. Det handlar om resurser men naturligtvis också om andra delar som kan vara till hjälp för företagen och de anställda där.

Anf. 41 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Herr ålderspresident! Det här med storleken på restriktionerna är ju i sig inte så aktuellt i det här fallet eftersom småföretagarna har drabbats av restriktionerna. Oavsett hur stora dessa varit i jämförelse med andra länder är det fortfarande de som har försatt företagen i den här situationen. Det är

det som är min poäng, och det var också det jag menade i mitt förra anfö-
rande.

För 20 år sedan var Sverige ett av de sämsta länderna att driva företag
i. I dag har vi relativt goda förhållanden tack vare de reformer av skatte-
systemet som gjorts. Personligen tycker jag fortfarande att exempelvis
regelkrångel, höga arbetsgivaravgifter, kompetensförsörjning och ökad
brottslighet är hinder som hämmar tillväxtpotentialer för småföretag i
alltför stor utsträckning. Det vet jag inte minst själv, som har varit egen-
företagare i många år.

Vad jag utläser av svaren har inte Socialdemokraterna direkt några nya
förslag för återstart. Och om Socialdemokraterna får igenom de skattehöj-
ningar som det pratas om i partiet, hur tror ministern att det kommer att slå
mot Sveriges småföretag?

Vi kan ta höjda kapitalskatter som exempel. Ser inte näringsministern
att det skapar en otydlighet och ryckighet som hämmar tillväxten enormt
och att det riskerar att urholka konkurrenskraften? Resultatet blir att man
inte investerar, att man hellre startar företag utomlands eller att man helt
enkelt avstår från att starta företag eftersom det blir dyrare och svårare.

Hur tror näringsministern att skatter på kapital, fastighetsskatt, bolags-
skatt och att eventuellt återinföra förmögenhetsskatten kommer att slå mot
det svenska näringslivet? Ministern sa ju själv att vi behöver köpstarka
kunder i vårt land. Det är en retorisk fråga, för det är klart att det kommer
att slå hårt mot näringslivet, som mer än någonsin är beroende av just en
köpstark kundstock.

Jag vet att många är intresserade av att få svar från Sveriges närings-
minister på den här frågan. Jag skulle vilja ha ett ärligt svar på den, om det
är möjligt.

Anf. 42 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr ålderspresident! Jag blir alltid lika förvånad. Sverigedemokra-
terna vill ju så oerhört gärna kalla sig Sverigevänner, men det finns inget
parti som är lika upptaget av att banka ned landet Sverige i skoskaften och
beskriva det så negativt det bara går.

Ta det vi hörde precis nu, att Sverige skulle ha varit ett av världens
sämsta länder att starta och driva företag i. Det är ju inte med sanningen
överensstämmande, vare sig för 20 år sedan eller i dag. I nästan alla inter-
nationella jämförelser, oavsett om de gäller Europa eller är globala, håller
sig Sverige framme högt upp, både när det gäller att starta och att driva
företag. Det är mot den bakgrunden vi har fler och växande företag.

Ja, vi är mitt i en pandemi, med allt vad det innebär. Då hjälps vi åt.
Till det använder vi skattebetalarnas pengar, och dem får man just genom
att ta in skatter. Hade vi inte bedrivit den finanspolitik vi har bedrivit, spa-
rat i ladorna, hade vi aldrig kunnat klara av att stötta vårt näringsliv genom
den kanske absolut värsta kris vi har genomlevt och förhoppningsvis be-
höver genomleva i modern tid.

På samma sätt är det klart att skatter behövs om vi ska satsa på kom-
petensförsörjningen, som ju är väldigt viktig för företagen, och på infra-
struktur, energiförsörjning, forskning, innovation med mera.

Det tycks som sagt vara ett väldigt stort intresse hos just sverigedemo-
krater – som gärna vill kalla sig Sverigevänner, vilket gör det förvånande
– att banka ned Moder Svea i skoskaften, samtidigt som man säger att vi

ska ha väldigt låga skatter och ändå satsa på allt. Är man vuxen begriper man att det inte går att ha kakan och samtidigt äta upp den. Man får välja.

Vårt val är väldigt tydligt: Vi ska se till att ta ett gemensamt ansvar, såväl för jobben som för företagandet.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2020/21:607 om åtgärder för regel-förenkling

Anf. 43 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr ålderspresident! Tobias Andersson har frågat mig hur det kommer sig att regeringen inte har gjort mer för regelförenkling under pandemin och om jag och regeringen avser att vidta några åtgärder i närtid.

Det övergripande näringspolitiska målet är att stärka den svenska konkurrenskraften och skapa förutsättning för fler jobb i fler och växande företag. Förenklingspolitiken är en viktig del i detta arbete. Effektiviserade och förenklade regelverk kan också understödja näringslivets återhämtning efter den pågående pandemin.

Regeringen har vidtagit ett flertal åtgärder för att minska de kostnader och begränsningar som kan följa av regelgivning. Tillväxtverket har till exempel tidigare fått i uppdrag av regeringen att sammanställa och konkretisera förenklingsförslag för företag med utgångspunkt i erfarenheterna från Förenklingsresan. Regeringskansliet bearbetar nu de förslag som Tillväxtverket lämnat in. I Regeringskansliet pågår även en beredning av nya mål för förenklingspolitiken, där utgångspunkterna framgår av budgetpropositionen för 2021.

Moderna och effektiva tillståndsprocesser är därtill en viktig fråga för regeringen. Regeringen har därför tillsatt en utredning med uppdrag att se över det nuvarande systemet för prövning enligt miljöbalken. Utredningen ska lämna förslag på åtgärder för att uppnå en modernare och mer effektiv prövning. Regeringen har också tillsatt en utredning som ska lämna förslag om enklare regelverk för mikroföretagande och moderniseringar i bokföringslagen.

Länsstyrelserna har även fått i uppdrag att bland annat analysera möjligheterna att effektivisera myndigheternas prövningsverksamhet.

Dessa initiativ syftar till att minska krånglet och väntas leda till konkreta förenklingar för många olika företag, vilket är positivt i ljuset av den pågående coronapandemin.

Anf. 44 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Herr ålderspresident! Under en längre tid har regelbördan tilltagit för det svenska näringslivet, så även kostnaderna för densamma och för den tillkommande administrationen. Sverigedemokraterna har därför återkommande verkat för lättnader på detta område. Vi har föreslagit strukturförändringar rörande exempelvis en ny ordning för regelimplementering och ett stopp för överimplementering av EU-direktiv. Men vi har också kritiserat enskilda omotiverade regler likt danstillståndet och hotelltillståndet.

Hade regeringen innan pandemin bedrivit ett aktivt regelförenklingsarbete hade det underlättat för näringslivet när väl pandemins konsekvenser drabbade det. Det går endast att beklaga att så inte skedde. Det är dock direkt anmärkningsvärt att regeringen inte tagit tillfället i akt att nu, under pandemin, genomdriva en omfattande regelförenklingspolitik.

Delar av näringslivet har i ett års tid varit hårt ansatta och blivit direkt beroende av de stödåtgärder som oppositionen lyckats driva igenom. Det går att diskutera stödåtgärdernas träffsäkerhet, deras storlek och den långa handläggningen, men de har behövts. I takt med att vi tar oss ur pandemin kommer de att behöva trappas av och den konstgjorda andningen avslutas.

För att då underlätta återstarten krävs strukturförändringar för att säkerställa att den inte hämmas av dyr och omotiverad regelbörda och administration. Tyvärr har regeringen inte verkat för detta under pandemin trots både tid och förslag, inte minst från slutrapporten från Förenklingsresan. I stället har arbetet stannat upp. Återkommande har Ibrahim Baylan och regeringen skyllt det uteblivna regelförenklingsarbetet på pandemin.

Missförstå mig inte, herr ålderspresident. Jag har all respekt och förståelse för att pandemin har utgjort en stor prövning såväl för regeringen som för riksdagen, men inte minst för svenska medborgare och företag.

Ingen kan skylla Ibrahim Baylan för att regelförenkling inte prioriterades i pandemins början, under de då rådande kaotiska formerna. Inte heller kan man påstå att ett aktivt regelförenklingsarbete vore den lämpligaste åtgärden att vidta i ett tidigt skede för att stötta de drabbade näringsidkarna. Däremot är det direkt uppenbart att ett aktivt regelförenklingsarbete i kombination med struktur- och processförändringar på området möjliggör en snabbare återhämtning för de drabbade delarna av ekonomin.

När vi väl öppnar upp samhället på nytt vore det direkt fördömande om regeringen fortfarande misslyckats på detta område. Då har man gått miste om ett ypperligt tillfälle att genomföra välbehövda åtgärder.

Det kanske tydligaste exemplet på Ibrahim Baylans och regeringens misslyckande på området är avsaknaden av de nya målen för förenklingspolitiken, som skulle ha inkluderats redan i höstbudgeten men som ännu inte presenterats för riksdagen. Gång på gång har de skjutits upp, och nu kommer de att hanteras i riksdagen först efter sommaren på grund av regeringens snigelfart. De riskerar med andra ord att fördröjas ett helt år.

Kan Ibrahim Baylan förklara och försvara varför så har blivit fallet?

Anf. 45 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr ålderspresident! Det är väldigt enkelt. Prio nummer ett för regeringen och naturligtvis för Näringsdepartementet har varit att stävja smittan och rädda människoliv. När det gäller just näringspolitiken har prio ett, prio två och prio tre varit samma sak: att se till att stötta de svenska företagen och de svenska löntagarna genom den här krisen – att hjälpa dem att övervintra.

Jag tror att vi alla delar uppfattningen att denna kris har pågått alldeles för länge. Vi är alla ganska less på den, som individer och privatpersoner men naturligtvis också som företagare. Delar av tjänstesektorn har nu under mer än ett år tappat mellan 50 och 100 procent av sin omsättning för att man inte har intäkter. Det är klart att det för de företagen har varit väldigt viktigt med en aktiv regering som ser till att stötta dem när de inte har intäkter och omsättning när det gäller likviditeten, för det är klart att den

snabbt tar slut om man inte har några intäkter. Det har också varit viktigt för de företagen med en regering som hjälper till med de fasta kostnaderna, för har man inga intäkter är det svårt att betala fasta kostnader oavsett om det är hyran eller andra fasta kostnader, och en regering som ser till att stötta och hjälpa till med lönekostnaderna. Jag tror att de allra flesta gärna vill behålla sina anställda så långt det är möjligt, men om man inte får stöd och hjälp blir det oerhört svårt att göra det.

Svaret på Tobias Anderssons fråga är, herr ålderspresident, att denna regering har prioriterat och kommer att fortsätta prioritera att stötta det svenska näringslivet och de svenska löntagarna genom den här krisen så att så många friska företag som möjligt överlever den här krisen och så många svenska löntagare som möjligt kan få vara kvar på sitt jobb.

Vi vet av erfarenhet från tidigare kriser, om än inte lika breda, djupa eller långa som denna – finanskrisen är ett exempel – att om man inte hjälps åt riskerar man att tappa företaget men framför allt arbetstillfällena som sedan inte kommer tillbaka. Det är erfarenheten. Det är därför regeringen har prioriterat och kommer att fortsätta prioritera, så länge vi är mitt i den här krisen, arbetet med att stötta det svenska näringslivet.

Vi gör det med ett tiotal olika stödprogram och är väl uppe i 14 eller 15 extra ändringsbudgetar, som vi har presenterat utöver de ordinarie, med hundratals och åter hundratals miljarder – jag tror att vi är uppe i 400 miljarder – som har gått till att stötta olika delar av det svenska samhället, inklusive de svenska företagen.

Parallellt med det här har vi naturligtvis också fortsatt driva på en del processer. Jag redogjorde för några av de saker vi gjorde. En av de saker som återkommande kom upp oavsett var någonstans jag var i landet när jag gjorde min förenklingsresa var frågan om tillståndsprocesser. Det handlade inte bara om regelverket. Det var många som sa att de begrep regelverket men inte tillämpningen av det. Hur kan det komma sig att det tillämpas på ett sätt på ena sidan länsgränsen och på ett annat sätt på andra sidan länsgränsen? Det har varit olika i olika kommuner.

Detta har vi fortsatt att jobba med, såväl mot de statliga myndigheterna som med att titta på själva regelverket. Vi har tillsatt utredare som går igenom detta och ser till att vi får mer effektiva och enkla beslutsprocesser utan att tumma på de intressen som jag tror att vi alla delar, nämligen ren miljö, rent vatten, ren luft med mera.

Herr ålderspresident! Svaret är att vi har prioriterat att stötta det svenska näringslivet genom den här krisen, och det kommer vi att fortsätta göra.

Anf. 46 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Herr ålderspresident! Tack för svaret, Ibrahim Baylan!

Jag kan inte annat än konstatera att jag känner till de stödåtgärder som riksdag och regering har vidtagit. Jag och Sverigedemokraterna har ju varit högst delaktiga i att säkerställa att de har kommit på plats.

Där jag och Ibrahim Baylan skiljer oss åt är i synen på vad som utgör en stödåtgärd. Det är onekligen så, vilket jag berörde i mitt första anförande, att om vi hade haft en aktiv regelförenklingspolitik skulle vi också ha kunnat ta bort den våta filt som dämpar delar av näringslivet och kunnat underlätta återstarten. För att ge näringslivet de förutsättningar det förtjänar behöver vi bedriva ett aktivt regelförenklaringsarbete. Det är en form av stödåtgärd som regeringen tyvärr har lämnat helt därhän.

Men trots regeringens undermåliga arbete på området har riksdagen fortsatt sitt ihärdiga arbete på området. Precis som skrivelse 75 visade när den nyligen hanterades i näringsutskottet återfinns flertalet tillkännagivanden på regeringens bord som man har vägrat att ta tag i. Än fler kan det komma att bli i samband med att riksdagen innan sommaren kommer ska behandla motionsbetänkandet rörande regelförenkling.

Bland de tillkännagivanden som redan existerar och som regeringen inte förmått färdigbehandla återfinns att fler statliga myndigheter bör få i uppdrag att underlätta företagandet i Sverige, att regeringen bör komma med ytterligare åtgärder för att förenkla företagandet och öka den digitala samverkan mellan myndigheter, att regeringen bör pröva att använda så kallade solnedgångsklausuler, vilket innebär att en bestämmelse inte varar tills vidare utan måste omprövas vid en viss tidpunkt för att säkerställa dess effekt, samt att regeringen bör verka för att EU-direktiv genomförs i nationell rätt på ett sätt som inte missgynnar företagets konkurrenskraft. Utgångspunkten bör vara att EU-direktiv ska införas på miniminivå i nationell lagstiftning och att effekterna för företagen, när det finns skäl att överskrida denna miniminivå, tydligt ska redovisas.

Det finns med andra ord gott om existerande förslag på åtgärder att vidta när det kommer till regelförenkling, delvis utifrån dessa tillkännagivanden. Därutöver återfinns en mängd konkreta och färdiga förslag efter den så kallade Förenklingsresan som Ibrahim Baylan har belyst i denna interpellation. Han pratar sig ofta varm om den resan som genomfördes tidigare under mandatperioden.

I den slutrapport som presenterades efter denna resa finns flera förslag kring både enskilda regler och processförbättringar som regeringen ännu inte har agerat på. I närtid kommer ytterligare förslag att regna in till regeringen eftersom Förenklingsutredningen snart är färdig.

Herr ålderspresident! Mot denna bakgrund måste man fråga sig varför regeringen inte har kommit längre med att tillgodose dessa tillkännagivanden och varför Ibrahim Baylan inte har gått vidare med konkreta förslag som redan finns, som redan har presenterats för regeringen och som redan har fått stöd från berörda delar av näringslivet och andra intressenter.

Vi har som sagt ett flertal tillkännagivanden där riksdagen har sagt till regeringen: Snälla, gör det här för att underlätta för det svenska näringslivet! Ändock har Ibrahim Baylan och regeringen valt att stanna upp i arbetet och inte gå vidare, inte avancera och inte bedriva ett effektivt regelförenklingsarbete.

Anf. 47 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr ålderspresident! Jag kan försäkra Tobias Andersson och dem som lyssnar om att det pågår ett aktivt arbete – jag har redogjort för en del av detta – och vi kommer naturligtvis att fortsätta med det.

Tobias Andersson säger å ena sidan att det inte pågår något och å andra sidan att det kommer att komma utredningsförslag. De utredningsförslagen kommer ju för att regeringen har tillsatt dessa utredare eftersom vi vill se till att få så effektiva regelverk som möjligt.

Addera det som också händer under den här pandemin, nämligen att vi, privatpersoner, myndigheter och företag, nu använder den digitala tekniken på en helt annan nivå än vad vi gjorde innan. Det gäller såväl företagens hantering som myndigheternas. Det ger väldigt stora möjligheter att

skynda på förenklingsarbetet. Ibland kan det handla om en förenkling av en regel, ibland kan det handla om tillämpningen av den regeln och ibland, faktiskt ganska ofta, kan det handla om att man digitaliserar sitt sätt att arbeta – där är Skatteverket ett gott föredöme – och på så sätt förenklar för den enskilde men också vinner mycket tid och därmed också resurser som man kan omfördela till annat.

Herr ålderspresident! Även om Regeringskansliet visserligen är stort – men det är mindre än regeringskanslier i många andra länder – har det som sagt inte obegränsat med resurser. Vi kan ta de frågor som vi nu diskuterar, regelförenklingar, som exempel. Det är två personer på Näringsdepartementet som jobbar med dessa.

När vi gick in i den akuta krisen i mars förra året fick alla hjälpas åt, liksom vi har sett i många andra delar av vårt samhälle: i sjukvården och i äldreomsorgen; vi hjälps åt när det är väldigt tufft. Då är prioriteringsordningen som sagt att prioritera arbetet med att få fram stödåtgärder, rädda så många friska företag som möjligt och se till att löntagarna inte i onödan behöver gå från sina jobb.

Enligt de gällande lagar och regler vi har går dessutom enkla frågor och interpellationer alltid före – det känner Tobias Andersson till. Där finns bestämda tidsgränser. Det är riksdagens både plikt och rätt att granska regeringen och regeringens arbete. Då ska regeringen naturligtvis också svara inom bestämd tid. Det är prioriteringsordningen.

Därutöver har vi som sagt drivit på det arbete som jag pratar om. Och det kommer vi att fortsätta göra, av alla skäl. Det gör vi bland annat för företagens skull. Men ur mitt perspektiv är dessutom varje krona man satsar på onödig byråkrati en förlösad krona.

Lägg därtill de enorma möjligheter som nu växer fram. Tack vare att alltmer av den digitala tekniken och mognaden hos såväl våra företagare som medborgare och myndigheter nu växer finns också stora möjligheter att titta på inte bara regelförändringar och tillämpning av dessa regler; hur vi använder den digitala tekniken kommer också att kunna revolutionera detta. Där använder vi som sagt Skatteverket som förebild. Jag tror att vi alla har sett vad deras resa har inneburit genom åren.

Anf. 48 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag vill återigen tacka Ibrahim Baylan för svaret.

När Ibrahim Baylan skryter om att man har tillsatt en utredning för att kika på förenklingsåtgärder bör vi ha i minnet att Näringsdepartementet gjorde sitt yttersta för att kväva densamma. Det krävdes faktiskt en skrivelse från Svenskt Näringsliv, NNR, Företagarna och så vidare med en uppmaning till regeringen att tillskjuta de resurser som behövdes för att utredningen ens skulle kunna komma i hamn. Om jag hade varit Ibrahim Baylan hade jag alltså varit försiktig med att peka på utredningen som något positivt som regeringen står bakom, backar och ger det som stöd som behövs. Så har det nämligen inte alltid varit.

Jag förstår att det finns begränsade resurser. Jag förstår att det finns olika prioriteringsordningar. Det jag har försökt att betona i den här interpellationsdebatten är faktumet att det redan finns ett ordentligt underlag. Det finns frågor som inte behöver utredas vidare. Det finns förslag på åtgärder från väl insatta intressenter, från Förenklingsresan, från tillkänna-

givanden i riksdagen och så vidare. Regeringen hade kunnat ta tag i dessa och hade kunnat agera utan att det hade krävts en orimlig arbetsbelastning.

Exempelvis har det länge funnits parlamentariskt stöd för att sluta överimplementera EU-direktiv. Trots det skyller regeringen på EU i stället för att göra någonting själva när skrivelse 75 nyligen hanterades.

Fru talman! Frågan jag ställer mig är ifall Ibrahim Baylan har lyckats genomföra någon förenkling, ta bort någon regel eller ändra i någon process för att underlätta för näringslivet. Finns det någonting som han faktiskt har lyckats ro i hamn, som har blivit av? Jag menar inte någonting som sitter fast i en utredning eller som regeringen ska behandla utan något konkret. Kan näringsministern ge något sådant exempel?

Anf. 49 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Vi fick i veckan höra att Sverigedemokraterna har som ambition att bli regeringsdugliga och att be om väljarnas förtroende att ingå i en regering alternativt i ett tätt regeringssamarbete med Moderaterna och Kristdemokraterna. När man lyssnar på Tobias Andersson blir man varse hur oerhört lång den resan är.

De tror att det räcker med ett förslag som man sedan ska skicka fram i en proposition till riksdagen utan att se till att ta fram ordentligt underlag, se över konsekvenserna och vilka kostnader det medför för företagen eller det offentliga och att se till att det håller i en rättslig prövning. Man behöver utreda frågan, man behöver experter och jurister som tittar igenom det och man behöver ekonomer som ser över konsekvenserna och hur många miljoner eller miljarder det kommer att kosta. De tror att man bara kan skjuta från höften och säga: ”Nu är det klart.” Men det är mot den bakgrunden som vi fortsätter att driva på, genom utredningar men också konkreta förslag.

Tobias Andersson vill gärna höra konkreta förslag. Jag har redan nämnt ett antal konkreta förslag som vi har presenterat. Det finns ytterligare en sak, som jag inte har nämnt men som också kom upp under Förenklingsresan: efterhandsdebitering. Det har regeringen gått vidare med och infört inom livsmedelssektorn, som ett exempel.

Vi kommer naturligtvis att titta över de övriga förslagen och se till att underlätta så långt det är möjligt för våra företag. Varje krona till onödig byråkrati är som sagt en förlösad krona som behövs på andra håll, särskilt efter den här pandemin.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2020/21:611 om handläggning och utbetalning av permitteringsersättningar

Anf. 50 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Arin Karapet har frågat mig vilka skyndsamma åtgärder jag tänker vidta för att påskynda handläggningen och utbetalningen av permitteringsersättningar till Sveriges företagare.

Fru talman! Den pågående pandemin har fått stora konsekvenser för många företag, och restaurangbranschen är en av de branscher som är sär-

skilt utsatt. För att drabbade företag ska kunna överbrygga krisen har regeringen presenterat ett flertal stöd som restaurangbranschen kan ta del av. Stöden har kommit att användas i stor utsträckning. Vi ser till exempel att de i hög grad går till bland annat besöksnäringen, däribland restaurangbranschen.

Möjligheten att ansöka om stöd för korttidsarbete för perioden december 2020 till juni 2021 öppnade den 29 mars i år, och Tillväxtverket påbörjade utbetalningarna under vecka 14. För att skynda på handläggningen har Tillväxtverket rekryterat över 200 nya handläggare sedan början av 2021, och Tillväxtverket har fått ytterligare medel för att bland annat korta handläggningstiderna.

Fru talman! Parallellt med korttidsstödet finns andra stödåtgärder, däribland omställningsstöd, omsättningsstöd till enskilda näringsidkare, kreditgarantier – den så kallade Företagsakuten – och likviditetsstöd via skattekontot efter beviljande av anstånd med inbetalning av skatt. För att rädda fler jobb och företag har regeringen även föreslagit att flera av dessa stöd förlängs juni ut.

Anf. 51 ARIN KARAPET (M):

Fru talman! Tack, näringsminister Ibrahim Baylan, för svaret!

Fru talman! Vi är snart inne på den 15:e månaden med coronapandemin. Covid-19 har slagit hårt mot vårt samhälle och har skördat många liv. Många har behövt begränsa sig. Det har varit nödvändigt att minska smittspridningen.

Det är en ekonomisk kris, och den krisen befinner vi oss fortfarande i. Restaurangbranschen är en av de näringar som covid-19 har slagit hårdast mot. Det är en personalintensiv bransch. Att driva restaurang är inte som att driva ett industriföretag där man kan planera produktionen, där orderna kommer och där det är långa ledtider. Driver man en restaurang vet man inte när man öppnar klockan 10 eller klockan 11 på morgonen hur många gäster som kommer under dagen. Det kan vara alltifrån noll till flera hundra.

Restaurangerna har behövt begränsa antalet matgäster och se till att gästerna håller avstånd. Det har införts ett alkoholstopp, det vill säga att sista servering är klockan 20. Och klockan 20.30 måste alla lämna restaurangen. Det är också hårda kontroller och restriktioner.

Om man driver en sådan personalintensiv verksamhet och ersättningarna uteblir väntar konkursen runt hörnet.

Jag är fullt medveten om att man inte kan rädda allt i en kris genom att tillhandahålla offentliga medel, men man går fram med restriktioner som i princip nästan innebär näringsförbud. Det hade varit mycket bättre om man bara hade sagt till alla restauranger att de skulle stänga igen och bara köra hemleveranser. Sedan hade man kunnat ta fram ett stöd liknande en avbrottsförsäkring eller dylikt. Det finns många alternativ. Men vi är inte där.

Trots att många företagare gör rätt för sig har ersättningarna uteblivit. Det har varit en långdragen byråkrati och långa ledtider. Jag säger inte att regeringen inte har gått fram med coronastöd. Det har man gjort, men vad är poängen med stöden om pengarna fryser inne? Lönerna måste ju betalas ut, och räkningar måste betalas.

Det här är en personalintensiv bransch. Vi vet att människor förlorar sina jobb där. Restaurangbranschen är en av de branscher med lägst trösklar för att ta sig in, både som ung och som invandrare. Branschen är ett perfekt exempel på hur invandrare som har kommit till Sverige har sparat ihop pengar, kanske tagit lån, lånat av sina släktingar eller gått ihop med släktingar för att starta ett företag och därigenom möjliggjort en mycket ljusare framtid för sina barn.

Den här branschen har dock tagit väldigt mycket stryk. Det är som sagt en personalintensiv bransch, och vi vet att marginalerna där är väldigt små i normala tider. Inom branschen har man svårt att få krediter. Man lever på små marginaler.

Jag vill ställa en fråga till näringsministern. I det skriftliga svaret kan jag läsa att man under vecka 14 har påbörjat utbetalningarna för det kvartal som har varit. Men vad är svaret till de restaurangägare som inte har fått sitt permitteringsstöd sedan augusti?

Anf. 52 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Jag log lite när Arin Karapet beskrev många av dem som kommer in i restaurangbranschen som unga och invandrare eftersom jag kände igen mig så väl i det. Så här är det ju. Det handlar inte bara om nyanlända, utan också många unga har det här som sitt första jobb.

Jag har genom åren både öppnat och stängt restauranger och kan vidermera precis det som Arin Karapet pratar om. Man vet inte på förhand hur många gäster man får. Jag lärde mig tidigt i den restaurang där jag jobbade att vädret spelade väldigt stor roll. Om det var soligt gick dagen väldigt långsamt. Eftersom restaurangen låg i ett varuhus gick människor inte in. Om det däremot regnade gick dagen mycket snabbt. Ofta fick man dessutom gå utan lunch; man jobbade på hela tiden. Så här är det. På så vis har den här branschen inte samma förutsägbarhet som industrin.

Lägg därtill, fru talman, den tuffa situation som vi har haft på grund av pandemin. Nu säger Arin Karapet att vi borde ha stängt ned. Det är ju inte det förslag som hans parti har lagt fram, och jag uppfattar att det har funnits en stor samsyn i riksdagen att inte gå in i onödiga lockdowns med tveksamma resultat. Vi har sett sådana i en rad andra länder, och det finns inget entydigt svar på om det hade hjälpt.

Nu är vi inne i den 14:e månaden sedan mars förra året då det här startade. Tyvärr hade det inte bara varit restaurangbranschen som vi hade behövt stänga om vi skulle ha följt Arin Karapets förslag. Resebranschen har med något litet undantag i slutet av sommaren och början av hösten befunnit sig i en kris där mellan 80 och 100 procent av intäkterna är borta. Vi känner alla till hur oerhört tufft man har haft det i kultursektorn. Samma sak gäller andra delar av tjänstesektorn, till exempel hotellbranschen.

Fru talman! Vi har försökt införa generella stöd för ett antal branscher för att hjälpa till när intäkterna av olika skäl tryter. Det kan vara på grund av pandemin eller restriktioner. Det kommer vi att fortsätta göra eftersom det är viktigt att se till att friska företag kan överleva.

Men, fru talman, under det här året har många av stöden blivit betydligt större än vad vi eller någon annan från början prognostiserade. Vi har nästan fått bygga upp en helt ny verksamhet. Låt oss ta korttidsstödet som exempel. I mars förra året jobbade noll personer med detta stöd, eftersom det inte fanns. Nu jobbar över 500 personer med detta på Tillväxtverket.

Som svar på din fråga om vad vi gör: Vi har skjutit till resurser så att man har kunnat anställa kvalificerade tjänstemän att ta sig an detta.

Låt mig ge exempel på vad det har inneburit. Den 29 mars öppnades omgången för korttidsstöd för 2021. Den 13 april hade man fått in 13 461 ansökningar. Av dessa hade man redan bifallit 4 319 ansökningar till en summa på 699 miljoner, enligt uppgift från Tillväxtverket. Det är klart att man jobbar på.

När blir det fördröjningar? Jo, när det finns oklarheter med ansökan eller när man har svårt att få till en dialog med det företag som har gjort ansökan. Då kan det dröja. Det behöver inte betyda att det är något skumt, men när man använder så stora resurser av skattebetalarnas pengar måste man ändå göra kontroller.

Anf. 53 ARIN KARAPET (M):

Fru talman! Nej, jag är inte för en nedstängning. Jag tog det bara som ett exempel, men låt mig förtydliga det hela.

När man säger att det kommer ett stöd inger man också ett hopp. Det här är pengar som företagen har varit med och producerat genom både sina anställda och sin verksamhet. Men när stöden uteblir dimper räkningarna fortfarande ned i brevlådan och löner måste betalas – de anställda har en hyra att betala.

Inom restaurangbranschen har man en speciell relation till sina anställda. Som näringsministern sa, fru talman, har vi i våra familjer både restaurangägare och familjemedlemmar som har jobbat inom restaurangbranschen. Där vet man hur viktigt det är att ha en lojal servitris, bartender eller kock. Det är väldigt svårt att hitta spetskompetens och någon med hög arbetsmoral – den som alltid ställer upp när någon annan är sjuk eller då man har fått en stor bokning, till exempel vid högtider. Detta sliter på kroppen, men man har en speciell relation till de anställda och känner kanske att utan just den personen kommer verksamheten att gå under.

Jag talade om långdragen byråkrati. Som exempel kan jag berätta om den anrika restaurangen Löwenbräu på Kungsholmen. Den har serverat stockholmarna fantastiskt tyskt öl och schnitzel. Bara man tänker på schnitzeln vill man åka dit och sätta tänderna i den. I 110 år har man serverat stockholmarna högkvalitativ mat. Man har en helt annan atmosfär där företagsledaren, arbetaren och den ensamma personen, kanske pensionären, kan mötas vid baren. Varför? Jo, man älskar den där schnitzeln och den kalla ölen. Det här har försvunnit – tillfälligt. Det gäller dock att restauranger som Löwenbräu överlever. För om de går i konkurs är sådana möten inte längre möjliga.

Det som har skett, fru talman, är att man har rätt till korttidspermittering. Näringsministern berättar om ansökningarna. Men min fråga gäller den långdragna byråkratin där man talar om jämförelsemånader då någon kanske har varit sjuk i några dagar. Det handlar om små detaljer som gör att man inte får ut en ersättning som är på tusentals kronor på grund av att en handläggare återigen ska titta på en ansökan som förmodligen hamnar i en annan kö där det är flera veckors väntetid. Efter det kan man plocka upp den igen. Om det är något vi är bra på i Sverige är det byråkrati. Vi är mästare inom det. Det är inget att sticka under stol med.

Min fråga till näringsministern är: Ska företagare som Löwenbräu behöva sälja av tillgångar för att kunna betala ut löner? De har varit med och betalat in skatter tidigare. En annan restaurangägare som jag fick höra om har tagit över miljonen i lån från Spendrups för att kunna betala ut löner. Samtidigt vet de att de har rätt till ersättning från staten, men pengarna fryser inne på grund av byråkratin. Hur kommer ministern att påskynda utbetalningarna till de företag som har rätt till ersättning?

Anf. 54 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Det absolut enklaste svaret är att vi ser till att Tillväxtverket får ytterligare resurser. Sådana har vi skjutit till – över 400 miljoner i början av året, utöver de resurser de fick förra året, och ytterligare 260 miljoner första kvartalet. Det har inneburit att de har kunnat fortsätta att anställa människor. De har gått från noll anställda som jobbade med detta mars 2020 till över 500 personer som sitter dagligdags och jobbar med det här.

Parallellt med detta har vi betalat ut till dags dato över 30 miljarder i korttidsstöd. Jag skulle tro att vi är uppe i 33–34 miljarder som har utbetalats. Av naturliga skäl – precis de skäl som vi resonerar kring – är restaurang- och besöksnäringen en av de branscher som fått mest.

När vi använder så mycket av skattebetalarnas pengar är det självklart också viktigt att vi ser till att de hamnar just hos de företag som har rätt till dem och inte hamnar i händerna på organiserad brottslighet eller lurendrejure. Finns det då sådana risker? Ja, den tidigare rikspolischefen Stefan Strömberg har lämnat en rapport över riskerna med detta och vad det skulle kunna innebära om det är öppet.

Då resonerar en del: Ja, men om 5 procent hamnar fel då? Är det inte det mindre viktiga i sammanhanget? Men säg att det här korttidsstödet landar på 40 miljarder; hur mycket det blir vet ingen av oss i dag. 5 procent skulle då innebära att 2 miljarder av skattebetalarnas pengar skulle hamna i fickan på folk som inte har rätt till dem. Det kan vara organiserad brottslighet eller andra lurendrejure. Nej, det kan vi inte stå upp för. Vi måste se till att de här resurserna hamnar rätt.

Vad innebär då detta? Ska vi acceptera hur långa väntetider som helst? Nej, det ska vi inte. Det är mot den bakgrunden vi jobbar aktivt med att se till att Tillväxtverket kan anställa folk och därmed hantera de här ansökningarna. Det är också mot den bakgrunden jag redogör för hur det ser ut med de ansökningar som har inkommit. 13 461 ansökningar inkom från den 29 mars till den 13 april. På dessa två veckor hanterade och biföll Tillväxtverket 4 319 av dessa till en summa av 699 miljoner kronor. Man kan naturligtvis hantera ytterligare. Min bild är i dag att man har förstärkt och förfinat sitt arbete. Om ansökan är fullständig och korrekt gjord brukar det gå ganska mycket snabbare. Men det kan också vara så att det finns oklarheter.

Precis som Arin Karapet säger är restaurangbranschen en bransch där antalet anställda kan skifta över säsongen. Det vet vi alla som har jobbat där. Det kan gå upp och ned ganska mycket. När man till exempel gör en kontroll hos Skattemyndigheten och märker att antalet som det har ansökts för och antalet som det har betalats arbetsgivaravgifter för inte är detsamma behöver det därför inte vara skumt i sig. Det kan bero just på att det

går upp och ned med antalet anställda. Men man måste ställa frågan – det är rimligt. Går den processen tillräckligt smidigt går det också snabbare.

Är det däremot så att det finns och fortsätter att finnas oklarheter tar det längre tid. Det är därför vi har skjutit till resurser. Vi har sett exempel där det har dragit alldeles för långt ut på tiden. Det är inte bra. Det är som sagt också därför vi har tillfört mer än 700 miljoner för att anställa ytterligare människor i syfte att hantera det här stödet, som finns till för att företagen ska övervintra. Därutöver – detta vill jag poängtera – har vi infört nio ytterligare stöd som restaurangbranschen har kunnat ta del av i olika delar.

Anf. 55 ARIN KARAPET (M):

Fru talman! Man skulle kunna sammanfatta detta med att det är väldigt många stöd. Företag som till exempel Volvo har ekonomiska muskler, en hel avdelning med jurister och ekonomer och en HR-avdelning. Men den lilla enskilda företagaren har kanske bara sig själv. När man ska få hjälp med något använder man en extern tjänst som oftast kostar väldigt mycket.

Som vi hör är det inte bara *ett* stöd. Moderaterna har gått fram med ett förslag om att flytta över korttidspermitteringen till omställningsstödet. Blir man beviljad omställningsstöd visar man väl att man är en fläckfri företagare. Det är ju bättre om färre myndigheter har en relation till det grönmarkerade företaget och sköter kontakterna och processerna. Som restaurangägare eller butiksägare – eller småföretagare oavsett näring – har man oftast inte tid med myndighetskontakter. Man är helt beroende av att se till att företaget går runt. Man har kunder. Man måste leverera. Oftast har dessa personer också en familj att ta hand om. Väldigt sällan har de en egen fritid.

Moderaterna har alltså gått fram med förslaget att baka in korttidspermitteringen i omställningsstödet. Överskrider handläggningstiden fyra veckor – betala ut stödet och gör noggranna efterkontroller!

Nej, pengar ska inte betalas ut till organiserad brottslighet. Men vi vet också att det är när företagen går i konkurs som den organiserade brottsligheten slår klorna i restaurangerna. Det är bara att titta på rapporterna från Norrköping och Östergötland.

Anf. 56 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Det här är naturligtvis angelägna frågor. När vi någon dag förhoppningsvis kommer ur den här krisen kommer vi självklart att behöva gå igenom detta ordentligt för att se vad som har varit bra men också se vad som har brustit och se till att åtgärda detta. Det finns mycket att lära sig av en så här djup, bred och framför allt lång kris.

När det gäller de konkreta frågorna om att göra ytterligare förändringar av hur de här stöden hanteras kan jag säga att jag tror att det vore väldigt oklokt att mitt i detta, som nu är igång på det sätt jag redogjort för, göra ytterligare förändringar som skulle fördröja stödet till företagen.

Summorna för en del av dessa stöd kan komma att landa på 30, 40 eller 50 miljarder – vi vet inte riktigt. Jag tror att många som lyssnar blir förvånade över att Moderaterna är beredda att betala ut så mycket av skattebetalarnas pengar i förhoppningen att man ska kunna kräva tillbaka dem i efterhand om det blir fel. Alla begriper ju att det bara fungerar om det är hederliga företagare som har rent mjöl i påsen. Om de inte har rent mjöl i

påsen lär vi inte se röken av dessa avsevärda resurser från skattebetalarnas pengar.

Ja, vi har problem med organiserad brottslighet redan som det är i dag. Vi ska inte se till att dessa brottslingar lättvindigt kan kasta sig över miljarder av skattebetalarnas pengar och därmed växa sig starkare. Vi ska se till att stötta våra företag. Det ska vara ordning och reda. Men vi ska också ha kontroller, så att pengarna går till de företag som har rätt till dem och som har rent mjöl i påsen, vilket lejonparten av Sveriges företag naturligtvis har.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2020/21:109

16 april

Svar på
interpellationer

§ 14 Svar på interpellation 2020/21:622 om företag som nekats korttidsstöd

Anf. 57 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Alexandra Anstrell har frågat mig hur jag avser att säkerställa att Tillväxtverket ges förutsättningar att fatta korrekta beslut rörande korttidsstödet, hur jag avser att säkerställa att ansvarig myndighet skyndsamt betalar ut stöd till de personer som är berättigade till det och hur tidtabellen för detta ser ut samt om det är min bedömning att det krävs några förtydliganden i regelverket och vilka åtgärder jag i så fall vidtar.

Regeringen arbetar intensivt med att hantera konsekvenserna av den pågående pandemin och har presenterat ett flertal stöd för att mildra de ekonomiska effekterna för företag och företagare. Ett av dessa stöd är stödet vid korttidsarbete.

Stödets omfattning har överskridit alla initiala prognoser vad avser både hur länge stödet har behövts, antalet ansökningar och den sammanlagda storleken på utbetalda stödbelopp. Dessutom har det inneburit en mycket stor och ny uppgift för Tillväxtverket. Regeringen har därför vid ett flertal tillfällen tillfört Tillväxtverket medel för att det ska vara möjligt att hantera processerna kring stödet vid korttidsarbete så effektivt som möjligt.

För att bland annat korta handläggningstiderna har Tillväxtverket genom en extra ändringsbudget, som beslutades av riksdagen den 24 mars i år, fått ytterligare 265 miljoner kronor i anslag. Tillväxtverket har också rekryterat närmare 250 nya handläggare sedan början av 2021 för att skynda på handläggningen.

Det är självklart att de lagar och regelverk som finns ska följas. Det är uppenbart att Tillväxtverket har brustit när det gäller hanteringen av överklaganden. Nu är det viktigt att myndigheten vidtar kraftfulla åtgärder för att förebygga att det händer igen.

Regeringskansliet har vidare täta kontakter med Tillväxtverket, och myndigheten arbetar med en åtgärdsplan som kommer att följas upp kontinuerligt för att se till att den får önskad effekt.

Fru talman! Företag som drabbats ekonomiskt av coronapandemin har från och med den 29 mars i år kunnat ansöka om stöd vid korttidsarbete för perioden december 2020 till juni 2021. Utbetalningar av beviljat stöd till företag påbörjades under vecka 14. Företag som söker stöd för hela perioden från december 2020 till juni 2021 kommer att kunna få sex måna-

ders stöd utbetalat efter att ansökan beviljats, det vill säga för december 2020 till maj 2021. Företagen gör sedan en avstämning i juli och söker då, vid behov, stöd även för juni månad.

Anf. 58 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Uppdrag granskning avslöjade före påsk att Tillväxtverket gång på gång fattat felaktiga beslut kring korttidsstöd till företag under coronapandemin. Ett av felen rör den så kallade jämförelsemånaden, som används för att se vilken lönenivå de anställda hos ett sökande företag har legat på. Myndigheten använder fel månad och följer inte lagen, enligt både förvaltningsrätten och kammarrätten i Stockholm.

Förvaltningsrätten har i minst 20 domar konstaterat att Tillväxtverket inte följer lagen när det gäller jämförelsemånaden. Tillväxtverket har försökt driva mål vidare men nekats prövningstillstånd i kammarrätten. De har nu överklagat till Högsta förvaltningsdomstolen. Men flera av domarna har redan vunnit laga kraft, och i slutet av mars låg över 5 200 överklaganden på hög för att avgöras i förvaltningsrätten. Det handlar alltså inte, fru talman, om något enstaka fall.

Nu har det dessutom visat sig att många av ärendena inte är kompletta. Det saknas en massa saker i de olika ärendena, varför det dröjer ännu längre tid innan det kan avgöras vad som är rätt och fel.

Ministern säger i sitt svar att Tillväxtverket har brustit när det gäller hanteringen av överklaganden och att det är viktigt att myndigheten nu vidtar kraftfulla åtgärder för att förebygga att detta händer igen.

Ministern ser också i en tidigare debatt att lösningen är mer pengar till Tillväxtverket. Jag måste ändå ställa frågan: Om Tillväxtverket tolkar lagarna på sitt eget sätt, är inte lösningen då något annat än mer pengar?

Ytterligare problem som många företagare har hört av sig med är att Tillväxtverket sägs vara en myndighet där man inte får en egen handläggare att ha kontakt med. Vid telefonkontakt med Tillväxtverket finns det ingen som kan svara på var i hanteringen ärendet befinner sig eller när man kan förvänta sig ett svar. Det är också oerhört långa svarstider.

Är ministern och regeringen okej med att vi har en myndighet vars beteende uppfattas vittna om att service helt saknas och som uppfattas motarbeta företagare och därmed också sitt eget namn, Tillväxtverket?

En del företagare har nu varit utan stöd under i stort sett hela pandemi-tiden. De har fortsatt betala ut löner, skatter och arbetsgivaravgifter. Men någonstans får allt ett slut. Frågan är bara vad som tar slut först – pandemin eller företagarnas ork.

När företag ska göra nya ansökningar ska de besvara frågan om företaget är på obestånd. Efter upp till 13 månader utan utbetalat stöd är det många som tvingas svara ja på den frågan. Då sällas ansökan nästan per automatik bort eftersom stöd bara ska utbetalas till livskraftiga företag. Många företag kommer alltså inte att kunna söka därför att de har hamnat på obestånd på grund av Tillväxtverkets oförmåga att handlägga deras ärenden.

Jag undrar, fru talman, hur ministern ser på detta. Vad säger ministern till dessa företagare, när stöden inte når fram? I praktiken tvingas företagare ligga ute med pengar i upp till 13 månader. När kommer stöden?

Anf. 59 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Jag tar den sista frågan först. När det gäller kompletta handlingar är det, precis som jag sa i den förra debatten, i den här omgången, från december och framåt, som öppnade den 29 mars, 13 461 ansökningar som inkommit fram till den 13 april. Under de två veckorna har man redan bifallit 4 319 av dessa ansökningar, och det belopp som beviljats är 699 miljoner. Och man ska jobba vidare.

Varför går det snabbare nu? Jo, därför att vi steg för steg har sett till att de kan anställa ytterligare personal. Detta är ju, som jag har sagt i tidigare debatter, fru talman, en verksamhet som inte fanns i mars förra året eftersom vi tack och lov inte drabbats av någon pandemi tidigare. Men nu gjorde vi det, och det är mot den bakgrunden de har fått resurser. Det handlar inte om pengar utan om att ha kvalificerade tjänstemän som kan ta sig an de många ansökningar som har inkommit.

Det är naturligtvis inte så, som Alexandra Anstrell försöker säga, att inga företag fått stöd. De allra flesta har fått korttidsstöd; över 32 miljarder netto har utbetalats sedan mars förra året. Veldig många har kunnat ta del av omställningsstöd, liksom av stöd när det gäller arbetsgivaravgifter, skatteansånd med mera.

Under en sådan här djup kris, där många företag under alldeles för lång tid upplevt och upplever att intäkterna tryter, är det klart att vi hjälps åt och ser till att man kan övervintra. Detta innebär naturligtvis inte att vi kan lova att det inte blir några negativa konsekvenser; det tror jag att vi alla förstår.

En del av de frågor som Alexandra Anstrell lyfter är, fru talman, svåra för mig att ge mig in i. Vi har den ordningen i vårt land, enligt den grundlag vi har, att regeringen lägger fram förslag, propositioner, för riksdagen. Riksdagen stiftar lag, och lagen utfärdas sedan av regeringen.

Vi har sedan ett strikt förbud för regeringen och enskilda ministrar att påverka eller ge sig in i tillämpningen av dessa lagar. Den står myndigheterna för, särskilt gentemot enskilda. Detta är själva definitionen av ministerstyre, som det råder ett strikt förbud mot.

Dessutom har vi en åtskillnad mellan domstolsväsendet, regeringen och riksdagen, vilket jag uppfattar att vi är helt överens om. Det finns till och med ett ord för detta – det heter att man inte ska kvälja dom. Så länge det, som Alexandra Anstrell lyfter, pågår en domstolsprocess är jag förhindrad att ge mig in i den diskussionen.

Jag har dock varit väldigt tydlig, och när det visade sig att man lagt över 5 000 överklaganden på hög kallade jag upp ledningen för Tillväxtverket till Näringsdepartementet. De fick redogöra för skälen till detta men framför allt vilka åtgärder de ska vidta för att se till både att det blir fart på det och att det aldrig mer händer. De har redogjort för en åtgärdsplan som vi strikt och kontinuerligt kommer att följa upp för att se till att den genomförs, fru talman.

Därutöver har vi som sagt skjutit till resurser, och vi ser att systemet är igång igen, tillsammans med många av de andra stödssystemen.

Innebär detta att var och en som har ansökt kommer att få ersättning? Nej, det gör det förstås inte. De allra flesta kommer att få det, men för att det ska vara aktuellt måste man naturligtvis uppfylla de villkor som regering och riksdag har fastställt.

Anf. 60 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Ministern säger å ena sidan att man inte får ha ministerstyre och å andra sidan att man följer upp en åtgärdsplan som man har beslutat om för att se om den får önskad effekt. Det går uppenbart att göra vissa saker, men bara de saker som regeringen själv vill.

Restaurangbranschen går på knäna och resebranschen likaså. I januari hade jag en liknande debatt med ministern. Ministern sa då att regeringen löpande analyserar behovet av erforderliga åtgärder för näringslivet i en mycket svår tid. Jag undrar när ministern ska sluta analysera och i stället börja agera.

Finns det någon röd tråd i regeringens agerande? Vill inte den rödgröna regeringen ha kvar någon besöksnäring när pandemin är slut? Är det därför ministern och regeringen vägrar agera för att dessa företag, som har varit livskraftiga, ska få de stöd de behöver? De får ju uppenbart inte alla stöd som är utlovade.

Näringsministern har i dag och tidigare hänvisat till en mängd beslut som är fattade, och regeringen har också tagit fram en massa ändringsbudgetar. Ändå finns det väldigt många företagare som skriker på hjälp och inte har nåtts av de utlovade stöden. Det finns alltså företagare som exempelvis Jannica på Resebemanning, som väntar på att få pengar utbetalda sedan i somras. Det är faktiskt helt oacceptabelt! Om det ska behöva gå så lång tid måste något vara fel på riktigt. Nu är det inte bara ett företag som har det på detta sätt, utan det är ganska många. Håller inte ministern med om att det verkar väldigt konstigt?

Stöd ska betalas ut till sunda företag. Men hur ska ett företag förbli sunt och ta del av de olika stöden om man inte får de pengar man har ansökt om? Det blir lite av ett moment 22; det håller väl ändå ministern med om?

Regeringen har sedan pandemins start lovat och lovat, men det är tydligt bland Sveriges företagare att det uppfattas som mycket snack och lite verkstad. Ministern har tidigare i år uttalat att ”vi måste hjälpas åt under den här perioden för att vi ska övervintra”. Jag vill minnas att han sa det tidigare i dag också.

Då är frågan: Med vilken del hjälper ministern och regeringen till att övervintra när stöden inte når fram överallt? Det är lite som att titta på en buffé genom en glasruta eller att beställa en maträtt som sedan går upp i rök.

När kommer regeringen att förstå, frågade en företagare mig i går. När kommer man att förstå att besöksnäringen i Sverige är på väg att gå under? När har regeringen för avsikt att ta sitt ansvar, kavla upp ärmarna och ta beslut som faktiskt ger resultat i slutändan?

För ganska länge sedan, den 7 oktober, svarade ministern mig på en skriftlig fråga att man ska analysera och följa utvecklingen. Då undrar man hur det egentligen går med önskan att följa utvecklingen och med analysen. Egentligen spelar ju inget av detta någon som helst roll om man inte har för avsikt att agera, så att man ser att stöden når ut hela vägen.

I debatt efter debatt och i fråga efter fråga undrar vi vad som krävs för att regeringen ska agera för att säkerställa att de stöd som är utlovade också når fram till alla företagare. Många går nu inte längre på knäna, ministern. Många går på hörntänderna, om ens det. Man har belånat sig själv och sina familjer och har själv inte kunnat ta ut lön på väldigt länge.

Företagare uppmanas att hålla i och hålla ut. Men om stöden inte når fram, hur ska de hålla ut? De måste ju ändå få mat på borden.

Prot. 2020/21:109
16 april

Svar på
interpellationer

Anf. 61 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Sedan den här krisen började drabba oss – den fanns ju i Kina innan dess – har denna regering både lagt fram förslag och fått riksdagens godkännande för ett femtontal extra ändringsbudgetar. Ett tiotal stöd har införts. Många miljarder av skattebetalarnas pengar har utbetalats till företag som behöver stöd, antingen det har varit för fasta kostnader eller för lönekostnader när intäkterna har trutit på grund av pandemin. Så är det; det är ju ett faktum.

Jag har ju själv varit i oppositionsrollen i åtta år, och det kanske hör till oppositionsrollen att hela tiden hävda att ingenting händer. Men just när det gäller den här perioden framstår det Alexandra Anstrell säger som väldigt verklighetsfrånvänt för de många skattebetalare som tittar på den här debatten. Ta till exempel korttidsstödet. Där har det under de gångna 13 månaderna utbetalats 33–34 miljarder kronor av skattebetalarnas pengar just för att rädda så många som möjligt kvar på jobbet och för att rädda våra företag. Lägg därtill omställningsstöd och många av de andra stöden. De har varit effektiva.

Hur kan jag då säga det fastän företagen drabbas? Jo, företagen drabbas för att vi är mitt i en pandemi. Tyvärr är det så. Jag kan säga detta för om vi jämför antalet konkurser kan vi se att det tack och lov var färre konkurser under pandemiåret 2020 än det var under 2019. Då är det klart att stöden har varit effektiva. Alla begriper att utan stöden hade konkurserna varit mångdubbelt fler än de är i dag.

Hur 2021 kommer att se ut får vi naturligtvis titta på när året är slut. Mot den bakgrunden fortsätter vi med stöden.

Ja, det har funnits en del fördröjningar och problem, framför allt för de ansökningar som inte har varit kompletta eller där man har haft svårt att få fram rätt uppgifter. Ja, det har funnits brister på Tillväxtverket.

Jag försöker tolka mina medmänniskor positivt, men det lät faktiskt som om Alexandra Anstrell uppmanade mig att gå in i myndighetsutövning mot enskild eller att lägga mig i en domstolsprocess som är pågående. Precis som Alexandra Anstrell säger har ju Tillväxtverket överklagat frågan om jämförelsemånad till Högsta förvaltningsdomstolen, vilket alltså innebär att det är en rättsprocess som pågår.

Jag tolkar det mer som en retorisk poäng när hon säger att ministern minsann inget gör än som en uppmaning att jag ska bryta mot grundlagen eller ge mig in i domstolsprocesser, för det är annars vad det lät som.

Fru talman! Det är ett tufft läge. Tyvärr kommer det att fortsätta att vara det tills vi får igenom vaccineringen i Sverige och i många andra länder. Vi kommer att behöva fortsätta hjälpas åt. Då är det både för företagen och för löntagarna. Vi är ju helt överens om stöden till företagen, om än inte alltid metoderna.

Däremot blev jag lite förvånad över det sista Alexandra Anstrell sa om mat på bordet, och jag skulle vilja ställa en fråga till henne om det. Jag delar hennes uppfattning, men varför är det i det läget viktigt att dra ned på stödet till löntagare? Varför vill Moderaterna ta bort det extra krisstöd som vi tillsammans med Centerpartiet och Liberalerna har infört när det gäller just den tillfälliga höjningen av a-kassan för att det är kris och nästan

100 000 människor har blivit av med jobbet? Är det inte viktigt för löntagarna att ha mat på bordet, Alexandra Anstrell?

Anf. 62 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Om man tar ett beslut vill man ju att det ska bli på ett visst sätt. Blir det då inte på det sättet kanske man behöver ändra sitt beslut. I mina tidigare inlägg har jag försökt säga att vi nu har haft den här debatten hur länge som helst – så känns det – men inte så länge som en del företagare har varit utan stöd. Det tycker jag är anmärkningsvärt.

Många människors livsverk, framtidsdrömmar och besparingar är redan borta, och många fler kommer att försvinna innan den här krisen är över. Det är förkrossande att höra deras historier, hur de har belånat sig själva och familjerna och hur de ställer om och anpassar sig och ändå straffas.

Ja, vi är fortfarande i ett tufft läge i den svåra pandemin. Det är ett läge som är tufft för väldigt många. Då är det viktigt att man tar det ansvar som man behöver ta utifrån den position som man har. Då måste man också ta fram åtgärder som fungerar, och när det gäller de åtgärder som inte fungerar kan man ändra besluten.

Det räcker inte med att regeringen följer utvecklingen noga. Företagare uppmanas att hålla i och hålla ut. Men hur länge ska de kunna hålla ut när de behöver mat på bordet? Att följa en utveckling kan varken betala räkningar eller mätta magar för våra företagare och deras familjer.

Har ministern för avsikt att på allvar ta några som helst beslut för att göra skillnad för de företagare som stöden inte når ut till? Kan man fatta några beslut eller förändra några beslut, eller är det för mycket begärt? Är det kanske lite för mycket prestige i den frågan, herr minister?

Anf. 63 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Jag noterar att Alexandra Anstrell inte svarade på min fråga. Vi är helt överens om att vi ska stötta våra företag och företagare. Men varför föreslår Moderaterna mitt i brinnande pandemi att man ska dra ned på stödet till de löntagare som har blivit arbetslösa, också utan egen förskyllan? Varför ska a-kassan dras ned, mitt i brinnande pandemi, som Moderaterna föreslår?

Jag hade behövt höra hur logiken är inom Moderaterna, men eftersom detta är sista inlägget får jag inte det.

När det gäller stödet till företagen och företagarna genomför vi historiskt stora satsningar på ett sätt som man till exempel inte gjorde under finanskrisen när Moderaterna ledde regeringen. Vi gör detta därför att vi tror att det är viktigt att vi hjälps åt under denna väldigt svåra kris. Det handlar om att se till att i övrigt friska företag, så många som möjligt, kan överleva och övervintra. Krisen pågår fortfarande. Vi kommer därför att fortsätta hjälpa åt.

På samma sätt fortsätter vi naturligtvis att kontinuerligt jobba med att se till att hanteringen av dessa stöd förbättras. Jag kan vara ödmjuk och säga: När vi införde dem i mars förra året var det en sak som var absolut viktig. Det var att få dem på plats hastigt eftersom stora delar av det svenska näringslivet då stod stilla. Det är klart att vi under året har sett till att jobba med att bygga upp organisationen. Det fanns ju ingen som jobbade

med dessa stöd eftersom de inte fanns. I dag är det över 500 personer som jobbar med dem. Ja, det har förekommit brister, och vi tar tag i dem.

Nej, jag kommer inte att kunna lägga mig i domstolsprocesser eller myndighetsutövning mot enskild – det vore direkt olagligt – så länge dessa processer pågår.

Då säger Moderaterna: Varför ändrar ni inte regelverket? Jag tror att det verkligen vore att göra både företagen och oss själva en björntjänst att ständigt hålla på och ändra regelverk. Då skulle man behöva börja om på nytt hela tiden. Det tror jag ingen av oss är betjänt av.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2020/21:612 om coronafonden

Anf. 64 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru talman! Tobias Andersson har ställt två frågor till mig kring Europeiska unionens återhämtningsinstrument.

Den första är om jag ser en risk i att missköta ekonomier nu passar på att genomföra önskade satsningar på vår bekostnad och om regeringen avser att vidta några åtgärder för att förhindra det.

Den andra är om jag ser en risk i att coronafonden inte får önskad effekt utan i stället bidrar till ett mer federalistiskt EU och om regeringen avser att vidta några åtgärder för att förhindra det.

Fru talman! Svaret på den första frågan är nej. Återhämtningsinstrumentet ska inte ge någon generell ekonomisk kompensation till enskilda länder. För att en medlemsstat ska få ta del av pengarna ur återhämtningsfaciliteten finns tydliga kriterier. De åtgärder som kan finansieras ska redovisas i en återhämtningsplan för varje land. De ska långsiktigt stärka tillväxten. De ska främja sysselsättningen. De ska bidra till klimatomställningen och till den digitala omställningen.

Detta kommer att granskas noggrant, av både kommissionen och EU:s medlemsstater, för att säkra att pengarna går till rätt saker. Om så inte varit fallet ska utbetalningarna inte genomföras.

Fru talman! Svaret på den andra frågan är också nej. Alla beslut kring återhämtningsinstrumentet har fattats inom ramen för gällande fördrag. Det har inte här aktualiserats att ge EU några nya befogenheter i federalistisk riktning. Det är som bekant inte heller något som den svenska regeringen önskar, och vi kommer noga att bevaka att vi håller fast vid gällande kompetensfördelning.

Återhämtningsinstrumentet är en unikt stor insats från EU:s sida för att återstarta de europeiska ekonomierna efter pandemin. Det har funnits delade meningar om storleken och om fördelningen mellan lån och bidrag. Men att den kompromiss som uppnåddes behövs för att möta den största krisen sedan andra världskriget står regeringen helt bakom. Det är påkallat att gå in med ett tillfälligt och välriktat stöd för att Europas ekonomi ska få en chans att återhämta sig.

Anf. 65 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Den 24 mars klubbade riksdagen igenom EU:s stora skuld-paket efter att regeringen hade fått aktivt stöd av Centerpartiet och Liberalerna och passivt stöd av Moderaterna och Kristdemokraterna.

Skuldpaketet, även kallat coronafonden, innebär att Sverige kommer att få betala 150 miljarder kronor, vilket motsvarar fem gånger så mycket som Polismyndighetens budget, främst till länder i Sydeuropa.

Fru talman! Detta utgör enligt Sverigedemokraterna ett ekonomiskt och politiskt vansinne, både av praktiska och av moraliska skäl. Vi gjorde vårt yttersta för att sätta stopp för det hela, men tyvärr svek samtliga partier förutom Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet Sverige och det svenska folket.

Jag skulle ljuga om jag sa att det huvudsakligen var Hans Dahlgren och Socialdemokraterna jag var besviken på. I stället var det Moderaterna och Kristdemokraterna och deras svek som irriterade mig mest. Det kommer de också att få höra i framtida valrörelser.

Men med det sagt, fru talman, ska jag säga att den ursprungliga tanken med stödpaketet var att man gemensamt skulle lyfta Europa efter pandemin. Som många gånger tidigare är dock EU sällsynt illa rustat för uppgiften. EU-kolossen har genom pandemin visat sig vara en byråkratisk mar-dröm, oförmögen att hantera alltifrån vaccin till grundläggande koordinering av rekommendationer för resor mellan medlemsländerna. Detta är det organ som svenska politiker valt att sätta sin tilltro till.

I bakgrunden till coronafonden lurar också ett federalistiskt EU, som ser detta som en chans att tillskansa sig alltmer makt och inflytande. Gränserna mellan medlemsländernas självbestämmande och beskattningsrätt blir allt luddigare i avgränsningarna mot EU-byråkratin.

När mycket av återhämtningsfonden fokuserar på grön omställning och digitalisering är det svårt att skaka av sig uppfattningen att politiker använder pandemin som en förevändning för att driva sina önskeprojekt, projekt som invånarna aldrig ställt upp på under normala omständigheter.

Redan nu varnar EU:s revisorer för risken att delar av pengarna inte går till avsedda syften. Denna risk tydliggörs onekligen av att länder som kommer att erhålla stöd talar om förslag som sänkt pensionsålder, förkortade arbetsveckor och införandet av medborgarlön. Det är givetvis upp till dessa länder att avgöra vad de vill finansiera. Men svenska skattebetalare ska inte stå för notan.

Fru talman! Tyvärr gör vi det nu, på grund av den regering som Hans Dahlgren företräder och de övriga politiska partier som inte vågade sätta stopp för detta.

Jag frågade i min interpellation Hans Dahlgren ifall han ser en risk i att misskötta ekonomier nu passar på att genomföra önskade satsningar på vår bekostnad och ifall regeringen avser att vidta några åtgärder för att förhindra det. Hans svar tyder på att regeringen nonchalerar det faktum att sydeuropeiska stater omgående valde att växla ned tempot efter att skuld-paketet var klubbat, givet vetskapen om de stundande svenska skattemedel som de kommer att tilldelas.

Har Hans Dahlgren missat detta, eller ser han inga problem med det?

Anf. 66 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru talman! Jag kan väl börja med att säga att vad jag saknar i Tobias Anderssons resonemang och också i hans interpellation är någon som helst fundering kring i vilket sammanhang hela denna diskussion förs.

Det handlar nu om en pandemi vars härjningar hotar att bli ännu värre än de var när paketet antogs i fjol somras. Det är en humanitär kris med ett massivt mänskligt lidande. I kölvattnet är det också en ekonomisk kris av enorma proportioner. I land efter land har man tappat produktion. Massor av människor har blivit arbetslösa. Flera länder i EU tappade över 10 procent av sin produktion under förra året. Några har liknat pandemins effekter vid en naturkatastrof.

Det är klart att jag håller med om att det i grunden är medlemsstaternas eget ansvar att bedriva en sund ekonomisk politik. Men den här ekonomiska krisen påverkar oss allihop runt om i hela Europa, vare sig vi vill det eller inte. Med den sammanflätning som finns mellan alla europeiska ekonomier är det av största betydelse också för jobben och välfärden här i Sverige att det går väl även i andra länder i Europa. Den insikten har jag tyvärr inte kunnat se något spår av i Tobias Anderssons interpellation.

Det är också därför som jag menar att det var helt rätt av EU:s ledare att försöka komma överens om ett paket i fjol somras som satte fart på hjulen igen, som skulle skapa jobb och tillväxt, köpkraft och en rask återhämtning. Jag är verkligen glad över att det gick att få fram en kompromiss om det här i fjol, och jag är också glad över att Sverigedemokraternas försök tillsammans med Vänsterpartiet i riksdagen här för några veckor sedan att sätta stopp för överenskommelsen så kapitalt misslyckades.

Anf. 67 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Tack för svaret från Hans Dahlgren! Jag vill vara tydlig med att jag skriver under på den problembild som Hans Dahlgren beskriver kring hur pandemin på ett abrupt sätt har slagit mot såväl Sverige som övriga delar av världen.

Var vi däremot skiljer oss åt är när det gäller vart Sverige bör rikta sina resurser och var 150 miljarder gör mest nytta. Där är jag av uppfattningen att det finns stora delar av vår välfärd, vår ekonomi med mera som hade behövt den typen av resurser snarare än att vi skänker bort dem.

Den svenska arbetslösheten stiger. Välfärdens hjältar sliter under undermåliga förhållanden. Poliser lämnar yrket på grund av för låga löner. Vårdköerna växer, och den psykiska ohälsan bland unga tilltar. Gångvåldet eskalerar, och vi tvingas höja pensionsåldern för att täcka upp hålen i statsfinanserna. Medan alla dessa problem breder ut sig i vårt samhälle väljer Hans Dahlgren, regeringen och övriga riksdagspartier, förutom Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet, att skänka bort 150 miljarder till andra stater och deras medborgare.

Och vad gör mottagarländerna för våra pengar, de pengar som svenskar redan slitit för och de pengar som vi kommer att fortsätta slita för i decennier framöver för att kunna betala tillbaka den skuld som regeringen har ådragit oss?

Precis som jag berörde i mitt första inlägg passar andra stater på att nu luta sig tillbaka och ta det lugnt, medvetna om att vi försörjer dem. I avslutning till att riksdagen klubbade igenom skuldpaketet och därmed valde

att vaska 150 miljarder i skattemedel stod det klart att Spanien ska testa att införa fyra dagars arbetsvecka.

Förslaget kom från vänsterkanten och innebär ett tre år långt pilotprojekt som kostar 50 miljoner euro, motsvarande över en halv miljard kronor. Enligt planen ska EU-pengar subventionera alla anställdas extra kostnader under det första året för att sedan minska till 50 procent under år 2 och sedan 25 procent år 3.

Fru talman! Var detta vad Hans Dahlgren och regeringen hade tänkt sig? Ska vi betala för att spanjorer ska vara lediga på fredagar? Jag ser det som en ja- eller nej-fråga. Vi är nog många som undrar.

Om svaret är ja, att regeringen hade tänkt sig detta, förtjänar väljarna att känna till det. Om svaret är nej, alltså att regeringen *inte* hade tänkt sig detta, kvarstår frågan om man avser att agera och vidta några åtgärder.

Lägg därtill att Frankrike, som bekant har alldeles för mycket att säga till om inom EU, nu sagt att fonden skulle behöva fördubblas från 750 miljarder euro till 1 500 miljarder euro.

Skulle det bli verklighet riskerar Sverige att behöva skeppa i väg ytterligare 150 miljarder kronor till dåligt skötta ekonomier, samtidigt som vi, likt jag beskrev tidigare, har en mängd problem här hemma som skulle må bra av utökade resurser.

Fru talman! Jag önskar fråga Hans Dahlgren ifall han inte tror att de 150 miljarder som regeringen har skänkt bort skulle ha behövts här hemma.

Anf. 68 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru talman! Jag vill börja med att verkligen invända mot det här sättet att ställa behov här hemma emot det europeiska samarbetet. Det är inte på det sättet som vi kan få resultat, vare sig i Europa eller för våra egna medborgare. Jag menar att om man beskriver Europeiska unionen som en byråkratisk mardröm som är oförmögen att ens klara att få fram vaccin, då har man en helt annan bild i alla fall än vad jag har av vad som är det verkliga i dag.

Vi har ett arbete med att vaccinera nu, och det är väl 1 ½ miljon svenskar som har fått vaccinet i sin arm redan. Det har skett tack vare att Europeiska unionens medlemmar har arbetat tillsammans för att göra detta. Jag kan därför inte acceptera den här motsättningen.

Jag kan heller inte acceptera Tobias Anderssons beskrivning av att vi ”vaskar” 150 miljarder. Uttrycket ”vaska pengar” fattar jag över huvud taget inte varifrån det kommer. Men jag menar så här: Tobias Andersson antyder i sin interpellation och också här i inläggen att svenska skattebetalare ska stå för notan när andra länder ska kunna sänka pensionsåldern, förkorta arbetsveckorna eller införa medborgarlön.

Men det är helt enkelt inte sant. För det första har det inte betalats ut en enda euro från de här fonderna ännu. För det andra ska återhämtningspengarna användas bara till att betala för det som har godkänts i varje lands återhämtningsplan. De planerna har både kommissionen och vi i rådet möjlighet att påverka så att det inte blir fel.

De riktlinjerna är väldigt tydliga om vad det är som ska finansieras. Jag ser i interpellationen att Tobias Andersson ironiserar över detta, men det är just för att hejda klimatkrisen och för att snabba på digitaliseringen som en stor del av de här pengarna måste användas.

Jag vet ju att Sverigedemokraterna inte är så intresserade av klimatfrågan. De menar att klimathotet är överdrivet och att Parisavtalet skulle vara något slags pr-produkt. Men för alla oss andra, som tar klimatet på allvar, är det här en fantastisk möjlighet att både få en återhämtning i våra ekonomier och ta ett bra steg framåt för att möta klimatkrisen.

För att söka de här pengarna måste varje land lämna in en återhämtningsplan som i detalj specificerar vad man söker till. Den granskas sedan av kommissionen och ska godkännas av rådet. Vad jag förstår från våra egna samtal med kommissionen om vår egen plan är de ganska noga med sin granskning av vad vi har tänkt lägga fram, och det finns inget utrymme här för att få pengar vare sig till medborgarlöner eller sänkta pensionsåldrar.

Jag vill säga ett ord också om resonemanget om att vi belastar framtida generationer genom att sätta dem i skuld lång tid framöver. Jag tror inte på det. Jag tror att i den kris som vi nu befinner oss kommer alla att tjäna på att ekonomierna i Europa återhämtar sig. Alla kommer att tjäna på att jobben blir fler, att konsumtionen tar fart och att investeringarna ökar. För oss i Sverige, som exporterar 70 procent av allt vi exporterar just till andra EU-länder, är detta förstås absolut fundamentalt.

Om det här skulle misslyckas, om vi skulle välja den mer isolationistiska linjen så att våra länder dras in i en nedåtgående spiral kommer det verkligen att bli dyrbart för kommande generationer. Då talar vi inte längre om några få miljarder per år utan om hot om stora tillbakagångar, stor massarbetslöshet och djup depression. Det är ingen framtid som jag skulle önska ens mina motståndares barn eller barnbarn.

Anf. 69 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Tack, återigen, för svaret från Hans Dahlgren! Det är inte jag som har hittat på att den här fyradagarsveckan i Spanien ska finansieras av EU-medel, utan det har rapporterats om att det är ambitionen.

Sedan stämmer det naturligtvis att medlen inte har betalats ut än. Jag är den första att hoppas på att man sätter stopp för det; det var därför jag lyfte frågan. Utifrån Hans Dahlgrens svar hoppas jag därför att Sverige kommer att försöka agera för att ändra detta. Det blir ju något märkligt att tro att vi skulle bidra till klimatet eller en förbättrad digitalisering bara för att vi finansierar spanjorers lediga dag. Det har jag svårt att få ihop, fru talman.

Jag har berört det här tidigare, men av mycket att döma utgörs skuld-paketet av sedan länge välkända federalistiska drömmar och redan utpekade politiska ambitioner. Att investera i grönt och förnybart, strösla pengar över digitalisering och innovation och öppna upp för EU-skatter med mera är ingenting nytt. Det är återkommande önskemål från EU-eliten som nu förkläs till att framstå som coronarelaterade stöd.

Motsvarande, eller dylik, fond har dessutom tidigare efterfrågats av euroländer för att just rädda euron.

Det är med andra ord alldeles uppenbart att man öppnar för ett mer federalistiskt EU, inte minst genom ambitioner om skatter som Reuters redogjorde för så sent som i onsdags.

Hur kan Hans Dahlgren blunda för de problem som finns på hemmaplan till förmån för att finansiera andra länders slapphänthet? Hur kan man blunda för att Sverige hade behövt medlen för att investera i vår svenska

återhämtning innan vi delar ut dem till någon annan? Jag har så svårt att förstå, fru talman.

Anf. 70 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru talman! Det här är en exceptionell kris – den värsta vi har upplevt sedan andra världskriget. Det märks i Sverige, men det märks ännu tydligare i andra delar av Europa.

Exceptionella kriser kan behöva exceptionella lösningar. Det här är en engångsinsats, och det ska vara en engångsinsats. Det är inte tal om att ge EU några nya befogenheter i federalistisk riktning.

Låt mig avslutningsvis säga att den här diskussionen har varit bra eftersom den har varit belysande för den ideologiska klyfta som uppenbarligen finns mellan socialdemokrater och sverigedemokrater. Det märks på argumenten varifrån Sverigedemokraterna kommer i detta. De tror att vi klarar oss bäst om vi håller oss för oss själva, sköter vårt i vårt eget land, att ensam är stark – starkt lutande i nationalistisk riktning.

Min erfarenhet är en helt annan. Sverige som nation har så mycket att vinna på att vara öppen mot omvärlden, söka samarbete, handla fritt med andra länder. Flera hundra tusen löntagare i landet är helt beroende av att Sverige kan leverera varor och tjänster till andra länder i EU. Deras jobb hänger på det europeiska samarbetet och att vi fullt ut deltar i detta.

Jag har varit i arbetet ända sedan Sverige gick med i Europeiska unionen, och jag vet att vi i Sverige tjänar mångdubbelt mycket mer på att vara med på marknaden och i samarbetet jämfört med vad vi behöver betala.

Jag förstår att det här inte låter bra i Sverigedemokraternas öron. Det som nu ska bli verkligen intressant framöver är att se hur mycket genomslag Sverigedemokraternas politik kommer att få i de nationalistiska tankarna när de ska förhandla om en politisk plattform med moderater och kristdemokrater.

Jag ser fram emot den diskussionen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2020/21:605 om ett polariserande debattklimat

Anf. 71 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Markus Wiechel har frågat mig vilka åtgärder jag vidtar för att stärka demokratin och minska polariseringen med efterföljande konsekvenser, vilka åtgärder jag och regeringen vidtar för att bidra till ett sakligt debattklimat i Sverige samt hur jag och regeringen verkar för att regeringens företrädare i sina respektive roller ska svara på frågor eller kritik från journalister eller folkvalda.

Under 2020–2021, i samband med att demokratins genombrott i Sverige firar 100 år, genomför regeringen en satsning som innehåller flera insatser för att möta demokratins utmaningar i dag och rusta den för framtiden. Flera av dem handlar om att stärka människors förmåga och förutsättningar att delta i demokratiska processer. Bland annat har 14 statliga myn-

digheter fått i uppdrag att genomföra kunskapshöjande och folkbildande insatser.

Regeringens åtgärder för att värna det demokratiska samtalet mot hot och hat beskrivs i handlingsplanen *Till det fria ordets försvar*. Det handlar om ökad kunskap, stöd till dem som utsätts och ett stärkt rättsväsen. Under 2018–2020 har också kommittén Nationell satsning på medie- och informationskunnighet och det demokratiska samtalet haft i uppdrag att arbeta med utåtriktade insatser som ökar människors motståndskraft mot desinformation, propaganda och näthat.

Regeringen har på senare år även genomfört ett stort antal åtgärder för att motverka och bekämpa våldsbejakande extremism och terrorism som rör bland annat Säkerhetspolisens och Polismyndighetens arbete, insatser av Skolinspektionen och Center mot våldsbejakande extremism samt flera olika lagstiftningsinitiativ.

Fru talman! Jag anser att alla framträdande politiker och opinionsbildare har ett särskilt ansvar att hålla en god och saklig ton i den allmänna debatten. Det är ett ansvar som jag vet att hela regeringen tar på stort allvar. Det är också viktigt att de politiska partierna kontinuerligt för en intern diskussion om dessa frågor och odlar en kultur som utgår från att politiska samtal ska föras med respekt, lyhördhet och i god och saklig ton.

Samtidigt är det viktigt att skilja på en kränkande och respektlös ton i debatten och på skarp kritik som har sin utgångspunkt i ideologiska åsiktskillnader. Att exempelvis kritiseras för vilken politik man för och vilket parti man samarbetar med är inte detsamma som att inte bli respektfullt bemött.

Avslutningsvis är det min uppfattning att såväl jag själv som övriga statsråd generellt har en hög tillgänglighet när det gäller frågor från journalister och att vi även självklart gärna tar en politisk debatt med oppositionen eller svarar på frågor.

Anf. 72 MARKUS WIECHEL (SD):

Fru talman! Jag vill inledningsvis tacka statsrådet Amanda Lind för att hon deltar i debatten och för svaret på interpellationen. Jag vill också vara tydlig med att jag beklagar att det är Amanda Lind som måste stå här i dag. Mina skäl till att jag har lyft upp dessa frågor angår egentligen inte henne. Jag menar att vi återkommande har sett hur flera av statsrådets ministerkollegor agerar på ett sätt som jag kallar för djupt klandervärt. De agerar på ett ohederligt sätt inte värdigt en minister.

Varför lyfter jag upp frågorna i dag? Som bekant har Sverige under många år haft ett gott debattklimat. Vi har sluppit mycket av de oanständiga angreppen som vi har sett i andra länder – inte minst nyligen i USA.

Riksdagskollegor från olika partier har samtalat, debatterat, umgåtts och roat sig trots rejäla politiska motsättningar. Det är vackert och fint, vilket alla demokratier mår bra av.

Fru talman! Det börjar bli mer tydligt att det har kommit att bli mindre viktigt att skilja mellan sak och person i Sverige samt att tala sanning. Vi ser lögner efter lögner i debatterna. Vi ser hur politiska företrädare ljuger om andra politiker och partier. Det är oanständigt.

Statsrådet sa följande i sitt svar: ”Jag anser att alla framträdande politiker och opinionsbildare har ett särskilt ansvar att hålla en god och saklig ton i den allmänna debatten. Det är ett ansvar som jag vet att hela reger-

Prot. 2020/21:109

16 april

Svar på
interpellationer

ingen tar på stort allvar. Det är också viktigt att de politiska partierna kontinuerligt för en intern diskussion om dessa frågor och odlar en kultur som utgår från att politiska samtal ska föras med respekt, lyhördhet och i god och saklig ton.”

Det här låter jättebra, och jag skriver under på vartenda ord. Jag kan inte annat än hålla med om andemeningen. Men varför är det samtidigt flera av regeringens företrädare – inte kulturministern – som främst av alla klagar på polariseringen i samhället som ändå råkar bidra mest till denna? Jag talar om statsministern, minister Morgan Johansson och minister Anders Ygeman med flera. Regeringens företrädare säger sig vara oroliga för bristen på respekt för demokratin men är samtidigt de som gör allt de kan för att bidra till detta fenomen – troligtvis för att de tror att de tjänar på det politiskt. Det är djupt beklagligt, fru talman.

Anf. 73 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Jag stod här i talarstolen och svarade på en snarlik fråga från Sverigedemokraterna så sent som i tisdags. Precis som Markus Wiechel själv säger ska denna interpellationsdebatt handla om mitt tjänsteutövande som demokratiminister, och jag kommer inte här i talarstolen att recensera eller uttala mig om enskilda företrädare, oavsett om det handlar om ministrar, partiledare eller andra politiska företrädare.

Det jag har försökt att beskriva i mitt svar, fru talman, och som jag som demokratiminister tar på allra största allvar, är de hot som vi ser mot det demokratiska samtalet i dag. Det är något som finns väl beskrivet i regeringens demokratistrategi, och det är något som jag och mina företrädare har tagit flera initiativ till att jobba med. Det handlar om att motverka hot och hat. Vi ser hur de ökar på olika sätt, inte minst hur framväxten av sociala medier påverkar. Det handlar om de stora globala techjättarna, hur vi kan hitta en klok reglering som värnar transparens och yttrandefrihet – där finns högt ställda krav och en högt ställd kultur i Sverige – och samtidigt minimera riskerna för att bli utsatt för rena olagligheter. Vi vet hur algoritmerna som ligger bakom dessa bolags affärsmodeller tenderar att främja extremt material.

Det handlar om hur vi ger människor redskap att kunna delta i debatten. Vi vet att alldeles för många invånare i Sverige står för långt från den politiska debatten. Därför har man haft ett arbete inom kommittén för att främja det demokratiska samtalet och pekat ut ett antal saker som vi jobbar vidare med framöver.

Sedan, fru talman, har jag sagt – också i mitt interpellationssvar, och det är något som jag fört samtal med bland andra riksdagens talman om i ljuset av att vi firar demokratijubileum i år – att partierna också har ett ansvar att fundera på de här frågorna. Men då vill jag vara tydlig med att det gäller att vi skiljer på begreppen i den här debatten.

Att det finns åsiktsskillnader i Sverige, åsiktsskillnader mellan partier och mellan ideologier, är ingen hemlighet. Så har det varit tidigare också i Sverige. Polarisering som sådan kan ju vara något som skapar ett mer oförsonligt debattklimat, men det handlar också om att vi inte ska sticka under stol med att det finns stora åsiktsskillnader i Sverige. Det är också en del av det demokratiska samtalet. Man ska kunna debattera hårt i sakfrågor, ha ideologiska åsiktsskillnader och tycka olika i olika frågor utan att för

den skull bli anklagad för att underblåsa en negativ polarisering. Det vänder jag mig mot.

Med det sagt: Hot och hat hör inte hemma i det offentliga samtalet. Det hoppas jag att vi tillsammans kan göra vad vi kan för att stävja när det gäller både vilka kommentarer man släpper fram i sina Youtubekanalers kommentarsfält och hur vi själva betar oss och vad vi triggas igång och uppmuntrar i våra sociala kanaler.

Jag vill också understryka det jag sa i mitt svar till riksdagsledamoten – att vi också måste skilja på kritik mot vilka partier man samarbetar med och mot ideologier.

Vi måste också kunna titta på demokratifrågan på ett nyktert sätt. Det är naturligtvis stor skillnad på det och att tro att demokratin ska omstörtas över en natt, men vi måste kunna se och acceptera att det finns olika typer av utmaningar för vår demokrati.

Flera av de förslag och åsikter som Sverigedemokraterna ger uttryck för riskerar om de får genomslag att på sikt försvaga vår demokrati. Det menar jag och regeringen, och det fortsätter jag gärna att föra samtal om i saklig och respektfull ton.

Anf. 74 MARKUS WIECHEL (SD):

Fru talman! Återigen vill jag poängtera att jag inte har kritiserat demokratiministern för att själv ha agerat polariserande på något sätt. Min kritik rör främst flera av hennes ministerkollegor, med statsministern i spetsen.

Jag återkommer till en av frågorna jag ställer i interpellationen, som rör vad man gör för att företrädare för regeringen såsom statsministern ska svara på frågor som är aktuella.

Det finns flera exempel där jag men även andra ledamöter har ställt interpellationer eller skriftliga frågor riktade till statsministern som rör statsministerns tjänsteutövning men där statsministern helt enkelt inte svarar. Han bollar över det till en annan minister, som får svara på de frågorna. Det här skulle jag säga är ett demokratiskt problem med tanke på att det finns flera tillfällen då frågorna är aktuella för just statsministern, som är den som leder regeringens arbete.

Den fråga som vi debatterar här i dag skulle jag gärna ha ställt till statsministern om det hade varit möjligt med tanke på att den i stor utsträckning rör ministrarna i den svenska regeringen och hur ministrarna agerar.

Återigen: Jag kritiserar inte att det finns åsiktsskillnader i Sverige, rejäla åsiktsskillnader, eller att man kritiserar andra partiers åsikter. Det är något väldigt sunt och något som är bra i en demokrati, och det är något vi alltid har haft.

Mot bakgrund av det vill jag också betona vikten av att man skiljer på sak och person. Man ska kunna ha tuffa debatter men utan lögnar och utan att hetsa och så vidare. Det här är något som jag vet att också ministern har lyft fram tidigare.

Sist men inte minst: Så sent som i höstas prickades en av regeringens ministrar för just lögnar. Ändå ser vi nu samma tendenser. Man ljugar fritt. Även om det här inte direkt rör det som kulturministern arbetar med till vardags rör det ändå regeringen, och med tanke på att statsministern sällan kommer hit för att själv svara på frågor landar det tyvärr på kulturministern att göra det.

Anf. 75 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Markus Wiechel pratar om hur viktigt det är att hålla sig till sanningen, att inte använda överdrifter och överord och liknande. Jag kan väl göra en allmän reflektion och tänka att för den som tittar på den politiska debatten blir det väldigt märkligt att Sverigedemokraterna använder sig av den retoriken.

Jag ser ju själv vad som står på Sverigedemokraternas hemsida och i Sverigedemokraternas sociala medier och hur man paketerar budskap. Jag skulle ha mycket att invända om jag skulle gå in och exemplifiera flera av de uttalandena.

Jag tycker också att det är anmärkningsvärt att Markus Wiechel i sin interpellation drar paralleller mellan regeringens, statsministerns och andra statsråds retorik och Donald Trumps. Det om något är väl en sanslös överdrift och en jämförelse som jag ser som närmast oförsämd.

Med det sagt, fru talman, ser vi ju att demokratin i Sverige står stark. Den påverkas av en mängd olika saker. Det finns många delar av Sverigedemokraternas politik som jag menar riskerar att i förlängningen försvaga vår demokrati. Det är en debatt som jag menar att vi måste kunna ta utan att få tillmälen kastade mot oss. Vi måste skilja på åsiktsskillnader och att underblåsa en skadlig polarisering.

Jag har stått här flera gånger, fru talman, och pratat om frågor om hot och hat på nätet. Här tycker jag också att det är slående att samtliga av de interpellationerna från Sverigedemokraternas sida har handlat om att man ska ha rätt att uttrycka sig och säga vad man vill snarare än att peka på de hot som faktiskt finns mot vår demokrati kopplat till hot och hat och att människor tystas. Det tycker jag är anmärkningsvärt.

Anf. 76 MARKUS WIECHEL (SD):

Fru talman! Jag är den första att beklaga alla de fullkomligt oacceptabla kommentarer som förekommit inte minst i sociala medier. Jag vet att kulturministern har varit utsatt för grova, oacceptabla påhopp från diverse personer. Men det är egentligen en annan debatt som jag gärna tar vid ett annat tillfälle. Det här rör främst regeringens roll i det alltmer polariserade politiska klimat som jag och många andra upplever.

Det är inte särskilt konstigt att jag drar paralleller till USA, där vi har sett hur man har använt sig av lögn i det offentliga samtalet för att sparka mot politiska motståndare. Inte bara lögn – ibland har man dessutom uppviglat personer, vilket kan få förödande konsekvenser. Det här är inget som jag eller mitt parti över huvud taget står bakom.

Statsministern gick ju faktiskt så långt att han i SVT:s program *30 minuter* varnade för att demokratin kan stå på spel om Socialdemokraterna förlorar valet. Det var så jag och många andra tolkade hans uttalande. Det är ett häpnadsväckande påstående.

Att på det här sättet misskreditera sina politiska motståndare och den demokratiska och legitima oppositionen i ett land, det hör hemma i renodlade diktaturer. Jag säger inte att Sverige är en renodlad diktatur eller ens i närheten av det, men jag säger att den typen av uttalanden hör hemma i sådana länder.

Att man återkommande, då och då, gör referenser till exempelvis Sverigedemokraterna och fruktansvärda ideologier som fanns förr är också något som jag i alla år har beklagat och tycker är djupt ovärdigt.

Jag skulle kunna rada upp fler exempel, men jag har inte mycket tid. Jag vill avslutningsvis tacka ministern för den här debatten och säga att jag hoppas att hennes ministerkollegor tänker efter framöver.

Anf. 77 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Jag konstaterar återigen att Markus Wiechel i sitt avslutande inlägg gör precis det som han anklagar regeringen och mina ministerkollegor för att göra.

Det finns ingen som har förklarat oppositionen som illegitim. Det är något som upprepas av Sverigedemokraternas företrädare. Det finns ingestans där statsministern har uttalat att vår demokrati är i fara.

Däremot har statsministern, och det har också jag och flera av mina kollegor, påtalat att det finns delar av Sverigedemokraternas politik som vore negativa för vår demokratiska utveckling om de får genomslag. Det är något som jag tycker att vi måste kunna diskutera utan att få den typen av påhopp.

Med det sagt, fru talman, är vår demokrati i Sverige väl värd att både värna och stärka för framtiden. Många delar ingår i detta. I år firar demokratin i Sverige 100 år, och regeringen har gett en mängd olika myndigheter uppdrag att genomföra demokratistärkande insatser under året. Delar av detta handlar om det demokratiska samtalet, men det handlar också om hur vi stärker demokratin och får fler människor att känna sig delaktiga i detta.

Jag menar att vi som framträdande politiker har ett särskilt ansvar att föra ett sakligt och respektfullt samtal. Det blir i slutändan allas våra små handlingar och vägval som avgör tonen och klimatet i det demokratiska samtalet.

Med detta sagt ska vi inte sticka under stol med att det finns åsiktsskillnader och stora ideologiska skillnader. Jag kommer att fortsätta att debattera mot Sverigedemokraterna om de sätt på vilka jag finner deras politik skadlig för vårt land.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2020/21:620 om evenemangsstöd till bland annat kultur och idrott

Anf. 78 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Edward Riedl har frågat mig mot vilken bakgrund och vilka fakta jag uppger i medierna att evenemangsstödet är framtaget av regeringen och ett resultat av en överenskommelse mellan regeringen och januaripartierna. Edward Riedl har vidare frågat om jag kan redogöra för vilka skäl och initiativ som ligger till grund för att stödet nu kommer på plats.

Den 1 april beslutade regeringen om en extra ändringsbudget med förslag om införande av ett stöd till arrangörer av evenemang som innebär att staten står för delar av den ekonomiska risken om evenemanget inte kan genomföras eller måste begränsas i stor utsträckning till följd av restriktioner för evenemang med anledning av spridningen av covid-19.

Av propositionen framgår att det nya evenemangsstödet är en av de åtgärder regeringen avser att vidta i enlighet med riksdagens tillkännagivande om att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen med förslag om ett garantistöd till kultur och idrott. I likhet med alla budgetrelaterade propositioner under mandatperioden är denna proposition ett resultat av en överenskommelse mellan regeringspartierna, Centerpartiet och Liberalerna, vilket därmed också angetts i kommunikationen av stödet.

Stödet förutsätter också godkännande av Europeiska kommissionen innan regeringen kan fatta beslut om införande. Under förutsättning att riksdagen beslutar i enlighet med regeringens förslag kommer regeringen att återkomma när det gäller den närmare regleringen av stödet.

Som jag tidigare framfört i kammaren är jag glad över att det finns en bred uppslutning kring betydelsen av ett levande kulturliv, en stark idrottsrörelse och ett starkt föreningsliv i hela landet. Jag och regeringen välkomnar också Moderaternas engagemang i dessa frågor, inte minst gällande evenemangsstöd.

Regeringen har haft dialog med berörda aktörer under den tid krisen har pågått. Regeringen ser löpande över utformning och utveckling av åtgärderna och har tagit del av evenemangsarrangörernas behov av och förslag på ytterligare åtgärder.

De restriktioner och allmänna råd som införts med anledning av covid-19 har medfört negativa ekonomiska konsekvenser för bland annat kultursektorn, idrottsrörelsen och det civila samhället. Av den anledningen har regeringen tillfört särskilda krisstöd till kultur, idrott och civilsamhälle utöver de generella stöden för jobb och företagande. Krisstöden har varit av stor betydelse och har bidragit till att dessa verksamheter har kunnat överleva. Jag ser fram emot en fortsatt dialog i dessa frågor.

Anf. 79 EDWARD RIEDL (M):

Herr ålderspresident! Tack, ministern, för svaret på interpellationen!

Låt mig börja med att säga att jag är väldigt glad att vi har fått det här evenemangsstödet på plats. Nu kan vi faktiskt se till att stora delar av den svenska kulturen och idrotten och stora delar det svenska civilsamhället kan överleva denna pandemi. Därför är det viktigt att vi har kommit så långt i detta arbete som vi har gjort. Det handlar om Vätternrundan, Sweden Rock, ungdomscuper, scoutläger, musikaler, festivaler, teatrar och väldigt mycket annat.

Vi kommer nu att få en extra ändringsbudget, som vi beslutar om nästa vecka, på bordet här i riksdagen. Där finns det evenemangsstöd med som riksdagen har beställt.

Förra sommaren, herr ålderspresident, började ju stora delar av den svenska idrotten och kulturen desperat att höra av sig till politiken. Det man sa till politiken var att man har lagt ned mycket pengar och att man får svårt att överleva när man ställer in den här typen av arrangemang. Det pågick ett samtal – sannolikt mellan alla partier och de olika delarna av kultur- och idrottslivet.

Detta resulterade i att vi förde samtal under hösten. Framåt jul, när det var uppenbart att pandemin skulle fortsätta, fördjupade Moderaterna samtalet med en stor del av dessa aktörer. Vi tog fram ett förslag till evenemangsstöd. Vi tittade på hur andra länder ute i Europa påbörjade utformningen av liknande stöd därför att de hade liknande problem. Vi satte oss

ned med den svenska kulturen och idrotten och tittade på vad vi kan göra utifrån de svenska förutsättningarna och hur ett sådant stöd bör se ut i Sverige för att fungera här.

Från Moderaternas sida tog vi fram ett sådant förslag och lade fram det på finansutskottets bord. Vi fick ganska snabbt stöd från Vänsterpartiet och Kristdemokraterna, och det har jag tackat båda dessa partier för. De bidrog också, vill jag säga, med ytterligare inspel för att förbättra förslaget. Sverigedemokraterna slöt också upp. Detta innebar att hela oppositionen var samlad, och både herr ålderspresidenten och ministern vet att det betydde att det fanns majoritet för Moderaternas förslag till nytt evenemangsstöd.

Med detta i ryggen fortsatte en beredningsprocess. Jag hade också en interpellationsdebatt med kulturministern i den här kammaren. Jag sträckte ut en hand, både här i kammaren till regeringen och till regeringens representanter i finansutskottet. Jag sa: Anslut gärna! Hjälp till att förbättra förslaget! Se nu till att vi får det här på plats och kan rädda viktiga delar av svenskt kultur- och idrottsliv. Alla kanske inte bryr sig om allt, men de flesta av oss bryr sig faktiskt om något av detta. Vi vill ha de delarna kvar efter den här krisen.

Dagen före beslut, herr ålderspresident, anslöt de fyra januaripartierna och sa att de också ställde sig bakom detta. Det glädde mig väldigt mycket. Jag har varit en av dem som har varit hårt arbetande tillsammans med kulturens och idrottens aktörer för att ta fram detta förslag. Det var väldigt glädjande, herr ålderspresident, att fler anslöt. Vi fick då en enighet i riksdagen för vad regeringen skulle återkomma med.

Låt mig säga, herr ålderspresident, att jag blev en smula arg och besviken – det är sällan jag blir arg, men då blev jag det – när kulturministern den 1 april gick ut på en presskonferens och lät antyda att det var regeringen som hade gjort detta arbete. Kommunikationen från regeringens hemsida lät också tydligt meddela att det var regeringen som hade gjort det här jobbet. Detta, herr ålderspresident, är helt enkelt inte sant.

Det som är sant är att de fyra januaripartierna anslöt i efterhand. Det som är sant – och det har jag också återkommande sagt i debatter inför detta – är att kulturministern och regeringen har gjort mycket bra när det gäller kultur och idrott. Man har lagt in pengar och krisstöd, och det har varit bra. Detta har jag också sagt, herr ålderspresident, för jag tycker att man ska hålla sig till det som är sant.

Den 1 april gjorde kulturministern, tycker jag, inte riktigt det som är värdigt en minister när hon lät antyda att man hade gjort något som man inte hade gjort och ta åt sig äran för andras arbete. Visst, herr ålderspresident, kände jag ett litet sting därför att jag hade lagt ned många timmar på detta, men framför allt kände jag min ilska den dagen för alla dem inom kulturen och idrotten som hade lagt ned så mycket arbete för att hjälpa Moderaterna att ta fram detta. Att regeringen försökte ta åt sig äran för allt deras arbete tyckte jag inte kändes bra.

När vi ringde upp de olika medier som regeringen, eller kulturministern, hade haft på presskonferensen sa de hela tiden: Det här är ju regeringens arbete och inte något annat. Vi fick förklara och försöka få fram en annan bild. En del medier gjorde korrigeringar, andra inte.

Herr ålderspresident! Jag tycker inte – och det var därför jag ställde dessa frågor till kulturministern – att man ska åt sig äran för arbete som

andra gör. Jag tycker att man ska hålla sig till det som är sant, rätt och riktigt. Jag har försökt att vara sjyst i denna debatt. Jag räckte ut en hand under den tid vi tog fram förslaget, och jag tycker att regeringen borde ha kunnat göra ungefär på samma sätt.

Anf. 80 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Herr ålderspresident! Om jag ska börja med det som jag uppfattar att Edward Riedl är upprörd över handlar det om att inte regeringen eller jag i just den här kommunikationen lyfte fram att Moderaterna har varit en drivande kraft i arbetet i finansutskottet och i kopplingen till tillkännagivandet. Det har jag, herr ålderspresident, inga problem med att säga. Det har inte varit någon hemlighet. Jag är glad över Moderaternas engagemang generellt för kulturen och idrotten, som inte minst varit väldigt tydligt den senaste tiden, och hur man har jobbat med frågan om evenemangsstöd i finansutskottet.

Jag har själv, herr ålderspresident, haft mycket dialog med evenemangssektorn och tagit del av deras förslag till ett evenemangsstöd. Och jag vet att Moderaterna har varit en drivande kraft i frågan.

Herr ålderspresident, Liksom när det gäller alla budgetrelaterade propositioner under den här mandatperioden behöver regeringen nu ta ansvar för det som läggs fram. I sak är den här propositionen förhandlad mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna. Det var helt enkelt enbart därför som jag uttryckte mig på det sättet. Det är ju inte brukligt att regeringen lägger fram ett förslag och säger att det är någon annans, utan vi behöver ta ansvar för det.

Hur det här sedan uttrycktes i kommunikationen är på intet sätt ett tecken på att jag eller regeringen inte låtsas om att det finns ett engagemang i den här frågan från Moderaterna eller riksdagens övriga partier. Jag vill också understryka att kommunikationen kring förslaget om evenemangsstöd inte skiljer sig från andra tillfällen då regeringen har tagit fram åtgärder i enlighet med tillkännagivanden. Precis som det står i propositionen är det här *en* del i det som vi sedan kommer att se som ett svar på riksdagens tillkännagivande. Vi lyfter fram evenemangsstödet och också hur det övriga stödet till kulturen och idrotten ska ses som en del av detta. Sedan är ju inte tillkännagivandet slutbehandlat än.

Jag vill komma tillbaka till den debatt som jag och Edward Riedl hade här i kammaren för någon månad sedan, vilken jag uppskattade mycket. Vad jag sa då och tycker är bra är att det nu finns en samsyn och insikt från riksdagens partier om att kulturen, idrotten och den breda evenemangsnäringsringen har drabbats väldigt hårt av pandemin, att det krävs flera olika typer av insatser, att det inte bara finns en lösning som passar alla och att det behövs stöd här och nu för att kunna dra igång produktion men också att garantistödet fyller en så viktig funktion.

Herr ålderspresident! Regeringskansliet jobbar nu intensivt för att få det här förslaget på plats så snart som möjligt. Det förs nu en dialog med aktörer inom evenemangssektorn. Vi försöker naturligtvis också se vad intentionen var från finansutskottet, så att vi kan landa så rätt som möjligt.

Samtidigt har vi en utmaning – det vet jag att Edward Riedl också känner till – med EU-kommissionens begränsningar. Vi försöker nu skapa ett stöd som blir så träffsäkert som möjligt för den här sektorn.

Jag ser naturligtvis fram emot fortsatta diskussioner om både det här förslaget och om hur vi ska fortsätta att stötta vårt kulturliv, vår idrottsrörelse och vår evenemangsnäring framåt.

Anf. 81 EDWARD RIEDL (M):

Herr ålderspresident! Det som kulturministern är inne på, hur regeringen uttrycker sig, har varit en återkommande fråga. Jag ställde den här interpellationen just för att regeringen konsekvent har uttryckt sig på ett sådant sätt att man försöker ta åt sig äran för arbete som andra gör. När det gäller de förslag som Moderaterna har tagit fram under den här krisen vad gäller stöd till enskild firma, handelsbolag, kommanditbolag med mera har regeringen konsekvent också i de fallen motarbetat, förhalat och försökt att inte få dem på plats. När det väl kommer så långt att det blir på det sättet säger regeringen: Det är vi som har gjort det här arbetet.

Herr ålderspresident! Jag tycker att det är ett ofog, om jag ska vara helt uppriktig, att man säger att man har gjort något som någon annan har gjort.

Kulturministern är ju också demokratiminister. Jag har hört henne i debatten här tidigare och vill bara instämma i mycket av det som kulturministern har sagt om hur viktigt det är att man står upp för de riktigt viktiga värdena i den svenska demokratin. Ett av dem är att man ska försöka hålla sig så mycket man kan till det som är sant, rätt och riktigt, och det tycker jag att regeringen själv bör göra i kommunikationen och inte ta åt sig äran för arbete som andra gör. Det var därför jag ställde den här interpellationen.

Jag uppskattade också den debatt som jag och kulturministern hade senast. Och jag betvivlar inte – det sa jag då också – att de stöd som regeringen har tagit fram har varit bra. Men de är inte tillräckliga, och det tror jag att vi var överens om. Våra förslag kompletterade de stöd som regeringen hade tagit fram.

Skillnaden, herr ålderspresident, är att jag bekräftade regeringen för detta arbete som jag tyckte att de hade gjort bra, medan regeringen försöker säga att de har gjort det som andra har gjort. Jag tycker att det är ett ofog; det kommer jag inte ifrån.

Om vi ska ha ett respektfullt samarbete i de här frågorna, vilket jag hoppas att vi kan ha framgent, tror jag att det är ett dåligt sätt att bemöta representanter för andra partier att jobba på det sättet.

Arbetet med evenemangsstödet pågår ju nu, och jag hoppas och tror att vi har precis samma ambitioner.

Samma dag som kulturministern hade sin presskonferens och berättade att regeringen hade tagit fram något som de inte hade gjort ringde statssekreteraren från Näringsdepartementet och ville ha Moderaternas hjälp med detaljerna i förslaget. Självklart hjälpte vi till med det, för vi vill ju att det här ska bli bra, precis som jag förutsätter att regeringen vill det.

Jag uppskattar en bra debatt. Den kan vara tuff, men jag tycker att man ska hålla sig till det som är sant, rätt och riktigt, och det tycker jag är värden som också en kultur- och demokratiminister borde hålla högt.

Jag har med detta sagt en fråga utifrån det som presenterades gällande själva förslaget. Moderaterna hade föreslagit att man skulle avsätta 3 ½ miljard, och regeringen pratade ned det till 3 miljarder, åtminstone på presskonferensen. Jag hoppas att regeringen funderar över detta. Det här

är ju ett rättighetsbaserat stöd, så om pengarna tar slut får man tillföra mer pengar i vilket fall som helst.

Min fundering är vilken typ av beräkningsmodell regeringen använder för att ta bort pengar från grundförslaget. Det svenska förslaget om stöd är mer omfattande än de förslag som har tagits fram i övriga Europa – Nederländernas och Tysklands kanske är mest lika. Här täcker det ju en del av civilsamhället, scoutrörelsen med mera – både kultur och idrott. Med vilka beräkningsmodeller tror man att det ska bli billigare än de stöd som täcker mindre? Det är en fråga som kulturministern också gärna får svara på.

Anf. 82 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Herr ålderspresident! Jag har verkligen stor respekt för Edward Riedls engagemang i de här frågorna och rollen som han spelade i finansutskottet med att driva det här förslaget och också bistå i dialog om detaljer.

När regeringen väl lägger fram ett förslag vill vi ju såklart att det ska överensstämma med riksdagens intentioner i tillkännagivandet. Det finns många goda skäl till att vi ska ha en dialog om de här frågorna, inte minst för att vi ska få ett så bra förslag som möjligt. Men Edward Riedl får det att framstå som att jag på olika sätt har ljugit om detta. Han pratar om lögn och att vi ska hålla oss till sanningen.

Här vill jag återupprepa att vi som regering såklart måste kunna lyfta fram att det här är ett förslag som vi lägger i en budgetproposition som har förhandlats fram mellan regeringspartierna, Centern och Liberalerna, för det stämmer ju. Det ska också ses som en del av ett svar på tillkännagivandet. Det står i propositionen. Jag vet att jag åtminstone med några av medierna har pratat om detta initiativ i utskottet. Som Edward Riedl vet kan idéerna kring sådana initiativ komma från väldigt många håll, civilsamhället med mera, när regeringen lägger fram budgetpropositioner.

Jag vill bara förtydliga att jag på intet sätt har talat osanning. Sedan har jag inga problem med att vare sig i talarstolen, i medier eller i andra sammanhang lyfta fram Moderaternas engagemang i de här frågorna eller att det togs ett initiativ i finansutskottet som ledde till ett tillkännagivande. Men när regeringen lägger fram en budgetproposition är det ju inte brukligt att vi kommunicerar ursprunget till förslagen. Det är dock ingen hemlighet att Moderaterna har varit drivande i detta, och jag uppskattar väldigt mycket engagemanget.

Så till själva förslaget. För att få igång vår evenemangssektor igen är det viktigt både med stöd till produktion här och nu och att vi kan få till ett garantistöd. Beräkningen bakom att det landade i 3 och inte 3 ½, som skissen var, handlar dels om att det fortfarande finns en fråga om när detta förslag ska kunna träda i kraft. Vi jobbar nu intensivt med att kunna få det på plats så snart som möjligt. Detaljerna är inte färdiga, utan dem kommer vi att kunna presentera när förslaget väl är framtaget. Det handlar givetvis också om vilket besked vi får från EU-kommissionen.

Det var också en bedömning som gjordes utifrån vad vi trodde att omfattningen behöver vara på just evenemangsstödet och att vi behöver fortsätta stöd här och nu. Det finns också angivet i budgetpropositionen att även den delen av stödet ska ses som ett svar på tillkännagivandet. Det är i alla fall så regeringen ser på det.

Nu jobbar inte minst Näringsdepartementet med denna fråga. Jag blir glad att höra att det har tagits kontakt och förts samtal om detta. Kulturdepartementet är givetvis tätt inblandat.

Som jag sa på pressträffen finns det utmaningar, inte minst kopplat till de gränser som EU-kommissionen sätter för statsstöd. Det finns risk att det sätter lite käppar i hjulen, så här måste vi fortsätta att se hur vi kan komma fram i denna fråga.

Anf. 83 EDWARD RIEDL (M):

Herr ålderspresident! Jag tror inte att jag har använt ordet lögn, som kulturministern säger. Jag har sagt att jag tycker att man ska hålla sig till det som är sant, rätt och riktigt. Men kanske uppfattade kulturministern en antydan.

Min poäng är att man säger att man har gjort något som man inte har gjort. Man kan använda vilka ord man vill, men det var det regeringen och kulturministern gjorde. Det jag försökte hävda är att man inte ska jobba på det sättet.

Alla medier rapporterade att det var regeringen som hade tagit fram detta även om det var någon annan som hade tagit fram det. Då håller man sig inte till det som är sant, rätt och riktigt.

Tvärtemot det kulturministern sa är det enda ställe där jag ens kan ana att regeringen medger att det inte är regeringen som har gjort detta själva propositionen. Där hänvisar man till att man gör detta för att besvara tillkännagivandet. I regeringens pressmeddelande, som finns på regeringens hemsida, finns ingen antydan om att det skulle ha med ett tillkännagivande från riksdagen att göra, att Moderaterna har tagit fram förslaget eller att kulturen och idrotten har varit involverad. Inget av detta går att spåra i pressmeddelandet.

På den presskonferens kulturministern hade var det inga medier såvitt jag kunde se som uppfattade det kulturministern säger att hon sa. Det de uppfattade var det som fanns i pressmeddelandet och det kulturministern sa: att regeringen har gjort jobbet.

Herr ålderspresident! Det är helt enkelt inte sant och ett ofog som regeringen borde sluta med.

Tack för debatten!

Anf. 84 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Herr ålderspresident! Låt mig åter vara tydlig. Det finns inget i regeringens kommunikation i detta fall som skiljer sig från hur regeringen kommunicerar när regeringen på andra sätt arbetar fram förslag som har till syfte att uppfylla ett tillkännagivande.

Regeringen behöver också ta ansvar för detta förslag. Som kulturminister kommer jag inte att kunna hänvisa till Moderaterna eller Edward Riedl när jag ska svara för den konkreta stödmodellen och hur den sedan ska tillämpas och fungera.

Herr ålderspresident! Det har pågått ett intensivt arbete i departementen, och jag och andra har också fört en dialog med företrädare för dessa branscher för att kunna skruva i stöden och ta fram nya, mer ändamålsenliga stöd.

Låt mig avsluta denna debatt med att upprepa att jag är väldigt glad över Moderaternas och Edward Riedls engagemang i dessa frågor, inte minst när det gäller evenemangsstödet. Jag hoppas att vi får det på plats så snart som möjligt. Jag är övertygad om att det kommer att vara en viktig komponent för att kultur, idrott och evenemang i Sverige ska kunna öppna upp igen på ett smittsäkert sätt och för att vi ska slippa att för många företag och föreningar går under på grund av pandemin.

Jag tar fasta på en sak som Edward Riedl sa när han gjorde sin tillbakablick på förra året, och det är att pandemin har pågått väldigt länge. Trötta verksamheter brinner nu av längtan att få komma igång igen.

Jag är helt övertygad om att vi kommer att stå i kammaren fler gånger och prata om behovet av stöd till kultur, idrott och evenemangsning. Den här krisen har slagit väldigt hårt och kommer att påverka framåt, och därför behöver vi engagemanget från alla kammarens partier för att kunna stötta dessa verksamheter att återstarta och utvecklas efter pandemin. Jag ser fram emot fortsatta debatter.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2020/21:604 om småföretagens deltagande i offentliga upphandlingar

Anf. 85 Statsrådet LENA MICKO (S):

Herr ålderspresident! Alexander Christiansson har frågat mig vad regeringen ämnar göra för att underlätta för småföretag att delta i offentliga upphandlingar.

Ett syfte med upphandlingsreglerna är att offentlig sektor ska dra nytta av konkurrensen och använda offentliga medel på bästa sätt. Upphandlande myndigheter kan göra mycket framförallt i förberedelsefasen för att öka små företags deltagande i upphandlingar.

Antalet anbud per upphandling har ökat och är nu 4,5 anbud per upphandling. Av de företag som lämnade anbud 2019 var 36 procent mikroföretag, 34 procent små företag och 11 procent medelstora företag.

En prioriterad fråga för mig är att förbättra förutsättningarna för mindre företag att delta i upphandlingar. Upphandlingsmyndigheten fick därför i årets regleringsbrev i uppdrag att återrapportera vilka åtgärder som myndigheten har vidtagit för att underlätta för idéburna organisationer, små företag och sociala företag att delta i offentlig upphandling. Myndigheten ska även göra en analys av åtgärderna och lämna förslag på eventuella ytterligare åtgärder.

För att ytterligare förenkla upphandlingsförfarandet pågår i Regeringskansliet arbetet med att genomföra delar av den så kallade förenklingsutredningens förslag. Utredningens förslag syftar till färre och flexibla regler i befintliga lagar, vilket underlättar för små och medelstora företag att lämna anbud. Särskilt kan nämnas uppdraget om att möjligheterna till dialog mellan upphandlande myndigheter och leverantörer ska öka för att minska risken för onödiga missförstånd.

Anf. 86 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Herr ålderspresident! Jag tackar ministern för svaret.

Offentlig upphandling kan för många upplevas som lite krångligt. För mig är det krångligt, och jag har ändå lagt en del anbud i mina dagar. Det är kopplat till lagar och regelverk som för de flesta är svåra att navigera i, speciellt om man inte arbetar med offentlig upphandling till vardags. Kuriosa i sammanhanget är att cirka 60–70 procent av lagen är EU-lagstiftning, vilket inte direkt gör det enklare.

Det sägs ofta att den offentliga upphandlingen omsätter mer än 700 miljarder kronor per år, och det stämmer säkert – även om man kan få lite olika svar beroende på var man söker information. Enligt Konkurrensverket, som gjort beräkningarna, motsvarar det omkring 80 000 kronor per invånare, ung som gammal, som offentlig verksamhet köper produkter och tjänster för årligen.

Man kan med det säga att den offentliga upphandlingen påverkar varje enskild medborgare dagligen utan att vi egentligen tänker på det. Det handlar om kollektivtrafik, sjukvård, omsorg, kontorsmaterial, konsulttjänster och mat på äldreboenden och skolor för att ta några få exempel.

Att öka konkurrensen genom att öppna upp för fler företag att kunna delta i anbudsproceduren är centralt för den offentliga upphandlingen, inte minst för att medborgarnas skattemedel ska användas med respekt men också för att öka kvaliteten på de produkter och tjänster som det offentliga köper in. Goda affärer gynnar ju oss alla.

I ministerns svar framkommer det att upphandlande myndigheter kan göra mer, framför allt i förberedelsefasen, för att öka små företags deltagande i upphandlingar, vilket är en bild jag delar till fullo.

Herr ålderspresident! Som ministern också nämner i svaret fick Upphandlingsmyndigheten i årets regleringsbrev uppdraget att återrapportera vilka åtgärder som myndigheten har vidtagit för att underlätta för idéburna organisationer, små företag och sociala företag i offentlig upphandling. Här ska myndigheten även göra en analys av åtgärderna samt lämna förslag på eventuella ytterligare åtgärder.

Det låter jättebra. Det finns gott om förslag som skulle förenkla för småföretagen, men enligt min mening är det kommunikationen som är det centrala. Det råder ibland en osäkerhet bland landets upphandlare om vad de får göra och inte göra, exempelvis en osäkerhet om hur man får föra dialog med leverantörerna, vilket i sig är ganska skadligt. Kommunerna har ett arbete att göra när det gäller dialogen mellan upphandlare och leverantörer. Detta råder det inget tvivel om.

Småföretagarna utgör 96 procent av landets företag, och ju mer de kan inkluderas i den offentliga upphandlingen, desto bättre är det för alla, inte minst för tillväxt, jobbskapande och innovation. Därför menar jag att småföretagarnas perspektiv måste prioriteras i det förändringsarbete som just nu pågår. Det är också så jag uppfattar ministerns svar. Vi får inte glömma att småföretagen skapar fyra av fem jobb och att 30 procent av skatteintäkterna till kommunerna kommer från småföretagen.

Till min fråga: Kan ministern förklara varför det ibland finns en osäkerhet bland upphandlarna? Är det brist på kunskap, eller kan det ibland finnas en rädsla för att göra fel? Jag vill också fråga: Vilken typ av åtgärder hoppas ministern att utredningen mynnar ut i för att förenkla för småföretagen?

Anf. 87 Statsrådet LENA MICKO (S):

Herr ålderspresident! Upphandling har verkligen stor betydelse för oss som nation på olika sätt. Det har att göra tillväxtfrämjande av jobb. Jag tror inte att alla alltid inser betydelsen av det. Jag tror att vi är uppe i ungefär 800 miljarder i offentlig upphandling.

Vi ser, vilket är glädjande, att mindre företag tillkommer alltmer när det gäller att lämna anbud. Jag tror att kommunikationen och dialogen mellan upphandlande myndigheter och dem som lämnar anbud har stor betydelse därför att man i tid behöver ha en dialog om de förutsättningar som gäller och också en möjlighet att diskutera vad inriktningen är och vad som preciserats.

Jag upplever att många har tyckt att det har varit krångligt, inte minst i förenklingsutredningen och även när vi har jobbat med Överprövningsutredningen. Upphandlare nämner detta. När man granskar det närmare ser man att Upphandlingsmyndigheten har en alldeles särskild roll i att ge stöd och vägledning. De har ett antal olika nätverk och arrangemang. Jag tror att de hade ungefär 300 sådana aktiviteter under förra året. Detta tror jag har betydelse för att flytta fram positionerna.

Även om EU-rätten har stor betydelse finns det mycket vi kan göra inom ramen för nationell lagstiftning. En av de största frågor som jag tror att man behöver arbeta med är kompetensutveckling och frågan att upphandlingsfrågor hör hemma också på ledningsnivå hos myndigheter, kommuner och regioner. Därför har jag gett ett uppdrag till Upphandlingsmyndigheten att skapa ändamålsenliga upphandlingsorganisationer, för vi ska se detta som en strategisk fråga. Då kan man identifiera bristerna i den egna organisationen när det gäller att åstadkomma att anbud lämnas med fler aktörer som deltar. Det är detta vi vill göra. Vi vill främja att fler deltar i de upphandlingar som finns.

Med tanke på de stora utvecklingsområden vi har i vårt samhälle och det som vi vill åstadkomma i politiken är upphandling verkligen ett verktyg för detta. Med de förslag som förenklingsutredningen nu lägger fram tror jag att just tidsprocesserna och att korta dessa mycket när det gäller upphandling, domstolsprocesser, transparens, öppenhet och Konkurrensverkets roll i detta är betydande faktorer för att få till stånd en bättre upphandling.

Anf. 88 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Herr ålderspresident! Ministerns svar gläder mig.

Låt mig tydliggöra hur jag ser på det. Den bild jag har stämmer väl överens med den som statsrådet ger. Min uppfattning är att det finns en hög kompetensnivå inom stora upphandlare. Men ju längre ned i storlek på upphandling man kommer, desto mer smalnar kompetensen av. Detta gäller både upphandlande tjänsteman och leverantör – båda sidor av bordet – som jag uppfattar det. Där blir bristen på statistik och transparens uppenbara problem, speciellt kopplat till direktupphandlingar, som utgör en majoritet av upphandlingarna. Här menar jag att det behövs ett användarvänligt verktyg för att underlätta för både upphandlare och anbudsgivare. Transparens när det gäller vem som upphandlar, vem som fått uppdraget och till vilket belopp är centralt för att motverka brister och i värsta fall korruption.

Det offentliga upphandlingssystemets komplexitet visas också genom att det finns ett flertal juristbyråer som i stort sett helt kan försörja sig på att hjälpa företag i upphandlingsprocessen. Det säger ganska mycket. Ännu värre är att det finns en växande skara företag som genomför överklaganden och därmed fördröjer och fördyrar offentliga upphandlingar. Detta är för mig exempel på ett dysfunktionellt system i behov av ordentliga uppryckningar.

Då blir min fråga: Hur arbetar regeringen med kompetensen bland upphandlarna, i synnerhet direktupphandlingar?

Som jag uppfattar det arbetar man mer långsiktigt med dessa frågor i våra grannländer. I Norge och Danmark har man till exempel en masterutbildning för alla upphandlare. Det finns i många andra länder också. I Danmark och Norge har man också mål för hur många doktorander man ska ha, men i Sverige har vi knappt någon högre utbildning alls inom området, om jag inte missförstått det. Korrigera mig gärna om jag har fel!

Eftersom en så stor del av skattebetalarnas pengar omsätts i offentlig upphandling menar jag att det är av största vikt att lägstanivån på kunskapen höjs. Med ökad kompetens ökar insikten om hur de små leverantörerna fungerar och hur de bör bemötas, detta för att öka incitamenten för fler anbudsgivare.

För ett flertal år sedan framgick det i Göteborgs stadsbudget att social hänsyn skulle tas med i upphandlingar, vilket även innefattar genussteoretisk kompetens. Detta innebär att en leverantör ska ha utbildning i genus-teori eller genusvetenskap eller ha genomfört projekt som genomsyrats av ett genusperspektiv.

För mig som sverigedemokrat och socialkonservativ är det viktigt att den politiska styrningen inte påverkar våra offentliga affärer. Den politiska detaljstyrningen inom offentlig upphandling riskerar att missbrukas, vilket medför att upphandlare inte gör det som är mest lönsamt för skattebetalarna utan i stället följer sin ideologiska övertygelse i upphandlingsförfarandet. Ett sådant beteende menar jag måste motverkas. Orimliga miljökrav, genuscertifieringar eller liknande har, enligt mig, inte i den offentliga upphandlingen att göra.

Här kommer frågan om tjänstemannaansvar in, vilket jag tycker är centralt i frågan. I april 2018 beslutade en enhällig riksdag att ett tjänstemannaansvar med utvidgad straffrätt skulle återinföras. Först över två år senare, i maj 2020, meddelade regeringen att man tillsatt en utredning som ska börja undersöka om ett tjänstemannaansvar med utvidgad straffrätt verkligen behövs och i så fall vilka nödvändiga författningsförslag som ska lämnas. Uppdraget ska redovisas senast den 12 november 2021. Denna förhållning kan jag inte tolka på annat sätt än att regeringen har en motvilja mot att komma till rätta med myndighetsaktivism, slarv och vänskapskorruption i myndigheter och förvaltningar.

Hur ser ministern på politisk styrning inom den offentliga upphandlingen, och hur ställer sig ministern till tjänstemannaansvaret?

Anf. 89 Statsrådet LENA MICKO (S):

Herr ålderspresident! Jag vill understryka att min och regeringens politiska ambition i upphandlingsarbetet är att fokusera mer på den goda affären och mindre på juridik. Därför lägger vi fram förslag om hur vi ska åstadkomma detta genom förenklade regelverk, genom att se till att vi får

en bättre överprövningsprocess och också – där skiljer jag mig verkligen från Alexander Christiansson i politisk syn – genom offentlig upphandling, som är ett alldeles utmärkt verktyg för att genomföra de politiska mål vi har.

Vi vill att samhället ska utvecklas. Vi vill ha ett hållbart samhälle där miljökrav kan förenas med till exempel jämställdhet. Det är framgångsfaktorer. Det är intressant att se att företag alltmer anammar detta och ser att det är något som de vill utveckla och vara med i.

När jag var kommunalråd i Linköping arbetade jag väldigt mycket med mindre företag i nätverk där vi hade dialog om hur man kunde medverka och hur man kunde åstadkomma detta.

Det är precis så som jag tror att vi behöver göra på ett antal områden. Vi behöver lyssna till de mindre företagen för att få reda på vad de ser som hinder för att kunna komma vidare när det gäller upphandlingar och att lämna anbud. Då tror jag att juridiken har stor betydelse. Det kan vara annat också. Men det är viktigt att lyssna till det. På samma sätt vet företagen naturligtvis att det finns politiska förutsättningar att ta hänsyn till – de samhälleliga mål vi har. Det är de mål som är beslutade här i riksdagen som gäller. Det är självfallet så att upphandling då är ett av verktygen att använda sig av.

Kompetensförsörjningsfrågorna är väldigt intressanta. Jag tror att vi hela tiden behöver se till att vi har kompetens på alla nivåer i dessa frågor. Det fungerar i dag så att det finns många interna utbildningar. Kommunerna gör en del, och man försöker tillsammans också åstadkomma nivåhöjningar.

Jag tror att det också är intressant att framåt fundera över om man kan göra mer när det gäller högre utbildning. Det är absolut ingen dörr som regeringen stänger. Tvärtom behöver man fundera på det och i så fall återkomma med förslag. Men det är inget som jag kan kommentera särskilt nu.

Vi ska inte vara rädda för att markera att politisk styrning har stor betydelse när det gäller våra myndigheter och att också lägga fram förslag som innebär att vi är tydliga i hur detta ska se ut också visavi den lagstiftning som finns i dag.

Utredningar har tillsatts, och jag har ingen mer kommentar kring det som gäller tjänstemannaansvaret. En utredning jobbar med det. Sedan får vi återkomma till det.

Anf. 90 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Herr ålderspresident! Det handlar om offentliga medel – skattebetalarnas pengar. Med den utgångspunkten menar jag att politisk detaljstyrning kan användas på ett felaktigt sätt. Det är det som är min poäng. Men jag noterar att vi kanske inte har riktigt samma bild av detta.

Tjänstemannaansvaret är kanske inte heller ett alexanderhugg på de problem som finns. Man bör nämligen ha klart för sig att grundproblemet handlar om styrning och förvaltningskultur. Svensk förvaltning har under ett antal decennier övergått från så kallad regelstyrning till målstyrning. Tjänstemän förväntas förverkliga politikernas visioner – inte följa detaljerade regler. Det är ett problem för mig och Sverigedemokraterna.

Men offentlig upphandling är som sagt ett stort och komplext område som kräver tillförsikt just för att det handlar om stora belopp av skattebeta-

larnas pengar. Uppenbart finns det mycket att göra för att inkludera, föra dialog och förbättra affären, och det arbetet kommer jag med glädje att följa framöver. Risken är annars att den offentliga upphandlingen används just för politisk detaljstyrning som ett ideologiskt verktyg. Risken är att de som är bäst på upphandling vinner upphandlingarna i stället för att de som faktiskt har bäst produkt och tjänst vinner. Det är inte så optimalt ur skattebetalarnas perspektiv.

Jag kan inte pressa ministern mer i frågan om tjänstemannaansvaret. Men det skulle ändå vara intressant att höra ministrerns egen ståndpunkt i frågan om tjänstemannaansvar. Jag nöjer mig med detta.

Anf. 91 Statsrådet LENA MICKO (S):

Herr ålderspresident! Den fråga där vi absolut skiljer oss åt, Alexander Christiansson, är synen på skattemedlens användning. För mig är det självklart att de ska gå till företag som har sjysta villkor, att man följer väldigt mycket av det som handlar om förtroendet för hur vi använder våra skattemedel på ett klokt sätt. Då handlar det också om de samhälleliga mål som måste uppnås till exempel när det gäller klimatarbetet och omställningen.

Här har vi så många mindre företag som har idéer kring detta. Det som jag tror verkligen är framgången för oss som nation är samarbete mellan näringslivet, företagen, politiken och också akademin i fråga om detta. Då har upphandlingen en alldeles särskild roll att spela. Den är ett bra verktyg för att få denna transparens och öppenhet. Sedan handlar det också om att arbeta med tillsyn som Konkurrensverket gör.

Jag ser fram emot att vi ännu mer kan få fram bra upphandlingar och förebilder som kan användas på många sätt och att detta efterfrågas såväl bland leverantörer som bland anbudsgivare. Detta är verkligen både en nationell, en lokal och en regional fråga.

Sedan tror jag naturligtvis att vi fortsatt hela tiden behöver ha en diskussion om hur förvaltningspolitiken fungerar och om myndigheternas ansvar visavi politiken. Jag tycker som civilminister att det är väldigt spännande med förvaltningspolitik.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 19 Svar på interpellation 2020/21:621 om åtgärder mot hedersrelaterat våld och förtryck

Anf. 92 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Herr ålderspresident! Alexandra Anstrell har frågat mig vilka åtgärder jag har vidtagit mot hedersrelaterat våld och förtryck och när jag förväntar mig att dessa åtgärder får effekt och ger ett Sverige utan hedersrelaterat våld och förtryck. Vidare har hon frågat om jag tänker ta några initiativ för att alla barn ska få klä sig som de vill och inte på grund av kulturella och/eller religiösa påtryckningar och om jag tänker ta några initiativ för att tillsätta en utredning i syfte att införa slöjförbud i för- och grundskolan.

Hedersrelaterat våld och förtryck är ett allvarligt samhällsproblem som medför stort lidande för dem som utsätts. Arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck är en högt prioriterad fråga för regeringen, och 2016 beslutade

regeringen om en nationell strategi och ett riktat åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck.

Regeringen avser att presentera ett nytt samlat åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor samt hedersrelaterat våld och förtryck för perioden 2021–2023.

Regeringen har under mandatperioden vidtagit ett flertal åtgärder mot hedersrelaterat våld och förtryck. Den 1 juli 2020 infördes ett nytt brott, barnäktenskapsbrott, som kan ge fängelse i högst fyra år. Samtidigt infördes också en straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv. Det infördes även ett utreseförbud som ska skydda barn från att föras utomlands för att ingå barnäktenskap eller könsstympas.

I betänkandet *Ett särskilt hedersbrott* (SOU 2020:57) föreslås bland annat att det ska införas ett särskilt hedersbrott. Betänkandet har remitterats och bereds nu vidare inom Regeringskansliet.

En stärkt kompetens och ett väl fungerande samarbete mellan ansvariga myndigheter är nödvändigt för att bekämpa och förebygga hedersrelaterat våld och förtryck och för att de som utsätts ska få det skydd och stöd de har rätt till. Regeringen har därför beslutat om en särskild satsning för att öka kompetensen om hedersrelaterat våld och förtryck, och 180 miljoner kronor avsätts för detta ändamål under 2021.

Regeringen beslutade i december 2020 om ett myndighetsgemensamt uppdrag, under samordning av Nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck vid Länsstyrelsen i Östergötlands län, till Brottsoffermyndigheten, Linköpings universitet (Barnafrid – ett nationellt centrum för kunskap om våld mot barn), Polismyndigheten, Socialstyrelsen och Åklagarmyndigheten att under 2021 bland annat ta fram en myndighetsgemensam vägledning för personal inom socialtjänst, hälso- och sjukvård, skolväsen och polis för att förhindra och förebygga att barn lämnar landet för att giftas bort, könsstympas eller utsätts för olika former av hedersrelaterat våld eller tvång.

Vidare har regeringen gett Länsstyrelsen i Östergötlands län i uppdrag att förbereda inrättandet av ett nationellt sektorsövergripande kompetenscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck. Till det nationella kompetenscentrets uppgifter ska höra bland annat

- att stödja kommuner och regioner i deras arbete att kartlägga förekomst av hedersvåld, planera verksamhet samt införa, följa upp och utvärdera kvalitetssäkrade arbetssätt och metoder för att förebygga hedersvåld och erbjuda stöd till enskilda utsatta
- att regelbundet undersöka omfattningen av hedersvåld i Sverige samt utvecklingen av samhällets insatser på området.

Rättigheterna i FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen, som sedan den 1 januari 2020 gäller som svensk lag hänger samman och ska tolkas i relation till varandra som en helhet. Alla barn ska få sina rättigheter tillgodosedda.

Skolan möter alla barn och unga och har därför en unik möjlighet att göra skillnad. Skolan ska aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet. Att personal som arbetar i skolan har en skyldighet att anmäla till socialnämnden om de miss-

tänker att ett barn far illa är redan tydligt, och det är viktigt att all personal känner till sitt eget ansvar.

För att utveckla arbetet i skolan med att förebygga och bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck har Skolverket tilldelats 11 miljoner kronor för 2021 till ett uppdrag att stärka det systematiska arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck inom skolväsendet, inklusive förskolan, genom kunskapshöjande insatser och stöd till olika personalgrupper inom skolan och förskolan. Uppdraget ska redovisas senast den 4 februari 2022. Vidare har skolans uppdrag när det gäller hedersfrågor förstärkts i och med att regeringen i februari 2021 beslutade om läroplansförändringar i det kunskapsområde som i dag kallas sex och samlevnad. Förändringarna i läroplanerna ska tillämpas från höstterminen 2022.

För regeringen är det prioriterat att stärka barns rättigheter och bekämpa våld mot barn, inklusive alla former av hedersrelaterat våld och förtryck. Religionsfriheten är en mänsklig rättighet, men rätten att inte utsättas för våld är precis lika tydlig. Religionsfriheten kan aldrig användas som ett skäl för att utöva våld mot barn. Våld mot barn kan aldrig accepteras, och alla människor i Sverige ska kunna leva sina liv fria från förtryck.

Anf. 93 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Herr ålderspresident! Tack för svaret, ministern!

Ett framtida Sverige behöver en utökad politik för frihet – en frihet för alla, där både kvinnor och män har förutsättningar att själva välja det liv de önskar. Då behöver vi stå upp för jämställdhet varje dag, och vi behöver stå upp för frihet varje dag.

Jag tänker att den självklara utgångspunkten är att varje individ själv bestämmer över sin kropp och sin sexualitet, sin klädsel och så vidare. Problemet i dag är dock att det här i Sverige har vuxit fram parallella samhällen där en del av den svenska befolkningen lever i frihet och jämställdhet medan människor i andra områden begränsas och förnekas sina mänskliga rättigheter. På en del orter utsätts kvinnor och flickor för trakasserier, detta för att de inte följer uppsatta regler om klädsel, livsstil, vem de får träffa och så vidare – regler som man har satt upp i deras område.

Herr ålderspresident! Vi har alltså flickor och kvinnor runt om i Sverige vars livsval begränsas av deras familj och släktingar. De får inte klä sig hur de vill, de får inte röra sig fritt i samhället och de får inte heller gifta sig med vem de vill.

Det är 19 år sedan Fadime Şahindal blev dödad av sin egen pappa – skjuten i huvudet på nära håll – för att hon hade träffat en svensk man och ville välja själv vem hon skulle gifta sig med och vem hon ville älska. Fadime sa under sitt tal i den här byggnaden, i Sveriges riksdag, att vi inte skulle vända de här kvinnorna ryggen. Men jag skulle säga att vi under de här åren måste ha vänt väldigt många flickor och kvinnor ryggen.

Herr ålderspresident! Jag tänker att många saker har gjorts, som ministern räknar upp – och ändå kan vi runt om i Sverige se att hedersförtrycket ökar. Då måste man ju ställa sig frågan: Gör vi rätt saker, och gör vi tillräckligt av rätt saker?

Slöjan är i grunden en symbol för kvinnoförtryck. Att täcka hår och kropp görs för att flickor och kvinnor inte ska väcka begär hos männen. Kvinnor som utsätts för hedersförtryck vittnar om att kraven på att täcka sin kropp och sitt hår är en del av själva förtrycket. Vi moderater vill utreda

ett slöjförbud i förskola och grundskola. Vi tycker att det är bättre att det är samhället som tar fajten för de här barnen – för de här flickorna och kvinnorna – än att fajten ska tas i varje enskild familj.

Ministern uttalade på frågestunden den 25 mars att det är regeringens ”absoluta avsikt att se till att varje barn i det här landet har rätt att klä sig så som det vill – utan tvång, utan förtryck och utan hot om våld.” Efter det valde jag att skriva den här interpellationen, för jag undrar: Hur ska ministern säkerställa det här? Uppenbarligen gör vi nämligen inte rätt åtgärder i dag. Vilka ytterligare åtgärder krävs? Detta är faktiskt ingenting jag får svar på av ministern, herr ålderspresident.

Frågan är: Varför ska vi tillåta en symbol som kränker halva världens befolkning? Vi får nämligen inte vara så toleranta att vi tolererar de intoleranta. Är det så att vi har män som inte kan hålla fingrarna i styr för att en kvinna inte är täckt – för att hon inte har slöja – borde det ju vara de som stannar hemma.

Anf. 94 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Herr ålderspresident! När det gäller det sista är jag till hundra procent överens med ledamoten.

Hedersrelaterat våld och förtryck är oacceptabelt och måste bekämpas kraftfullt. Våldet och förtrycket är oförenligt med jämställdhet mellan kvinnor och män och flickor och pojkar, liksom med barnets rättigheter och hbtqi-personers rättigheter. Samhället måste agera kraftfullt mot alla former av hedersförtryck. Regeringen har agerat och kommer att fortsätta agera mot hedersnormer, hedersförtryck och hedersbrott.

Vad gäller frågan om slöja är utgångspunkten att flickor och kvinnor själva ska få bestämma vad de har på sig. Staten ska inte tvinga av slöjan från dem som bär den frivilligt, och lika lite ska den tvingas på någon. Ingen – allra minst barn – ska någonsin bära slöja mot sin vilja. Att kontrollera barns och elevers val av kläder kan i många fall vara uttryck för hedersrelaterat våld och förtryck men är det inte i alla fall. Att någon bär slöja är inte heller en ensam indikator på huruvida denna är utsatt för hedersförtryck eller inte.

I det viktiga arbetet för att fånga upp barn som utsätts för hedersförtryck kan vi inte slarva eller tro att det finns genvägar, utan det måste till ett gediget arbete för att bryta med hedersförtrycket på riktigt. Skolan möter alla barn och unga och har därför en unik möjlighet att göra skillnad. All personal som arbetar i skolan har skyldighet att anmäla till socialnämnden om de misstänker att ett barn far illa, och det är viktigt att all personal känner till sitt eget ansvar.

Regeringen har gett Skolverket i uppdrag att arbeta med just detta. Skolverket ska stärka det systematiska arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck inom skolväsendet genom kunskapshöjande insatser och stöd för olika personalgrupper inom skolan och förskolan. Sedan har vi elevhälsan, som utgör den yrkesgrupp i skolan som nämns i handlingsplanen mot könsstämpning och i uppdraget till Socialstyrelsen att vidareutveckla kunskapsstöd. Med en samlad stärkt kunskap i dessa frågor kan elevhälsan stödja andra yrkesgrupper i skolan.

För att utsatta ska få det stöd och skydd de har rätt till är det också viktigt att yrkesverksamma i hela samhället har tillgång till rätt information, verktyg och kompetens kring gällande lagstiftning. Regeringen har därför beslutat om en särskild satsning för att öka kompetensen om hedersrelaterat våld och förtryck, och 180 miljoner kronor avsätts för detta ändamål under 2021.

Herr ålderspresident! Det här är åtgärder som tillsammans med många andra kommer att göra verklig skillnad för att motverka det hedersrelaterade våldet och förtrycket. Det är välavvägda, konkreta och effektfulla åtgärder, men många av dessa åtgärder tar högerpartierna bort ur sina budgetar. Jag tycker att det är oroväckande att oppositionen är beredd att så lättvindigt skära ned på och backa gällande åtgärder som faktiskt gör skillnad i arbetet mot hedersförtryck och i stället fokusera på symboler, vilket har dålig och oklar effekt och slår mot hela grupper.

Regeringen kommer att fortsätta vidta kraftfulla åtgärder för att på alla plan bekämpa hedersförtrycket.

Anf. 95 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Herr ålderspresident! Tack för förtydligandet, ministern!

Slöjan är faktiskt inget vanligt klädesplagg som den kavaj eller de byxor jag bär, utan slöjan är en symbol för ett synligt förtryck. Då måste man också agera utifrån det, tänker jag.

Den 13 april 2021 kunde man läsa i Dagens Nyheter om att Göteborgs stad nyligen har genomfört en studie som visar hur kriminella familjenätverk använder tvångsgifte för att utöka sin makt. Klaner tvingar folk att gifta sig med personer de inte vill gifta sig med – passande personer i andra familjer. Allt handlar om att utöka klanens territorium.

I DN den 7 april berättar en kvinna om sitt liv som bortgift och att hon nu äntligen tagit sig loss. Hon berättar om hur det var att komma till Sverige som fjortonåring, med en man hon blivit förlovad med. Han var 23. De hade flytt undan kriget i Iran och hade varit i Sverige i bara några månader. Hon berättar om möten hos socialtjänsten. Varje gång socialsekreterarna frågade henne någonting svarade hennes ”man”, som hon sedan var tvungen att gifta sig med. Det enda hon ville var att någon skulle prata med henne – se henne – men det hände aldrig. Hon hade en önskan om att bli sedd, att få träffa någon i enrum för att våga prata. Det hade kunnat bespara henne 18 års lidande. Det hade kunnat bespara henne ett liv i ett påtvingat äktenskap med konstant övervakning, psykisk misshandel och våldtäkter.

Det var många år sedan hon kom till Sverige. Men senast 2016 gjordes studien *Är du gift?* av Migrationsverket som identifierade 132 barn som lämnat uppgifter om att de är gifta. Alla var då eller hade varit barn utan vårdnadshavare i Sverige. Fyra av dem hade då hunnit fylla 18 år. Men det finns förmodligen ett ganska stort mörkertal av barn som har tvingats gifta sig som barn.

Trots att Sverige har infört lagskärpningar mot tvångs-, barn- och månggifte är det tydligt att det behövs mer åtgärder. Vad tänker ministern göra åt detta? Ministern har hänvisat till att Skolverket har fått 11 miljarder och så vidare och att det är viktigt att all personal känner till sitt eget ansvar, om jag citerar ministern rätt.

De satsningar som går till Skolverket kommer aldrig pedagoger i Jordbro tillhanda. De får ingen utveckling av det. Det står att det ska ske en utveckling på Skolverket. Men tiden går. Barnen blir utsatta för hemskheter som vi inte önskar någon, inte heller i andra utsatta områden.

Herr ålderspresident! Förra året mördades en 20-åring med ett 90-tal knivhugg på en buss i Kiruna. Nu är den skyldige dömd. Sönerna som var med har dömts till slutet ungdomsvård. Nu skriver tingsrätten att ett motiv för brottet har varit att bevara en persons eller en familjs heder.

Under den tid den nu mördade Reza Hoseini levde var han väldigt orolig. Han vände sig till polisen och socialtjänsten och hävdade att det handlade om heder. Ändå gjorde man bedömningen att det inte handlade om heder. Det var alltså förra året.

När den negativa utvecklingen i Sverige går så fort, när så många blir utsatta, när man gör insatser men de inte leder till önskat resultat: Vilka insatser avser då ministern och regeringen att vidta? När kan vi se några resultat i rätt riktning?

Anf. 96 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Herr ålderspresident! Jag ska börja med att säga att det som ledamoten beskriver är precis de fruktansvärda konsekvenserna av det hedersrelaterade våldet och förtrycket.

Berättelserna om hur bemötandet från polisen, socialtjänsten och skolan varit pekar exakt på det som regeringen vill komma åt genom att satsa de pengar vi nu satsar på att få fram vägledning, stöd och möjlighet till bättre utbildning så att människor ska få rätt bemötande. Vi ska kunna fånga upp de barn och kvinnor som man kan misstänka utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck.

Att bara säga till barn i skolan att de inte får bära slöja kommer inte att innebära den skillnaden. Den kvinna som ledamoten tar som exempel hade med stor sannolikhet inte blivit bemött annorlunda för att hon inte bar slöja. Vad vi däremot ser parallellt i samhället är hur kvinnor attackeras på stan, på bussen och på sin arbetsplats för att de bär slöja.

Om vi verkligen ska komma till rätta med hedersrelaterat våld och förtryck behöver vi gå på just förtrycket. När en i personalen i skolan möter ett barn som kan misstänkas vara utsatt för hedersrelaterat våld och förtryck – antingen det beror på att barnet bär slöja eller på helt andra signaler – ska en orosanmälan upprättas för detta. Det gäller oavsett om barnet har slöja eller inte. Om vi menar allvar med att bryta med det hedersrelaterade våldet och förtrycket måste vi komma åt just detta och inte enbart slöjan.

Regeringen arbetar och kommer att fortsätta att arbeta varje dag för att bryta med det hedersrelaterade våldet och förtrycket. Inget barn ska vara gift. Inget barn ska utsättas för kontroller när det innebär att leva i hedersförtrycket. Inget barn ska behöva kontrollera ett syskon som lever i hedersförtrycket.

Det här måste vi med gemensamma krafter bemöta varje dag. Då handlar det just om bemötande och att möta, fånga upp och stödja de personer som vi ser fastna i det hedersrelaterade våldet och förtrycket. Där behöver vi lägga all vår kraft så att varje barn, varje ungdom som möter det förtrycket får det stöd de behöver i skolan, av socialtjänsten och av polisen.

Anf. 97 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Herr ålderspresident! Tack, ministern, för svaret!

Ministern säger att man ska gå på förtrycket. Jag menar att slöjan är en del av förtrycket. Det menar de som jag har varit i kontakt med är en del av förtrycket, att de måste ha den på sig. Jag tycker att det är raljant av ministern att framställa det som att vi moderater skulle tro att den enda lösningen är ett slöjförbud. Det krävs naturligtvis en palett av saker. Men vi tror att det är en viktig del just för att gå på förtrycket.

I våra skolor och förskolor ska barn fostras till demokratiska medborgare. All utbildning ska enligt skollagen förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.

Då tänker jag att vi måste vara oerhört tydliga med att svensk lag och mänskliga rättigheter gäller alla, att det inte finns några undantag oavsett vem man är och var man kommer ifrån, oavsett vilken religion man har eller vilken kultur man kommer ifrån.

Det är märkligt att vi tillåter förtryck av småflickor som tvingas täcka håret och gå i heltäckande kläder. Det sexualiserar flickor i tidig ålder och lägger ansvaret för mannens brister på dem, små flickor eller kvinnor. Håller inte ministern med om att det är väldigt märkligt?

Frihet och ansvar att själv kunna påverka sin vardag och kunna försörja sig själv är grunden till jämställdhet. Vi moderater vill nå ett samhälle där alla människor ges samma möjlighet att nå sin fulla potential. Då behöver vi stå upp mot kvinnoförtrycket och aldrig någonsin acceptera de parallella samhällen som vi ser har vuxit fram i hela Sverige. De breder ut sig, inte bara i min hemkommun Haninge utan i hela Sverige.

Håller inte ministern med om att det vore bättre om samhället tar fajten i stället för att varje enskild flicka ska behöva ta fajten i sin egen familj?

Anf. 98 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Herr ålderspresident! Religionsfriheten är en mänsklig rättighet, precis som så många andra mänskliga rättigheter. Även att ge uttryck för religion är en mänsklig rättighet. Det är också en rättighet för barn enligt barnkonventionen.

Att däremot tvingas att ge uttryck för religion är inte någonting som något barn ska behöva utsättas för. Som jag sa i mitt svar kan det aldrig användas som ursäkt för våld mot barn. Men de barn som väljer att uttrycka sin religionstillhörighet har en rättighet att göra det enligt barnkonventionen. Att barn tvingas att bära en religiös symbol och lever i hedersförtryck och våld ska samhället däremot aldrig någonsin acceptera.

Nej, jag tycker att vi aldrig ska acceptera att flickor tvingas leva under hedersförtryck eller tvingas bära slöja. Däremot är jag beredd att försvara deras rättighet att välja att bära slöja.

Det vi behöver säkerställa är att skolan klarar att se skillnaden och erbjuder de flickor som behöver hjälp ut ur hedersrelaterat våld och förtryck den hjälp de behöver men också tillerkänner de flickor som väljer att bära religiösa symboler samma rätt till slöjan som judiska flickor har till davidsstjärnan eller som kristna flickor har till korset.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 20 Svar på interpellation 2020/21:627 om samband mellan invandring och hedersförtryck

Anf. 99 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Herr ålderspresident! Ludvig Aspling har med hänvisning till en tidigare fråga ställd under riksdagens frågestund om kopplingen mellan ökningen av hedersförtryck och att många personer flyttat hit från länder där heder är en kulturell norm frågat mig om jag kommer att göra något för att förbättra kunskapsläget om den typen av problem.

Arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck är en högt prioriterat fråga för regeringen, och 2016 beslutade regeringen om en nationell strategi och ett riktat åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck.

Samhället måste agera kraftfullt mot alla former av hedersförtryck. Vi kan aldrig acceptera att människor inte själva får välja vem de ska gifta sig med, barnäktenskap eller att människor utsätts för våld och förtryck på grund av hedersnormer.

Interpellanten har frågat om sambandet mellan invandring och hedersförtryck. Hedersrelaterat våld har delvis kopplingar till migrationen i den meningen att det är ett gränsöverskridande problem och att hedersnormer förekommer bland människor som är utrikes födda, har utländsk bakgrund eller har rötter i ett annat land. Samtidigt uppger merparten av unga med utländsk bakgrund i undersökningar på området att de inte är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. Hedersnormer kan också förekomma bland människor som sedan länge lever här.

Utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck kan också vara ett skäl att fly till Sverige.

En nedslående iakttagelse från de kommunala kartläggningarna 2017–2018 är att unga som lever under hedersförtryck inte nödvändigtvis anser sig behöva hjälp, inte vågar söka hjälp eller inte vet vilken hjälp de kan få. Samhället måste aktivt arbeta för att upptäcka det hedersrelaterade våldet och erbjuda långsiktigt stöd för den som röjer sin utsatthet.

Regeringen har under mandatperioden vidtagit ett flertal åtgärder mot hedersrelaterat våld och förtryck. Den 1 juli 2020 infördes ett nytt brott, barnäktensapsbrott, som kan ge fängelse i högst fyra år. Samtidigt infördes också en straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv. Det infördes även ett utreseförbud som ska skydda barn från att föras utomlands för att ingå barnäktenskap eller könsstympas.

I betänkandet *Ett särskilt hedersbrott* (SOU 2020:57) föreslås bland annat att det ska införas just ett särskilt hedersbrott. Betänkandet har remitterats och bereds nu inom Regeringskansliet.

En stärkt kompetens och ett välfungerande samarbete mellan ansvariga myndigheter är nödvändigt för att bekämpa och förebygga hedersrelaterat våld och förtryck och för att de som utsätts ska få det skydd och stöd de har rätt till. Regeringen har därför beslutat om en särskild satsning för att öka kompetensen om hedersrelaterat våld och förtryck, och 180 miljoner kronor avsätts för detta ändamål under 2021.

I regleringsbrevet för 2021 har regeringen beslutat om uppdrag till ett flertal myndigheter med fokus på att stoppa hedersrelaterat våld och förtryck inklusive barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning. Bland annat fick Skolverket i uppdrag att stärka det systematiska arbetet

mot hedersrelaterat våld och förtryck inom skolväsendet. Regeringen beslutade också i december 2020 om ett myndighetsgemensamt uppdrag, under samordning av Nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck vid Länsstyrelsen i Östergötlands län, till Brottsoffermyndigheten, Linköpings universitet, Polismyndigheten, Socialstyrelsen och Åklagarmyndigheten att under 2021 bland annat ta fram en myndighetsgemensam vägledning för personal inom socialtjänst, hälso- och sjukvård, skolväsen och polis för att förhindra och förebygga att barn lämnar landet för att giftas bort, könsstympas eller utsätts för olika former av hedersrelaterat våld eller tvång.

Regeringen har gett Länsstyrelsen i Östergötlands län i uppdrag att förbereda inrättandet av ett nationellt sektorsövergripande kompetenscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck. Det nationella kompetensteamet ska utvecklas till ett nationellt kompetenscentrum, och till centrumets uppgifter ska höra bland annat att stödja kommuner och regioner i deras arbete att kartlägga förekomst av hedersvåld, att planera verksamhet samt att införa, följa upp och utvärdera kvalitetssäkrade arbetssätt och metoder för att förebygga hedersvåld och erbjuda stöd till enskilda utsatta. Dessutom ska man regelbundet undersöka omfattningen av hedersvåld i Sverige och utvecklingen av samhällets insatser på området.

Alla i Sverige, såväl barn som vuxna, ska oavsett kön eller sexuell läggning kunna leva ett liv i jämställdhet och med frihet för individen. Samhället behöver agera hårt mot våldet och förtrycket, tydligt värna och förmedla grundläggande värderingar och samtidigt vara öppet. En feministisk regering kan aldrig acceptera att personer i Sverige utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck, och att bekämpa den här problematiken är av största vikt.

Mycket har gjorts, men vi behöver göra ännu mer för att bekämpa det oacceptabla hedersvåldet och de normer som upprätthåller förtrycket. Regeringen avser att presentera ett nytt samlat åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor samt hedersrelaterat våld och förtryck för perioden 2021–2023.

Anf. 100 LUDVIG ASPLING (SD):

Herr ålderspresident! Under riksdagens frågestund för ett par veckor sedan frågade jag Märta Stenevi om hon trodde att det faktum att så kallat hedersförtryck har blivit väldigt vanligt i Sverige har något samband med det faktum att många människor har flyttat hit från länder där föreställningar om heder är kulturell norm. Svaret jag fick från Märta Stenevi vid det tillfället var ett nej. Hon ser inget sådant samband.

I dag har jag bett statsrådet komma till kammaren för att berätta för henne vad myndigheter och civilsamhälle säger om den saken. Anledningen till att detta är viktigt är naturligtvis att om man inte kan göra en korrekt analys av problemets bakgrund kan man inte heller lösa problemet. För att det inte ska bli möjligt för Märta Stenevi att avfärda informationen har jag bara valt källor som Justitiedepartementet själva använde i en av sina propositioner från förra året.

Till att börja med hänvisar JD till kartläggningen *Gift mot sin vilja* från Ungdomsstyrelsen, som visar att det är – jag läser inntill på sidan 308 – ”en avsevärt högre andel flickor och pojkar som har begränsningar i valet av framtida partner i religiösa familjer med utländsk bakgrund än i övriga

familjer”. Rapporten pekar också ut flickor med bakgrund i Mellanöstern och Nordafrika som särskilt utsatta.

En kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck från organisationen Tjejers rätt i samhället slår fast att – jag läser på sidan 9 – ”ungdomar som lever med hedersrelaterade normer ... i större utsträckning har utrikesfödda, lågutbildade och religiösa föräldrar”. På sidan 10 står det dessutom: ”Den tydligaste skillnaden som framträder i materialet är den mellan ungdomar med föräldrar födda i Sverige och ungdomar med föräldrar födda utomlands.”

Vidare har vi rapporten *Det är mitt liv!* från Stiftelsen Allmänna Barnhuset. Där beskrivs på sidan 20 hur hedersförtryck förekommer framför allt i ”familjer som invandrat från länder där det förekommer en traditionell hederskultur och arrangerade äktenskap, familjer som inte accepterar samkönade förhållanden, familjer med fundamentalistiskt religiösa uppfattningar och familjer med starka fördomar mot vissa grupper”. Det sista är kanske en inlindad referens till den extrema importerade antisemitism som vi har på vissa håll i Sverige.

Kartläggningen av flickor och kvinnor i Sverige som kan ha varit utsatta för könsstympning, som gjordes av Socialstyrelsen 2015, uppskattar att antalet könsstympade i Sverige uppgår till 38 000. De största grupperna har bakgrund i Somalia, Eritrea, Etiopien, Egypten och Gambia. Riskfaktorer som särskilt beaktas i rapporten är hur länge familjen bott i Sverige och i vilken grad personerna har integrerats. Detta står på sidan 8 och följande.

Vidare har vi Brås rapport om tystnadskultur från 2019, där man tar upp våld i nära relationer. Så här står det på sidan 46: ”Några intervjuersoner menar att vissa utlandsfödda brottsoffer inte uppfattar relationsvåld som något brottsligt. Detsamma kan gälla handlingar som i Sverige betraktas som barnmisshandel. Det beskrivs inte som en fråga om ren kunskapsbrist, utan att det handlar om normsystem.”

Herr ålderspresident! Listan på källor som underbygger min teori om varför detta problem har ökat kan göras väldigt lång. Listan på källor som stöder statsrådets teori att detta inte har någonting med importerade kulturer att göra är väldigt kort – jag har inte hittat någon sådan. Jag hoppas att statsrådet kan presentera en sådan källa här i kammaren i dag. Faktum är dock att jag inte tror att någon seriös bedömare gör någon annan bedömning av frågan än just att kultur och bakgrund är avgörande för detta problems utveckling.

Det är nu dags för Märta Stenevi att förklara sig. Kan hon hitta någon källa, vetenskaplig eller annan, som bekräftar hypotesen att detta inte har någonting med importerade kulturer att göra?

Anf. 101 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Herr ålderspresident! Jag måste säga att jag blev aningen förvånad när jag läste ledamotens fråga, eftersom han påstår att jag den 25 mars i riksdagens frågestund skulle ha svarat nej på frågan om en koppling mellan migration och hedersrelaterat våld och förtryck. Jag blev tvungen att gå till transkriberingen av frågestunden, och jag har inte sagt så. Detta var väldigt intressanta fyra minuter, men jag har alltså inte uttryckt detta över huvud taget.

Vad jag däremot har svarat är: ”Det här är företeelser som vi aldrig kan acceptera i Sverige och det svenska samhället. Det drabbar flickor och kvinnor men även pojkar och män på ett sätt som vi måste motarbeta. Normer – destruktiva mansnormer – kommer att behöva hanteras.”

Lite senare under frågestunden sa jag också: ”Min absoluta övertygelse är att vi inte gör det bättre” – alltså för de här kvinnorna – ”genom att stänga gränsen och låta flickor och kvinnor växa upp i läger i Libanon.”

Det finns naturligtvis ett samband mellan migration och de hedersnormer vi ser i dag i den bemärkelsen att kvinnor som blev utsatta i hemlandet även blir det här, om inte normer och värderingar i släkten ändras. Därför måste samhället agera kraftfullt mot alla former av hedersförtryck. Vi kan aldrig acceptera att människor inte själva får välja vem de ska gifta sig med, barnäktenskap eller att människor utsätts för våld och förtryck på grund av hedersnormer.

Vi arbetar med en rad instrument för att på ett bättre sätt kunna förebygga hedersvåld och förtryck innan det sker. Det gör vi bland annat genom att förebygga just hedersnormer. Där är det viktigt att yrkesverksamma har tillgång till rätt information, verktyg och kompetens kring gällande lagstiftning.

Vi arbetar också för att bättre kunna lagföra hedersrelaterade brott efter att de har skett. Förra året infördes ett barnäktenskapsbrott, en ny, särskild straffskärpningsgrund som innebär att om ett motiv för brottet har varit att bevara eller återupprätta heder ska det ses som en försvarande omständighet vid bedömningen av straffvärdet och ett utreseförbud som ska skydda barn från att föras utomlands i syfte att ingå barnäktenskap eller att könsstympas. Fler förslag bereds just nu inom Regeringskansliet.

Alla som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck har rätt till stöd och skydd. Det är viktigt att kvinnor, flickor, män, pojkar och hbtqi-personer som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck får stöd och skydd. Och det är oerhört viktigt att stöd och insatser också riktar sig till pojkar och unga män och att de inkluderas i det förebyggande arbetet för att bryta med de här normerna.

Regeringen kommer att fortsatt göra det som krävs för att motverka alla former av hedersrelaterat våld och förtryck.

Anf. 102 LUDVIG ASPLING (SD):

Herr ålderspresident! Jag påstår inte att statsrådet ordagrant ska ha sagt nej. Det statsrådet gjorde var att ducka för frågan och inte svara över huvud taget, vilket betyder att hennes inställning är att hon inte ser något sådant samband mellan personer som flyttar in från länder där heder är en kulturell norm och att hedersförtryck ökar i Sverige.

Jag tänker att Märta Stenevi ska få höra lite om vad de utsatta personerna själva säger om det här. Jag har kikat lite i rapporten *Lärarnas iakttagelser rörande förekomst av "hedersrelaterat förtryck" i skolorna*. Och i en annan rapport läser jag: Jag har aldrig hatat något som jag har hatat min kultur. Jag förstår inte varför man ska lida så mycket när man älskar. Jag förstår inte varför våra föräldrar är så gammalmodiga att det enda de bryr sig om är ryktena om sin dotter. Varför ska man inte låta sin dotter vara glad och gifta sig med den kille hon är kär i?

Det Märta Stenevi säger till den här personen är ungefär: Nej, jag är ledsen, men i Miljöpartiets värld är alla kulturer lika, ingen kultur är bättre än någon annan, och därför kan det inte vara kulturen som det är fel på. Ni har helt enkelt fel.

Förutom att det här är ett ganska avskyvärt sätt att avfärda faktiska brottsoffer och deras vittnesmål på är det också implicit ett sätt att ta parti för förövaren och vända sig emot brottsoffret. Det som Märta Stenevi säger är precis det som man kan tänka sig att förövarna i den här situationen säger, nämligen: Det här har ingenting med vår kultur, klan eller religiösa grupp att göra, utan det här problemet finns lika mycket överallt, ingen nämnd och ingen glömd.

Det här ingår också i ett större mönster. Det är ingen hemlighet att Miljöpartiet alltid, så fort man får chansen, tar förövarens parti och vänder sig mot brottsoffren.

Herr ålderspresident! Jag tänkte att vi ska ge Märta Stenevi en chans att svara ärligt på en ganska enkel fråga, igen. Jag läste tidigare upp detta: Jag har aldrig hatat något som jag har hatat min kultur. Jag förstår inte varför man ska lida så mycket när man älskar. Jag förstår inte varför våra föräldrar är så gammalmodiga att det enda de bryr sig om är ryktena om sin dotter. Varför ska man inte låta sin dotter vara glad och gifta sig med den kille hon är kär i?

Tror Märta Stenevi att personen som har sagt detta har missuppfattat situationen så gravt att det inte är kulturen som det är fel på? Vad skulle Märta Stenevi säga till den här personen?

Anf. 103 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Herr ålderspresident! Det är en lite lätt absurd upplevelse att stå och få fyra minuters anförande uppläst om vad jag har sagt samtidigt som ledamoten uppenbarligen inte har lyssnat på ett ord av vad jag har sagt. Jag citerade mig själv för några minuter sedan.

Självklart finns det ett samband mellan migration och de hedersnormer vi ser i dag i bemärkelsen att kvinnor som blev utsatta i hemlandet även blir det här om inte normer och värderingar i släkten ändras.

Jag kan också citera en gång till det som jag sa i den frågestund som den här interpellationen handlar om: "Det drabbar flickor och kvinnor men även pojkar och män på ett sätt som vi måste motarbeta. Normer – destruktiva mansnormer – kommer att behöva hanteras."

För resten av mitt förra anförande får jag nog hänvisa till inspelningen i efterhand.

Herr ålderspresident! Vi har ju en verklig situation. Det som Ludvig Aspling läste upp tidigare handlar om en verklig människa. Vi har verkliga flickor och kvinnor som jag i min politiska gärning både regionalt, kommunalt och nationellt arbetar för ska få sin frihet. I stället står jag i kamraren och debatterar med den sverigedemokratiska ledamoten om saker och ting som jag inte har sagt.

Jag är fokuserad på och besjälad av att de här flickorna ska få sin frihet och att de här barnen och unga människorna som utsätts för hedersrelaterat förtryck och våld ska få sin frihet. Kanske borde vi gå över till att fokusera på vilka åtgärder vi behöver införa för att vi ska kunna bryta med exakt de normer som ledamoten anför och som jag också har hänvisat till vid ett flertal tillfällen.

Jag har berättat om en lång rad åtgärder som har införts av regeringen. Den sverigedemokratiska ledamoten är välkommen att komma med förslag, och så kan vi gärna diskutera dem i stället för att diskutera felaktiga citat av mig från tidigare frågestunder.

Herr ålderspresident! Jag vill påminna om att jag i den här interpellationsdebatten representerar regeringen och inte Miljöpartiet.

Anf. 104 LUDVIG ASPLING (SD):

Herr ålderspresident! Statsrådet vill fokusera på åtgärder, så jag kan upprepa det jag sa i mitt första anförande: Inga åtgärder mot det här problemet kommer någonsin att vara effektiva så länge som de utgår från en felaktig analys av problemets bakgrund. Det är därför som statsrådet är här i dag.

För första gången, i april 2021, erkänner alltså statsrådet nu motvilligt att ett sådant här samband kan finnas. Jag har aldrig hört henne säga det förut. Det är naturligtvis välkommet. Men då kan man fundera på vad som har hänt sedan frågestunden för lite drygt två veckor sedan. För två veckor sedan fanns inget sådant här samband alls. Statsrådet vägrade att svara på frågan och pratade om helt andra saker. Nu erkänner hon motvilligt att ett sådant här samband, alltså mellan invandring och hedersförtryck, kan finnas. Vad är det som har hänt?

Jag misstänker, herr ålderspresident, att det som har hänt är att en pressassistent har informerat statsrådet om att det inte ser bra ut att stå i kammaren och säga sådana här uppenbart felaktiga saker. Jag hoppas att statsrådet tror att det ligger till på det här sättet, alltså att hon tycker att det som hon har blivit informerad om faktiskt stämmer.

Fråga nummer två, som jag gärna vill komma till, är denna: Om det nu finns ett sådant här samband mellan invandring från vissa länder och hedersförtryck, hur kommer det sig då att Miljöpartiet kniper sina pärlor och skriker i falsett så fort vi pratar om att det kan finnas någonting som heter kulturell belastning? Det är en viktig poäng som jag vill lyfta fram här i dag.

Vi har pratat om det här sambandet i många, många år, och vi har fått motta allsköns skällsord på grund av det. Vi har blivit kallade både det ena och det andra. Nu, så här väldigt sent omsider, kryper miljöpartisterna till korset och säger: Jo, det här sambandet kanske finns – ni hade kanske rätt, trots allt.

Vi har aldrig påstått att det här skulle omfatta alla personer som flyttar till Sverige, Märta Stenevi. Vi har aldrig sagt att det gäller en majoritet av alla som flyttar hit utan att det är en tillräckligt stor minoritet för att problemet ska vara värt att uppmärksamma.

Hur kan ni statsråd fortfarande förneka att det finns något som kan kallas för en kulturell belastning?

Anf. 105 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Herr ålderspresident! Alla som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck har rätt till stöd och skydd. Det är helt avgörande att kvinnor, flickor, män, pojkar och hbtqi-personer som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck får stöd och skydd.

En stärkt kompetens och ett välfungerande samarbete mellan ansvariga myndigheter är nödvändigt för att bekämpa och förebygga hedersrelaterat våld och förtryck och för att de som utsätts ska få det skydd och det stöd som de har rätt till. Regeringen kommer att fortsätta att göra det som krävs för att motverka alla former av hedersrelaterat våld och förtryck.

När Sverigedemokraterna har använt benämningen kulturell belastning har man beskrivit hela grupper och hela kulturer. Då beskriver man inte bara dem som utsätter andra för hedersförtryck utan också dem som drabbas av hedersförtrycket. Där håller vi inte alls med varandra.

Det vore bättre om vi kunde diskutera hur vi effektivast motarbetar hedersnormer och hedersförtryck snarare än att ha diskussioner om huruvida vissa svenskar är nettotillgångar eller nettobelastningar för samhället. Vi borde fokusera på hur vi hjälper de flickor och kvinnor som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck i stället för att debattera transkriberingarna från frågestunden – men jag rekommenderar verkligen en läsning av dem.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 21 Svar på interpellation 2020/21:628 om positiv särbehandling av utlandsfödda kvinnor

Anf. 106 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Herr ålderspresident! Tobias Andersson har frågat mig om det är min uppfattning att vita, inrikesfödda kvinnor kommer att behöva flytta på sig för att utlandsfödda kvinnor ska få makt och om jag avser att vidta några åtgärder för att möjliggöra detsamma. Interpellanten har vidare frågat mig om det finns en risk för att identitetspolitik leder till splittring och om jag avser att vidta några åtgärder för att förhindra detsamma.

Herr ålderspresident! Det jämställdhetspolitiska målet är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Det är då självklart alla kvinnor som åsyftas. Kvinnors deltagande på arbetsmarknaden är dock lägre än mäns, och arbetsmarknaden är starkt könsuppdelad. Regeringen har tillsatt en kommission för jämställda livsinkomster som bland annat har i uppdrag att lämna förslag på åtgärder som bidrar till bland annat en jämställd fördelning av det offentligas stödåtgärder till kvinnor och män samt jämställda arbetsplatser.

Samtidigt är arbetet med att förebygga och motverka rasism och polarisering i samhället viktigt. Det skapar förutsättningar för ett solidariskt och sammanhållet Sverige. Rasism i olika former finns som en del av samhällets strukturer, vilket får till följd att människor får olika tillgång till rättigheter och möjligheter, makt och inflytande. På samma sätt som det finns strukturella skillnader mellan könen är även rasismen strukturell. Dessa skillnader kan samspela och förstärka varandra.

Sverige ska vara ett land där alla människor ska kunna leva i frihet utan att utsättas för rasism och diskriminering. Rasism och diskriminering ska bekämpas med samhällets fulla kraft och inom alla samhällsområden. Regeringens nationella plan mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott samt diskrimineringslagen utgör centrala verktyg i detta arbete.

Herr ålderspresident! I Aftonbladets podcast *Den ideologiska frågan* intervjuades nyligen Märta Stenevi utifrån sin förhållandevis nya post som språkrör för Miljöpartiet. I efterdyningarna av intervjun har primärt en av Märta Stenevis kommentarer fått vingar, spridits och kritiserats kraftigt.

I ett resonemang om varför många fler kvinnor än män röstar på Miljöpartiet kommer Märta Stenevi in på makt och, som hon ser det, behovet av att makten ska delas lika. Märta Stenevi beskriver att det dock inte endast är män som måste avstå från makt och positioner till förmån för andra, utan även vissa kvinnor behöver avstå från makt i strävan efter ett jämlikt, mångkulturellt samhälle. I det sammanhanget kommer det kritiserade uttalandet: ”Ska utlandsfödda kvinnor få makt kommer vita, inrikes födda kvinnor att behöva flytta på sig.”

Märta Stenevi tycks, utifrån denna kommentar, se makt som ett nollsummespel där några måste flytta på sig för att andra ska kunna ta den makt som i dag innehåses av någon annan. Jag menar däremot att den enes självförverkligande och framgångar inte begränsas av att någon annan redan har nått självförverkligande och framgång. Detta gäller åtminstone i en demokrati som är präglad av marknadsekonomi.

Här i Sverige har vi alla gott om möjligheter. Om vi når framgång sker det inte på bekostnad av någon annan då varken makt eller ekonomi är statiska. I Sverige erbjuds man utbildning som bekostas av andra genom skattsedeln. Önskar man därefter läsa vidare finns det fördelaktiga lånemöjligheter. Och de som har tillräckligt driv och intellekt har möjlighet att avancera inom akademien.

I Sverige erbjuds man att ta risken och chansen att starta eget företag utifrån den idé man tror på. Om man har en bra affärsidé, jobbar hårt och satsar helhjärtat på sitt entreprenörskap finns det inga hinder för hur långt man kan komma eller hur rik man kan bli.

I Sverige erbjuds man också chansen att göra karriär inom någon annans bolag eller inom det offentliga. För den kompetente finns det inte heller här några hinder. Kompetenta och drivna medarbetare sukter varanda arbetsgivare efter.

I Sverige erbjuds man även möjligheten att delta i demokratin och engagera sig politiskt. Och om man genom sina färdigheter lyckas vinna såväl partiets som väljarnas stöd kan man företräda folket i de parlamentariska församlingarna.

Allt detta, alla dessa möjligheter att genom akademien, näringslivet och politiken nå framgång och erhålla makt, är möjligt för samtliga. Det vore olagligt att inom dessa instanser diskriminera någon, hålla någon tillbaka eller förhindra denne från att nå sin fulla potential bara på grund av individens kön, hudfärg, etnicitet eller sexuella läggning. Den enes framgång sker inte heller per automatik, genom någon naturlag, på någon annans bekostnad. Tvärtom spiller den enes välstånd över på den andre, och som politiker måste vi skapa förutsättningar för alla att utvecklas och lyckas.

Tyvär tycks Märta Stenevi tro att makt och resurser är någonting konstant. Så är det förvisso ofta i kommunistiska stater, inte minst där planekonomi tillämpas, men så är inte fallet här. Varför tror Märta Stenevi ändå dock detta?

Anf. 108 MIKAEL STRANDMAN (SD):

Herr ålderspresident! Tack, ministern, för dina svar hittills!

Jag blev väldigt förvånad när jag hörde uttalandet. Jag blev också förvånad över att du inte fick några kritiska frågor av journalisten på Aftonbladet. Ditt uttalande kan ju egentligen bara tolkas på två sätt. Antingen krattar ministern manegen för att eventuellt införa kvotering i Sverige, eller så är det mer av en moralisk ståndpunkt som ministern uttalar, att det är någonting som borde göras.

Från de rödgröna får vi ofta höra att svenskarna inte riktigt har någon egen kultur, att det inte finns någonting som är riktigt svenskt och så vidare. Jag hävdar motsatsen. Är det någonting som verkligen utmärker vår kultur så är det att vi är känsliga för hyckleri, särskilt offentligt hyckleri när någon i princip blir stående med brallorna neddragna.

Jag undrar en sak. Jag har tittat på hur Miljöpartiets riksdagsgrupp ser ut. Det finns inte en enda ledamot som har ett annat pigment i ansiktet. Jo, det finns en, men den kom in genom personval, inte genom den ordinarie lista som Miljöpartiet hade gjort. Den personen stod på icke valbar plats och drev en personvalskampanj för att komma in.

Jag tänkte att det kanske var en slump och tittade på språkrören ända sedan partiet bildades. Jag har inte hittat något av språkrören som har ett annat pigment i ansiktet. För några år sedan fanns det ett miljöpartistiskt statsråd med utländsk bakgrund som fick avgå på grund av deltagande i en middag med ett fascistparti, men annars har jag inte sett någonting.

Jag gick vidare och tittade på Miljöpartiets tjänstemän i Regeringskansliet. Det var samma sak där – rena Emil i Lönneberga. Då tänkte jag att det i alla fall måste finnas någon i regionerna och gick in och tittade på Region Uppsala, Region Stockholm och Region Västmanland; sedan orkade jag inte mer. Jag hittade ingenting.

Jag förstår inte riktigt. Om det är en moralisk ståndpunkt som ni har, ska den gälla alla andra utom er själva? Det finns inget annat parti som är så etniskt rent svenskt som ert parti är. Jag skulle vilja få ett uppriktigt svar och att du ser mig i ögonen och förklarar hur det här kan komma sig.

Anf. 109 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Herr ålderspresident! Det övergripande målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sitt eget liv. Det gäller självklart alla kvinnor och alla män. Problemet är att det inte är på det sättet i dag.

Jag ska ta ett mycket konkret exempel. En rapport från Länsstyrelsen i Stockholm visar att afrosvenskar behöver ha en forskarutbildning för att komma upp i samma disponibla inkomst som en person i den övriga befolkningen som har gått en treårig eftergymnasial utbildning. Den visar att afrosvenskar har runt 35 procent lägre lön än övriga befolkningen med motsvarande utbildningsnivå och att det är fem gånger så vanligt att personer ur den övriga befolkningen uppnår chefspositioner än att afrosvenskar med samma utbildning gör det. De här skillnaderna förekommer för afrosvenskar oavsett om de är födda i Sverige eller inte.

Herr ålderspresident! Jag skulle vilja fråga båda de sverigedemokratiska ledamöterna ifall de precis som jag ser att det i Sverige i dag förekommer strukturell rasism som begränsar vissa svenskers livsmöjligheter och hindrar dem från att ta del av sina rättigheter.

Jag tror att ledamöterna precis som jag är mycket väl medvetna om att det i dag sker en omfattande diskriminering och inskränkning av människors rättigheter i Sverige. Inte minst drabbas utlandsfödda kvinnor av detta. Det jag sa i podden och det jag menade i det citat som mycket riktigt har fått vingar är egentligen väldigt enkelt. Vi behöver ge plats åt fler att använda sina demokratiska rättigheter och göra sin röst hörd.

Det som händer i dag är att personer med utländsk bakgrund, annan etnicitet och annan hudfärg inte har samma möjligheter som inrikesfödda vita personer att utöva sina demokratiska rättigheter. De hatstormar som möter mina kollegor ute i landet, både lokalt, regionalt och nationellt, när de har ställt upp som politiker i Sverige liknar ingenting som jag någonsin behöver bemöta. Det är inte på lika villkor.

Det mitt uttalande syftar på handlar om just detta. Om vi vill att alla ska kunna använda den allmänna och lika rösträtten som vi har i Sverige och om man på lika villkor ska kunna kandidera till den här kammarens 349 platser måste vi göra upp med den rasism och diskriminering som ledamöten mycket riktigt påpekade är olaglig men som inte desto mindre präglar vardagen för så många svenskar i dag. Det var vad mitt poddinlägg handlade om.

Anf. 110 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Herr ålderspresident! Jag tackar Märta Stenevi för svaret.

Varken jag eller Mikael Strandman har förnekat att rasism existerar i det svenska samhället. Samtidigt utgör dock Sverige ett av de absolut minst rasistiska länderna i hela världen. Det ser vi positivt på. Det är däremot problematiskt att vi har fått in etniska konflikter i det svenska samhället från andra regioner. Det späder snarare på och ökar rasismen i Sverige.

Det finns också något annat som är tydligt. Märta Stenevi redogör för att man har sämre möjligheter om man är utländsk i Sverige, och med tanke på Mikael Strandmans belysning alldeles nyss är det inte minst så för utrikesfödda i Miljöpartiet. Återigen är detta ett uttryck för identitetspolitik. Utöver mina reaktioner på Märta Stenevis syn på makt i allmänhet blev jag också upprörd över den identitetspolitiska syn som Märta Stenevi gav uttryck för i sitt uttalande i podden.

Uttalandet tyder på att Märta Stenevi är anhängare av identitetspolitik eftersom hon tydligt särskiljer på utlandsfödda kvinnor och vita inrikesfödda kvinnor. Identitetspolitikens uppfattning om att vi alla tillhör olika sociokulturella grupper, i detta fall kopplat till hudfärg, vilka vi förväntas företräda och främja utan hänsyn till andra gruppstillhörigheter eller vår egen fria vilja är direkt skadlig för samhällsbygget. Att Sveriges jämställdhetsminister grupperar människor utifrån hudfärg för att sedan ställa grupp mot grupp är anmärkningsvärt.

I min interpellation ställde jag därför frågan om statsrådet och regeringen ser en risk för att identitetspolitik leder till splittring och om regeringen avser att vidta några åtgärder för att förhindra densamma. I sitt svar sa Märta Stenevi: "Samtidigt är arbetet med att förebygga och motverka rasism och polarisering i samhället viktigt. Det skapar förutsättningar för ett solidariskt och sammanhållet Sverige." Här är vi naturligtvis eniga. Rasism ska bekämpas. Förvisso inte genom åsiktslagstiftning men visst ska samhällets samlade kraft stå upp mot rasism.

Herr ålderspresident! Det är just av detta skäl Märta Stenevis uttalande är problematiskt, och det av flera skäl.

För det första utgör uttalandet en del av den så kallade låga förväntningarnas rasism. Det är med andra ord en föreställning om att människor, i detta fall utrikesfödda kvinnor, inte är kapabla att på egna ben ta sig an livet och lyckas utan att de, just för att de är utrikesfödda, endast kan lyckas om de får allmosor, genvägar och förfördelning av andra. Det är en ytterst sorglig och nedsättande syn på dem det berör.

För det andra innebär kvotering – positiv särbehandling – av någon eller en grupp alltid att någon annan drabbas av negativ särbehandling. I detta fall gäller det vita inrikesfödda kvinnor.

För det tredje riskerar det naturligtvis att snarare späda på rasism och polarisering om man från politiskt håll vidtar åtgärder för att gruppen vita inrikesfödda kvinnor ska flytta på sig för att ersättas av gruppen utrikesfödda kvinnor.

Men, herr ålderspresident, om Märta Stenevi trots detta står fast vid sitt uttalande kvarstår frågan om varför hon själv inte går i bräsch, tar på sig ledartröjan och visar vägen. Om Märta Stenevi menar allvar med att vita inrikesfödda kvinnor behöver ge plats åt utrikesfödda kvinnor för att fördela makten i samhället undrar jag när vi kan räkna med att hon avgår för att i stället upplåta sin makt åt en utrikesfödd kvinna.

Anf. 111 MIKAEL STRANDMAN (SD):

Herr ålderspresident! Tack, ministern, för dina svar! Jag vill återigen fråga en sak. Ministern säger att de utsätts för så mycket hat och att det är därför de inte vill ställa upp så att vi får in dem. Det lät så. Men är det verkligen så? Miljöpartiet är ändå ett riksdagsparti. Ni har uppenbarligen tusentals väljare och sympatisörer. Hur kommer det sig att ni inte bland några av dessa har hittat någon med ett annat pigment i ansiktet som ni vill anställa eller ha med i era fullmäktige grupper? Jag förstår inte det.

Jag kommer från transportbranschen. De chefer jag hade på både min förra och förrförra arbetsplats kom från utomeuropeiska länder. Jag har även jobbat på en hel del andra företag. Men jag har aldrig sett någon så etniskt homogent ren grupp som Miljöpartiet. Ni har en hel del att förklara för svenska folket och era väljare när ni sitter på de här höga moraliska hästarna och förklarar hur alla andra ska göra. Är detta något som bara ska gälla andra och inte er själva? Ministern har fortfarande inte lämnat någon förklaring till varför det ser ut så här.

Jag tycker visserligen inte att man ska ha kvotering. Jag tycker att man ska välja den person som är mest lämpad för jobbet. Det är det mest rättvisa, och det är något som alla kan acceptera, tror jag. Så är det inom idrottsvärlden, och jag tycker att det även ska vara så inom näringslivet och offentlig sektor.

Jag blev återigen väldigt förvånad när jag tittade på er sammansättning. Jag tycker faktiskt att ni borde skämmas.

Anf. 112 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Herr ålderspresident! Låt mig börja med att klargöra något som jag i och för sig tror egentligen är tydligt om man lyssnar på podden. Det är att jag inte förslår någon form av kvotering, och så gör heller inte regeringen. Varken jag eller regeringen har för avsikt att diskriminera någon.

Regeringen kommer att fortsätta styra mot de jämställdhetspolitiska målen så att alla kvinnor och män har samma makt att forma samhället och sitt eget liv, och vi ska styra bort från diskriminering och rasism för att fler ska kunna verka på lika villkor.

För, herr ålderspresident, det är olika, och de hatstormar som möter de politiker som ställer upp i allmänna val och som verkar lokalt och regionalt är brutala. De blir jämförda med avföring. De möts av antisemitiska uttryck. De möts av misogyn uttryck. De möts ständigt av hat och hot. Kvinnor möts av hat och hot som är sexualiserat.

Jag är väldigt glad och tacksam över att höra att ledamöterna – åtminstone dessa två ledamöter från Sverigedemokraterna – verkar dela min absoluta uppfattning om att den strukturella rasismen i Sverige håller tillbaka kvinnor och dessutom utgör ett stort hot mot vår demokrati. Jag ser fram emot att framöver också kunna debattera med de sverigedemokratiska ledamöterna om hur vi ska få bukt med den strukturella rasismen och det hat och de hot som följer i svansen av vissa mer nationalistiska ideologier.

För 100 år sedan hade kvinnor inte fått rösta för första gången. För 100 år sedan hade den här kammaren enbart varit avsedd för män. Så är det inte i dag. Jag hoppas innerligt att vi mycket snart ska få möjlighet att välkomna ett annat miljöpartistiskt statsråd än mig själv och som har annan hudfärg. Vi är inte där i dag.

Jag hoppas dock att vi ska få bukt med den rasism som finns i samhället med det hat och de hot som möter kvinnliga politiker och inte minst muslimska kvinnliga politiker. Muslimska kvinnliga politiker som dessutom väljer att bära slöja möts av ett tryck som har ett enda syfte: att tysta dem, att få dem att backa tillbaka, att få dem att inte använda sina demokratiska rättigheter och att få dem att inte ta sin plats i samhället.

Det gläder mig om det är så att jag åtminstone med två av den sverigedemokratiska riksdagsgruppens ledamöter nu är överens om att vi behöver göra allt som står i vår makt för att bryta med den strukturella rasismen, som håller kvinnor borta från den plats i samhället de har rätt till.

Anf. 113 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Herr ålderspresident! Jag tackar åter för svaret. Jag konstaterade att rasism återfinns, så även mot svenskar för den delen. Frågan huruvida rasism är någonting strukturellt eller inte kanske däremot kan kvarvara till en kommande debatt i stället.

Jag skulle också vilja beskriva att det inte är som så att personer med utländsk bakgrund i andra partier är ensamma om att få utstå hat. Det gäller även våra företrädare och våra medlemmar med utomeuropeisk bakgrund. De om några har fått uppleva detta – från vänsterhåll. De passar inte in i den identitetspolitiska mallen. De anses bryta mot sin gruppstillhörighet när de engagerar sig i Sverigedemokraterna. De om några har haft det tufft i linje med vad Märta Stenevi redogör för.

Jag lyfte i mitt förra anförande fram det något märkliga och underliga i att Märta Stenevi som anhängare av identitetspolitik vill att vita inrikes födda kvinnor ger plats åt utrikes födda kvinnor samtidigt som hon själv, givet både ämbetet och språkrörsposten, innehar mer makt än i princip någon annan kvinna i Sverige. Om jag hade trott på identitetspolitik hade jag frågat mig om det var rasistiska strukturer i Miljöpartiet som orsakade att

det inte återfanns någon utrikes född kvinna bland de åtta vita kandidaterna till språkrör i Miljöpartiet eller på alla de poster som Mikael Strandman tidigare redogjorde för.

Jag vet inte vad diverse miljöpartister identifierar sig som, men det kan ändå konstateras att Sverigedemokraterna har avsevärt större mångfald bland såväl företrädare som väljare. Frågan som kvarstår blir då om Miljöpartiet är en del av de rasistiska strukturer och problem som Märta Stenevi pekat på tidigare i denna debatt.

Anf. 114 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Herr ålderspresident! När jag vill motverka det hat och de hot som drabbar politiker, framför allt politiker med utländsk bakgrund, omfattar det i allra högsta grad även sverigedemokratiska politiker. Ingen politiker i det här landet ska behöva utstå detta. Men det är också ett faktum att man har ett helt annat tryck emot sig om man är utrikes född. Är man utöver det kvinna och även muslim och dessutom har valt att bära slöja är det ett oerhört tryck. Då är det inte lika villkor. Det jag har försökt säga i den här podden och i debatten i dag är att vi med all kraft behöver motverka den strukturella rasismen, så att fler ska kunna ta plats. Det gäller i alla delar av samhället.

För 100 år sedan infördes allmän och lika rösträtt i Sverige. I dag behöver vi lägga vår politiska kraft – och jag min – på att garantera att alla människor i alla grupper i samhället har möjlighet att utöva sina demokratiska rättigheter fullt ut.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 22 Svar på interpellation 2020/21:629 om kritiken mot islamofobi som begrepp

Anf. 115 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Herr ålderspresident! Tobias Andersson har frågat statsrådet Mikael Damberg om statsrådet och regeringen ser några problem med användningen av begreppet islamofobi och om man i så fall avser att vidta några åtgärder för att undvika det framöver. Frågan har överlämnats till mig.

I den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott, vilken beslutades i november 2016, anger regeringen att begreppet islamofobi i planen avser ideologier, uppfattningar eller värderingar som ger uttryck för fientlighet mot muslimer. Islamofobi kan även drabba personer som uppfattas ha en muslimsk bakgrund.

Islamofobi – eller någon annan form av rasism – har ingen plats i Sverige. Den ska bekämpas med samhällets fulla kraft och inom alla samhällsområden. Rasism, diskriminering eller hatbrott är skadligt både för de enskilda som utsätts och för samhället som helhet. Det leder till att människor förvägras jämlika livschanser, men riskerar också att urholka demokratin genom att människor tystnar eller förlorar tilliten till exempelvis myndigheter.

Hot och ofredanden från okända personer i mataffären, långvariga och upprepade trakasserier från grannar eller hot och kränkande tillmälen som tvingat muslimska elever att låsa in sig på toaletten – Brottsförebyggande rådets rapport visar otaliga exempel på hur islamofobin tar sig uttryck och inte är avgränsad till någon särskild plats, tid eller person. För en del människor, till exempel kvinnor som bär slöja, kan islamofobin upplevas som en del av vardagen.

Definitionen av islamofobi och av andra former av rasism är föremål för ständig utveckling och diskussion. Jag anser att den definition som regeringen anger i den nationella planen mot rasism är ändamålsenligt utformad för planens genomförande. Jag planerar därför inte att i nuläget verka för att definitionen eller användningen av den ska förändras.

Anf. 116 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Herr ålderspresident! Ledarsidornas Johan Westerholm har i omgångar granskat och kritiserat rapporten *Islamofobiska hatbrott* från Brottsförebyggande rådet. Rapporten har sitt ursprung i att den dåvarande jämställdhetsministern Åsa Lindhagen 2019 gav Brå i uppdrag att göra en fördjupad studie om så kallade islamofobiska hatbrott, detta för att uppnå mer kunskap i hopp om att förbättra det förebyggande arbetet mot islamofobi och rasism.

Johan Westerholms kritik mot rapporten är både bred och nyanserad och bygger bland annat på att Brå inte anger vilken form av hatbrott som studerats – hatbrott på individuell kognitiv nivå eller som utslag av en rasistisk rörelse på strukturerad makronivå – samt att det initialt inte framgick vilka delar av den muslimska gruppen som intervjuats. Ledarsidorna har även berört att islamofobi som begrepp inte är ett helt oproblematiskt sådant. Jag kommer att återkomma i mitt nästa anförande till Ledarsidornas kritik av begreppet, men avser först att framföra viss egen kritik.

Herr ålderspresident! Låt oss först konstatera att vi alla motsätter oss rasism. Rasism ska bekämpas – förvisso inte genom åsiktslagstiftning, men visst ska samhällets samlade kraft stå upp mot rasism, även när muslimer drabbas. När jag brukar termen rasism åsyftar jag rasism alldeles oavsett vem som drabbas. Olika invandrargrupper kan utsättas för eller utsätta andra för rasism, så även svenskar.

Tyvär är det många som menar på att svenskar som grupp inte kan utsättas för rasism givet att vi inte utgör en minoritetsgrupp, även om vi de facto gör det i vissa områden i delar av landet. Mot den bakgrunden brukar jag ibland svenskfientlighet som term för att slippa fastna i en diskussion kring hurvida svenskar kan vara föremål för rasism eller inte.

Regeringen med flera har däremot i allt större utsträckning börjat bruka olika termer beroende på vilken grupp som berörs. Afrofobi och islamofobi utgör två nya favorittermer. Detta är enligt mig beklagligt. En fobi är en ”intensiv, irrationell rädsla för bestämda företeelser, t.ex. ormar eller trånga rum”, som Nationalencyklopedin definierar det. Gemensamt är också att det ses som en sjukdom som kan behandlas genom till exempel beteendeterapi.

Jag vill därför mena på att det går att ifrågasätta rimligheten i att bruka dessa termer när man exempelvis vill beskriva att det är islamofobiskt att någon sagt något nedlåtande till en muslim för att den är muslim. Lider den som sagt någonting dumt av en irrationell rädsla som kan botas med

beteendeterapi? Begränsas personen i sin vardag som en konsekvens av sin fobi mot muslimer? Sannolikt inte.

Vi tar det ett steg längre. Kan en homosexuell ung kille som bor i ett muslimskt land där islamsk lag gäller och islamism genomsyrar samhället anses ha en irrationell rädsla för islam? Eller är det snarare rationellt att han, som riskerat att dödas för sin sexuella läggning, är rädd för orsaken? Är det irrationellt av en kristen från Syrien, som flytt till Sverige undan islamismens framfart i sitt hemland och som fått familjemedlemmar och vänner torterade, våldtagna och mördade i islams namn, att känna rädsla inför att Sverige nu välkomnar hans förövare hit? Det anser inte jag vara irrationellt. Anser Märta Stenevi det?

Anf. 117 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Herr ålderspresident! I den nationella planen mot rasism och liknande former av fientlighet och hatbrott anges att begreppet islamofobi i planen avser ideologier, uppfattningar eller värderingar som ger uttryck för fientlighet mot muslimer. I uppdraget till Brå att genomföra en studie om islamofobiska hatbrott anges även att islamofobi drabbar personer som uppfattas ha en muslimsk bakgrund. I och med att planens definition av rasism även omfattar strukturell rasism kan man säga att regeringen använder begreppet islamofobi även i bredare mening, det vill säga inte bara som en form av medveten fientlighet mot muslimer.

I Brås rapport anges också att islamofobi är ett mångfasetterat fenomen och ett omdiskuterat begrepp. Forskare och praktiker har haft svårigheter att hitta en definition som fångar in islamofobi på ett mätbart och bra sätt. I just Brås rapport definieras både islamofobiska hatbrott och islamofobi i enlighet med de definitioner som angetts av regeringen i uppdragsformuleringen. Studien belyser utöver rena hatbrott även upplevelser av diskriminering och negativt bemötande samt de negativa föreställningar, fördomar och stereotyper som finns om muslimer.

Vi ska alltid kunna kritisera religion och religiösa sedvänjor. Detta gäller i synnerhet när religionen tar sig ett politiskt uttryck. Antidemokratisk, fundamentalistisk eller våldsbejakande islamism varken ska eller kan vi acceptera i samhället. Men arbetet mot islamofobi och andra former av rasism får inte blandas ihop med det viktiga arbetet med att kraftfullt bekämpa till exempel våldsbejakande islamism. Dessa båda kamper både kan och måste föras parallellt.

Brås rapport visar också bland annat att det finns en stark upplevelse bland muslimer av att den politiska och mediala diskursen bidrar till att befästa ett vi-och-dom-perspektiv, där muslimer beskrivs som en enhetlig grupp med gemensamma särdrag. Jag tycker att vi kanske ska börja där – med att inse att vi som politiker har ett stort ansvar för hur vi talar om islamism, islam och muslimer och om det hat och de brott som drabbar muslimer. Som politiker och makthavare måste vi vara glasklara: Hat och hot mot muslimer accepterar vi inte. Vi måste motverka islamofobi, enligt den definition som regeringen använder i sin plan.

Att vi använder olika begrepp inom paraplyet rasism beror på att rasism mot olika personer tar sig olika uttryck. För att vi ska få bukt med den rasism som förekommer i samhället behöver vi också kunna prata om hur den ter sig beroende på vem det är som utsätts.

Planen exkluderar heller inte andra uttryck för rasism än de fem som definieras. Till exempel har vi ju det senaste året sett en kraftigt ökande rasism riktad mot svenskasiater. Det finns många typer av rasism. För att vi ska kunna motverka dem effektivt behöver vi förstå hur de ter sig och vilka uttryck de tar sig. Det är dessa definitionerna syftar till.

Sedan är det en intressant orddiskussion. Men att en definition slås fast innebär att vi bättre kan arbeta med själva företeelsen. Jag menar att det är en ändamålsenlig definition som har slagits fast i planen mot rasism.

Anf. 118 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag vill återigen tacka för svaret från Märta Stenevi. Jag tycker att det är ett nyanserat svar. Precis som Märta Stenevi säger kan man nog länge diskutera ord och deras betydelse, ursprung, tillämpning och så vidare. Jag avser att snart fortsätta göra det lite, men jag vill först nämna att jag tycker att det är positivt att höra från Märta Stenevi att islamism inte kan accepteras i det svenska samhället. När sverigedemokratiska politiker genom åren har kritiserat islamism, politisk islam, har vi ofta fått löpa gatlopp därefter som en konsekvens av diverse beskyllningar. Det är väldigt välkommet att nu höra att man även från Miljöpartiets och regeringens sida ser problem med den tilltagande islamiseringen av det svenska samhället.

Men åter till den ytterst befogade kritik av begreppet islamofobi som Ledarsidornas Johan Westerholm belyst. Den definition som Brå utgått från gäller nämligen, enligt deras mejlsvar till Ledarsidorna, i första hand de juridiska ramarna avseende hatbrottsbegreppet. Ledarsidorna kommenterar på följande sätt: ”Det vill säga, utan att ha gjort en analys av islamofobi som sociologiska begrepp jämför myndigheten detta med den juridiska definitionen för hatbrott vilket är den definition som Muslimska brödrskapet strävar efter.”

Varför strävar då Muslimska brödrskapet efter detta? Jo, naturligtvis för att allt arbete med att stigmatisera, tysta och i förlängningen förbjuda kritik av islam och islamism gagnar dem. De vill ha särslagstiftningar och religiösa rabatter. De vill kunna indoktrinera barn i sina skolor som de driver här i dag. De vill kunna få statliga bidrag för att finansiera sin segregande verksamhet så som de gör i dag. De vill kunna stå oemotsagda och radikaliserar andra muslimer så som de gör i moskéer i dag. De vill kunna ha inflytande över politik och förvaltningar så som de i dag har genom trossamfund och klaner. Deras våta dröm är att leva under ett helt eget, parallellt rättssystem – deras religiösa rättssystem, som genom historien och tyvärr än i dag orsakat och orsakar död, lidande och förtryck.

Att då använda sig av deras termer, de termer som Muslimska brödrskapet eftersträvar att vi brukar, är att spela dem rakt i händerna. Vi vet även att regeringen inte drar sig för särslagstiftningar och åsiktslagstiftningar, givet förslagen om att förbjuda förintelseförnekande och rasistiska organisationer.

Liberala Frankrike, däremot, med sin långa erfarenhet av att bekämpa islamism, har förkastat begreppet och menar att islamofobi är en term skapad av islamister för att skydda dem från granskning och kritik. Detta skedde bland annat genom att den franska regeringskommittén för förebyggande av brottslighet och radikalisering konstaterade att termen islamofobi är olämplig när man talar om hat mot muslimer eftersom den för-

växlar stigmatisering av troende med kritik av islam. Detta bör ses i ljuset av att Emmanuel Macrons regering nyligen anklagades för islamofobi av 25 islamistiska grupper sedan han vidtagit en rad åtgärder för att bekämpa islamismen i efterdyningarna av bland annat mordet på läraren Samuel Paty.

Hur kan Märta Stenevi och regeringen inte se att de med sin politik och retorik krattar manegen för islamister som Muslimska brödrskapet och därigenom bidrar till segregation och splittring?

Anf. 119 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Vi kan som sagt diskutera ords utformning, och som åtminstone påbörjad litteraturvetare tycker jag att det är mycket intressant. Men vi behöver också verktyg för att kunna beskriva den råa, oförtäckta rasism som drabbar muslimer i samhället. Viktigast är naturligtvis konkreta åtgärder, men eftersom ledamoten nu har lyft denna fråga i en interpellationsdebatt vill jag säga att vi behöver ord för att beskriva rasismen mot muslimer. Vi kan naturligtvis fortsätta diskutera vilket det ordet ska vara, och det får vi kanske anledning att komma tillbaka till senare, när forskningen har tagit sig an det.

Men jag vill komma tillbaka till det vi faktiskt beskriver med ordet – exemplen på hur rasismen mot muslimer tar sig uttryck. När det gäller män är det ofta på arbetsplatsen de möter islamofobin, som när män med arabisk klingande namn ombeds redogöra för sina sociala värderingar i stället för sina meriter när de söker jobb. På allmän plats är det kvinnor i slöja som är särskilt utsatta. Det kan röra sig om allt från verbala övergrepp, som att kvinnor blir kallade för ”spöke” eller ”påskkärring”, till att till och med få slöjan avryckt eller få höra av främlingar att ”alla muslimer borde buras in i ett europeiskt koncentrationsläger” eller att ”alla muslimer ska brännas”.

Vi behöver kalla dessa hatbrott och strukturella skillnader vid namn. Islamofobi och annan rasism har ingen plats i vårt samhälle. Mycket görs i arbetet mot rasism, men mer behöver göras. Regeringen kommer att fortsätta det arbetet med en fortsatt hög ambitionsnivå.

Nu har vi förstärkt den nationella planen mot rasism med 10 miljoner kronor per år från och med förra året. Det är den hittills största satsning som någon regering har gjort inom detta område.

Myndigheten för stöd till trossamfund har också redovisat, alldeles nyligen, sitt uppdrag som handlar om att i samverkan med bland annat Polismyndigheten höja kunskapen om säkerhet för moskéer och för muslimska församlingar och om olika aktörers utsatthet för islamofobi och hatbrott.

Vi kommer att fortsätta det mycket viktiga arbetet med att motverka rasism i samhället. Det är i det här fallet de uttryck som rasismen tar sig som är det absolut mest centrala. Jag skulle verkligen önska att vi fick ha en interpellationsdebatt som handlar om hur vi motverkar det hat som drabbar inte minst muslimska kvinnor på allmän plats, när främmande män rycker av dem slöjan och spottar dem i ansiktet. Vi kallar det islamofobi. Ja, jag skulle vilja säga att jag tror att det är själva beteendena, själva rasismen, som är det absolut största problemet att komma till rätta med.

Anf. 120 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag tackar åter för svaret från Märta Stenevi. Som jag tidigare berört ska vi motarbeta rasism, och det är naturligtvis positivt att regeringen tar det på allvar. Däremot är det bekymmersamt att Märta Stenevi gång efter annan avstår från att kommentera Muslimska brödraskapets koppling till begreppet islamofobi.

Just denna interpellationsdebatt handlar faktiskt om begreppet. Vi får säkerligen anledning att återkomma till varandra när det gäller annan form av rasism. Men nu pratar vi om islamofobi som begrepp, och det är problematiskt.

Under förra mandatperioden lanserade Kulturdepartementet och Myn-digheten för stöd till trossamfund nätsidan islamofobi.se. Denna är i sin helhet uppbyggd av och drivs av en av Muslimska brödraskapets svenska nätverksorganisationer, studieförbundet Ibn Rushd, som årligen erhåller miljoner i offentligt stöd.

Samtidigt skriver Brå att de som underlag för studien har samtalat med representanter från muslimska föreningar, församlingar och organisationer, men de vägrar att redogöra för vilka. Ledarsidorna räds därför att Muslimska brödraskapet även i detta fall haft stort inflytande över rapporten och därmed även resultatet.

Fru talman! Mot bakgrund av detta såväl som mycket annat är det direkt uppenbart att regeringen underlättar för, snarare än motarbetar, islamiseringen av Sverige. Jag skulle gärna höra Märta Stenevi beröra det i sitt slutanförande: Hur kan vi ta krafttag mot islamiseringen snarare än kratta manegen för densamma?

Anf. 121 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Islamofobi är ett etablerat begrepp. Det slås fast i regeringens plan mot rasism att det avser ideologier, uppfattningar eller värderingar som ger uttryck för fientlighet mot muslimer och att islamofobi även kan drabba personer som uppfattas ha en muslimsk bakgrund.

Detta var också basen för det uppdrag som har givits Brå. Jag har förtroende för Brottsförebyggande rådet. Jag har ingen anledning att tro något annat än att Brottsförebyggande rådet har utfört detta uppdrag på bästa sätt. Det som detta uppdrag och den rapport som Brå har lagt fram visar är volymen – det är enormt vanligt – av hat mot muslimer. Det är ett oerhört stort problem.

Det är ett hot mot vår demokrati. Det är ett hot mot människors möjligheter att leva fria i Sverige. Det är ett hot mot kvinnors jämställdhet när de drar sig för att gå ut på allmän plats av rädsla för att bli utsatta för islamofobi, islamofobiska hatbrott och den strukturella rasismen.

Regeringen har uttalat att Sverige ska vara ett land där alla människor ska kunna leva i frihet utan att utsättas för diskriminering och intolerans. En effektiv och heltäckande diskrimineringslag med tydliga sanktioner för dem som inte följer lagstiftningen och en reell möjlighet till upprättelse för den som har blivit diskriminerad är en viktig förutsättning i ett samhälle där människor behandlas jämlikt och har tillgång till samma livschanser.

Men så är det inte i dag. Brås rapporter om antisemitism, Brås rapport om islamofobi och det uppdrag som har givits Brå om att ta fram motsvarande rapport för afrofofi är redskap för att vi ska synliggöra den diskriminering som sker i samhället.

Regeringen kommer att fortsätta arbetet med att säkerställa ett effektivt och heltäckande skydd mot diskriminering. För rasism, även i form av islamofobi, har ingen plats i vårt samhälle.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 23 Svar på interpellation 2020/21:632 om särbehandling av personer med viss hudfärg

Anf. 122 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Ludvig Aspling har frågat mig vad jag menar med att vita kvinnor ska flytta på sig och om jag kommer att vidta några åtgärder för att diskriminera dessa personer på arbetsmarknaden eller i andra sammanhang.

Vidare har interpellanten frågat mig om jag står fast vid regeringens definition av rasism som ”uppfattningar om att människor på grund av föreställningar om ras, nationellt, kulturellt eller etniskt ursprung, religion, hudfärg eller annat liknande förhållande är väsensskilda från varandra och att de därmed kan eller bör behandlas på olika sätt” och om jag planerar att förtydliga uttalandet om att behandla vita kvinnor annorlunda än andra kvinnor.

Regeringen kommer aldrig att verka för åtgärder som syftar till att diskriminera någon. Diskriminering på grund av bland annat kön eller etnisk tillhörighet är förbjuden enligt diskrimineringslagen. Förbudet omfattar bland annat arbetslivsområdet.

Det jämställdhetspolitiska målet är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Det är då självklart alla kvinnor som åsyftas. Kvinnors deltagande på arbetsmarknaden är dock lägre än mäns, och arbetsmarknaden är starkt könsuppdelad. Regeringen har tillsatt en kommission för jämställda livsinkomster som bland annat har i uppdrag att lämna förslag på åtgärder som bidrar till en jämställd fördelning av det offentliga stödåtgärder till kvinnor och män samt jämställda arbetsplatser.

Jag anser att den definition av rasism som anges i regeringens nationella plan mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott är ändamålsenlig för arbetet med dessa frågor. Av planen framgår också att rasism i olika former finns som en del av samhällets strukturer, vilket får till följd att människor får olika tillgång till rättigheter och möjligheter, makt och inflytande. På samma sätt som det finns strukturella skillnader mellan könen är även rasismen strukturell. Dessa skillnader kan samspela och förstärka varandra.

Planen och diskrimineringslagen utgör centrala verktyg för att bekämpa rasism och diskriminering i arbetslivet och i övriga samhället. Jag och hela regeringen kommer fortsatt att agera kraftfullt för att motverka rasism i alla dess former.

Anf. 123 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! I en podd med tidningen Aftonbladet gjorde jämställdhetsministern nyligen ett par ganska märkliga uttalanden. Men det är inte ovanligt att personer som blir intervjuade uttrycker sig lite hastigt och att åhör-

arna kanske inte hör det som intervjusubjektet vill säga. Det är därför som jag har bett Märta Stenevi komma hit i dag för att helt enkelt förklara vad hon egentligen menade.

Jag ska citera statsrådet. Hon sa: Ska utlandsfödda kvinnor få makt måste inrikes födda vita kvinnor flytta på sig. Det första jag undrar är varför en grupp personer med en viss hudfärg ska flytta på sig för att bereda plats åt en annan grupp personer.

Regeringen definierar begreppet rasism som – jag läser innantill – uppfattningar om att människor på grund av föreställningar om ras, nationellt, kulturellt eller etniskt ursprung, religion, hudfärg eller annat liknande förhållande är väsensskilda från varandra och att de därmed kan eller bör behandlas på olika sätt.

Statsrådet säger att hon specifikt vill att vita inrikes födda kvinnor ska flytta på sig. Det är alltså inte inrikes födda kvinnor generellt, utan en specifik grupp med en viss hudfärg. Hur kan det inte vara ett rasistiskt uttalande om man utgår från regeringens egen definition av begreppet rasism?

Jag tycker att det passar in alldeles utmärkt på den här definitionen. Statsrådet talar ju väldigt ofta om att bekämpande av rasism är en prioritering för regeringen och så vidare. Fine, det är jättebra! Varför inte bara börja med att sluta säga rasistiska saker själv i så fall? Det kan vara en bra början att leva som man lär.

Det andra som jag tänkte fråga om är vad statsrådet menar med ”flytta på sig” och då framför allt vilka tvångsmedel som hon kommer att använda mot personer som inte vill flytta på sig. Jag kan nämligen tänka mig att det finns en hel del personer i Sverige som inte är villiga att lämna egendom eller tjänst, eller vad det nu kan vara statsrådet menar när hon säger att de ska flytta på sig, utan kommer att motsätta sig det här.

I ett demokratiskt samhälle som respekterar grundläggande mänskliga rättigheter är det nämligen inte statens uppgift att tvinga människor att göra annat än att just följa lagen och betala skatt. Staten ska alltså inte tvångsflytta dem eller ta deras egendom på grund av deras hudfärg eller ge privilegier till vissa på andras bekostnad. I ett demokratiskt samhälle är alla människor lika. Alla har samma chans att misslyckas, lyckas, göra sina egna val och bygga sin egen framtid. Det här är uppenbarligen inte principer som statsrådet delar, och det tycker jag är synd.

Jag vill därför ställa ett par ganska enkla frågor till statsrådet Märta Stenevi, och jag hoppas att hon är beredd att göra ett ärligt försök att svara.

Står statsrådet bakom principen om att vissa personer inte ska behandlas annorlunda eller sämre än andra på grund av sin hudfärg.

Om så inte är fallet, vilka tvångsmedel planerar hon att vidta mot dessa vita kvinnor som ska flytta på sig?

Om det är så att rasismen är någonting som man är besjälad av att bekämpa, varför inte börja med att sluta göra rasistiska uttalanden själv?

Anf. 124 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Som ledamoten konstaterar lever vi i ett land där alla ska ha lika möjligheter att använda sina demokratiska rättigheter. Så är det inte i dag. Jag ska vara väldigt tydlig med att jag inte har och inte kommer att föreslå vare sig kvotering eller några som helst tvångsåtgärder. Man får vara ganska kreativ i sitt lyssnande gällande mitt uttalande i podden för att komma fram till något annat.

Ledamoten tycker att mitt uttalande är rasistiskt. Jag menar att det är helt fel. Däremot menar jag att vi lever i ett samhälle med en tydlig strukturell rasism som innebär att utrikesfödda kvinnor och kvinnor med en annan etnisk bakgrund har mycket svårare att använda sina demokratiska rättigheter.

Det jag syftade på i den här podden, och jag tror att det framgår när man lyssnar på hela inlägget, är egentligen väldigt enkelt: att vi ska stötta dem som i dag inte har möjlighet att ta sin plats i samhället och att vi ska ge plats åt fler. Fler ska kunna använda sina demokratiska rättigheter, och för att fler ska kunna göra sin röst hörd ska vi hjälpa dem och bereda plats åt dem.

Det handlar inte om tvångsåtgärder. Det handlar inte om kvotering. Det handlar inte om någonting annat än att bereda plats för kvinnor som i dag inte har möjlighet att ta sina demokratiska rättigheter hela vägen på grund av den strukturella rasism som förekommer.

Jag vill ändå lite kort redogöra också för regeringens ingångar i några av de berörda frågorna. Regeringen kommer inte att verka för åtgärder som syftar till att diskriminera någon. Återigen, jag har heller aldrig gett uttryck för något sådant. Det övergripande målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sitt eget liv. Det gäller självklart alla kvinnor och alla män.

Det är också regeringens uttryckliga ambition att Sverige ska vara ett land fritt från rasism. Rasismen ska inte få stå i vägen för ett samhälle där alla människor, oavsett hudfärg och oavsett bakgrund, har samma livschanser.

Så ser det inte ut i dag. I dag är det väldigt stora skillnader i vilka möjligheter man har beroende på ens hudfärg. Jag redogjorde tidigare för länsstyrelsens i Stockholm rapport kring de enorma skillnaderna som afrosvenskar upplever på den svenska arbetsmarknaden enbart på grund av sin hudfärg.

Jag hoppas och tror – hoppas i alla fall – att ledamoten delar min bild av att den strukturella rasismen i Sverige håller utrikes födda kvinnor tillbaka och att vi tillsammans behöver lägga all kraft på att få fler att kunna dra nytta av sina demokratiska rättigheter och därmed få fler att ta plats, till exempel i den här kammaren och i andra delar av samhället.

Anf. 125 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Jag kan förtydliga att det alltså inte är jag som säger att det här uttalandet är rasistiskt; jag pekar ut att enligt regeringens egen definition av begreppet ”rasism” är statsrådets uttalande klart rasistiskt. Det är inte jag som säger det.

Ytterligare ett uttalande som förvånar mig i den här podden är påståendet om att makt är ett nollsummespel – statsrådet uttryckte sig på det sättet – och att en person alltså bara kan tillskansa sig makt eller ekonomiskt inflytande, vilket var vad diskussionen handlade om, genom att ta det från någon annan.

Märta Stenevi är inte ensam i historien om att påstå det här. Det är nämligen grundtesen i det fjärde kapitlet, andra delen, i *Das Kapital* av Karl Marx. Jag misstänker att det är därifrån statsrådet har hämtat inspiration.

I det avsnittet gör Marx en av de allra största missbedömningarna i den långa rad av missbedömningar som utgör den ideologiska soptipp som kallas marxism. Det han hävdar i det här avsnittet är att det aldrig kan finnas en utdelning eller ett förstörande av den ekonomiska eller maktmässiga kakan. Den kan aldrig öka, utan det enda sättet att tillskansa sig makt eller ekonomiska fördelar är att ta dem från någon annan.

Jag är kanske inne på ett litet stickspår, men jag tycker ändå att det här är viktigt. Det är viktigt att förstå hur pass allvarlig statsrådets inställning i den här frågan är, eftersom det är just den här delen av den marxistiska teorin som är roten till allt lidande och all misär i länder som håller sig med den typ av ekonomiska system eller maktfördelningssystem som statsrådet förespråkar.

Om man är uppväxt i ett land och har sämre ekonomiska förutsättningar än andra, om man känner att man inte har makt över sitt liv, är det enda sättet att göra någonting åt det att ta det från någon annan, detta enligt Märta Stenevis och Marx teori. Det här är alltså grunden till att samhällen som bygger på dessa teorier är så fruktansvärt våldsamma.

Jag har ju följt Miljöpartiets galenskaper under det riksdagsår som har varit, men till och med jag blir förvånad över att man väljer att uttrycka sig på det här sättet. En sådan rent marxistisk analys av makt och ekonomi vet jag inte ens om Vänsterpartiet gör nu för tiden. Det här trodde jag var någonting som vi hade lämnat bakom oss för länge sedan. Men så är det tyvärr inte.

Jag kan också konstatera att ingen människa som är det minsta utbildad inom ekonomisk teori nu för tiden tror på den här analysen. Den har förpassats till historiens soptipp för länge sedan. Men någonstans inne i Miljöpartiets kansli, inne på Regeringskansliet, lever den tydligen vidare, och det tycker jag är väldigt tråkigt.

Jag skulle därför vilja ställa en kompletterande fråga: Står Märta Stenevi fast vid att makt och pengar är ett nollsummespel? Är det någonting som statsrådet på allvar hävdar? Vad säger hon om den uppsjö av ekonomisk vetenskap, inklusive nobelpriser, som handlar om ämnen som per definition innebär att det här inte är sant? Kan statsrådet svara på det?

Anf. 126 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag vill bara påminna om att interpellationsdebatterna handlar om statsrådets tjänsteutövning och ansvarsområden. Det är alltså inte en allmänpolitisk debatt.

Anf. 127 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Jag hade också tänkt uttrycka en liten önskan om att ledamoten väldigt gärna får diskutera marxism men kanske inte behöver blanda in mig och regeringen i den diskussionen.

Vi tar det igen: Jag har inte framfört eller uttryckt någon som helst åsikt om att jag skulle önska en kvotering eller några som helst andra tvångsåtgärder. Det jag har diskuterat handlar om att ge plats för fler och göra det möjligt för fler att använda sina demokratiska rättigheter.

Jag har inte heller uttryckt mig kring något nollsummespel. Jag noterar att ledamoten citerar en teori av en influencer på högerkanten; det är alltså ingenting som jag har uttryckt. Jag kan gärna dela transkriberingen av

podden ifall ledamoten behöver det för att kunna vara lite mer sanningsenlig i sina anföranden.

Min syn på makt och möjligheter för kvinnor i det här landet, återigen, är att alla kvinnor ska ha möjlighet att ta del av sina demokratiska rättigheter. Alla kvinnor i det här landet ska ha möjlighet att leva ett fritt och självständigt liv, både ekonomiskt och demokratiskt.

Detta innebär att vi har ett stort behov av att motverka den strukturella rasism som gör att det inte är möjligt. Vi behöver motverka de hatbrott och den diskriminering som sker varje dag mot kvinnor med annan hudfärg än den vita, med annan etnicitet än den svenska, som har en annan religion än den kristna. Jag hoppas att även ledamoten Ludvig Aspling delar bilden av den strukturella rasismen. Det är en fråga jag gärna vill ställa till ledamoten, fru talman. Delar Ludvig Aspling bilden av att utrikes födda kvinnor i dag hålls tillbaka och att vi har ett stort behov av att bryta de rasistiska och diskriminerande strukturer som gör att inte alla svenskar på lika villkor kan dra nytta av sina demokratiska rättigheter?

Anf. 128 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Absolut, Märta Stenevi! Jag kommer att lämna in en ny interpellation som handlar om strukturell rasism nästa vecka, och vi kommer att diskutera frågan innan sommaren. Det kan jag garantera.

Jag skulle vilja återgå till saken. Märta Stenevi säger att hon aldrig har påstått att makt skulle vara ett nollsummespel. När man säger en sådan sak som att om utrikes födda personer ska få makt i Sverige måste andra personer flytta på sig, då säger man explicit att makt är ett nollsummespel. Om det inte är ett nollsummespel kan de skapa sin egen lycka. Om det däremot är ett nollsummespel kan de inte göra så, och då måste de ta den frågan någon annan. Statsrådet kan inte slingra sig på den punkten. Det är precis det hon säger.

När man påstår att makt är ett nollsummespel är man inne på rent marxistisk teori. För att inte bryta mot kammarens regler kan jag ställa frågan på följande sätt. Hur anser statsrådet att en rent marxistisk maktanalys kommer att påverka arbetet för ökad jämställdhet mellan kvinnor och män, mellan svarta och vita, som statsrådet nämnde, eller mellan några andra grupper i landet? Vi kan titta på de exempel som finns runt om i världen som använder rent marxistisk-ekonomisk maktteori för att styra sina länder. Det är länder som ofta är mångkulturella och med olika folkgrupper inom gränserna. Jämställdheten är dock i många fall frånvarande.

Kan statsrådet förklara på vilket sätt jämställdhetsarbetet kommer att bli bättre i framtiden genom att applicera en rent marxistisk maktteori på det politikområdet?

Anf. 129 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Den frågan får jag nog be ledamoten ställa till någon som driver eller tror på en marxistisk maktteori. Jag är inte en av dem, och jag har inte heller någonsin gett uttryck för det. Man får vara mycket kreativ för att höra det i mitt uttalande i den podden.

Vi kommer att behöva stötta och hjälpa till om fler ska kunna använda sina demokratiska rättigheter, om fler ska kunna göra sin röst hörd. Det är vad jag har pratat om i den podden. Vi behöver motverka den strukturella rasismen, som vi tydligen ska debattera senare, och vi behöver ge fler kvin-

nor och fler utlandsfödda möjlighet att använda sina demokratiska rättigheter. Män och kvinnor ska ha samma rätt och möjligheter att vara aktiva medborgare och forma villkoren för beslutsfattande. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i frågor om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut. Vi behöver se till att detta gäller alla kvinnor, fru talman, inte bara de kvinnor som i övrigt har gynnsamma förutsättningar. Det gäller även utrikes födda kvinnor och de kvinnor som lever med den diskriminering som sker i samhället.

För hundra år sedan infördes allmän och lika rösträtt i Sverige. Då var den här salen helt fullsatt av enbart män. I dag behöver vi arbeta stenhårt för att garantera att alla människor i alla grupper i samhället har möjlighet att ta del av sina demokratiska rättigheter fullt ut. Det är vad jag har pratat om i podden, och det är vad jag kommer att stå för och verka för och vad regeringen kommer att verka för. Sedan hoppas jag att ledamoten hittar någon annan att diskutera marxistisk maktteori med. Jag kan rekommendera Henrik Jönsson.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 24 Svar på interpellation 2020/21:633 om kvotering av kvinnor

Anf. 130 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Ann-Christine From Utterstedt har frågat mig på vilka grunder jag har kommit fram till att kvotering utefter hudfärg och födelseland ska genomföras och hur jag avser att genomföra idén om kvotering utifrån hudfärg och födelseland. Interpellanten har också frågat mig om jag anser att kvotering utifrån hudfärg och födelseland kommer att bidra till ett integrerat samhälle och om så är fallet, på vilket underlag jag grundar min uppfattning. Vidare har interpellanten frågat mig om jag anser att kvotering utifrån hudfärg och födelseland kommer att bidra till ett sammanhållet Sverige och om så är fallet, på vilket underlag jag grundar min uppfattning och om jag avser att verka för att utrikes födda kvinnor ska kvoteras till några speciella maktpositioner och i så fall, vilka. Vidare frågar interpellanten om jag anser att Sverige som land kommer att vinna på att vita, inrikes födda kvinnor lämnar över makt till utrikes födda kvinnor och vilket underlag jag grundar min uppfattning på, samt om jag anser att en kvinnlig kvotering utifrån hudfärg kommer att bidra till att vårt svenska samhälle blir mer jämställt och i så fall vad jag grundar min uppfattning på. Slutligen har interpellanten frågat mig på vilket sätt jag avser att säkerställa att diskrimineringslagen och dess skrivelser om diskriminering på grund av etnisk tillhörighet inte kringgås om mer makt ges åt utrikes födda kvinnor genom kvotering.

Fru talman! Diskriminering har ingen plats i Sverige. Den ska bekämpas med samhällets fulla kraft och inom alla samhällsområden.

Diskriminering på grund av bland annat kön eller etnisk tillhörighet är förbjuden enligt diskrimineringslagen och gäller bland annat arbetsliv. Alla arbetsgivare är skyldiga att arbeta främjande och förebyggande mot diskriminering och på annat sätt verka för lika rättigheter och möjligheter oavsett bland annat kön och etnisk tillhörighet.

Jag har inte föreslagit införande av kvotering på grund av etnisk tillhörighet eller hudfärg.

Anf. 131 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret, även om det var väldigt kort.

Miljöpartiet är ett litet parti i Sveriges riksdag med stor makt i vår regering – i det här fallet i form av en jämställdhetsminister. Miljöpartiet har stor makt över svenskarnas vardag. Det är kvotering, det är genusidéer och splittring i landet, och det här kommer att fortsätta så länge Miljöpartiet har inflytande.

Mina frågor till Stenevi, som ministern upprepade, har sin upprinnelse i en podcastintervju där Stenevi resonerar om maktstrukturer. Nu är dagen äntligen här! Som jag har väntat på att få stå här i talarstolen med ministern och diskutera. Nu ska ministern äntligen få berätta för alla svenska vita inrikes födda kvinnor, inklusive, antar jag, Märta Stenevi själv, hur vi ska väljas bort från positioner och vart vi ska förpassas.

I intervjun i podden har Stenevi sagt att om någon ska få makt måste någon annan lämna ifrån sig den. Om en ny grupp ska få makt i samhället kommer någon annan grupp att behöva dela med sig. Om utlandsfödda kvinnor får makt kommer vita inrikes födda kvinnor också att behöva flytta på sig.

Hur menar Stenevi att bortvalet av vita inrikes födda kvinnor ska gå till om det inte ska ske genom kvotering? Det är precis med hjälp av könskvotering som Miljöpartiet och vänsterkanten under många år har ägnat sig åt att få in fler kvinnor. Hur menar Stenevi att regeringen ska lyckas få in fler utlandsfödda kvinnor, att vita svenska kvinnor ska flytta sig, om det inte ska ske genom kvotering?

Stenevi delar upp befolkningen i ett vi och ett dom. Tanken är att vi som individer ska behandlas olika beroende på i vilket land vi är födda i och beroende på vad vi har för hudfärg.

Det här är något som vi i mitt parti brukar anklagas för men aldrig har ägnat oss åt. Men här ser vi ett regeringsparti som ägnar sig åt precis det man anklagar andra för att göra. Det här är en otäck samhällssyn, och det visar att regeringen med Stenevi i spetsen inte har lärt sig någonting av historien.

Märta Stenevi är inte vilken medborgare som helst. Hon är minister i Sveriges regering. Hon kommer att få stå till svars för uttalanden som hon gör. I det här fallet är det ett uttalande som har skett i mysmedia, på Miljöpartiets hemmaplan, utan några jobbiga följdfrågor. Det innebär att vi ledamöter i Sveriges riksdag får ställa följdfrågor om vad ministern egentligen menar när journalistiken inte klarar av det.

Fru talman! Märta Stenevi är vita, svenska, inrikes födda kvinnor svaret skyldig. Hur ska ministern bete sig för att flytta på oss allihop? Eller hur stor del av oss ska flytta på sig för att andra ska komma till?

Anf. 132 TREDJE VICE TALMANNEN:

Innan debatten fortskrider vill jag även här påminna om att den handlar om regeringen, som ministern svarar för här, så att det inte blir en allmän partidebatt.

Anf. 133 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Först vill jag tacka ledamoten för frågan – jag tycker att det är fint att hon har sett fram emot debatten – och säga att självklart ska riksdagsledamöterna ställa frågor.

Jag inser också att jag naturligtvis måste svara för mina uttalanden. Därför ska jag vara supertydlig direkt. Jag tror att jag var det redan i de tidigare interpellationsdebatterna, men jag ska vara det igen. Till såväl Ann-Christine From Utterstedt som alla andra svenskar som eventuellt lyssnar på detta: Jag föreslår ingen kvotering. Jag föreslår inga som helst tvångsåtgärder.

Jag har pratat om att om alla ska kunna ta sin plats i samhället måste vi bryta med den strukturella rasismen. Jag tror att både de inrikes födda kvinnor och de utrikes födda kvinnor som lyssnar på detta och alla andra som lyssnar på detta håller med om att vi inte spelar på lika villkor i samhället i dag.

Jag har ingen önskan att dela in befolkningen i grupper, men jag har en stark önskan att belysa den indelning och de ojämlika förutsättningar som vi i dag har i samhället och som vi i dag har att kunna ta till vara våra demokratiska rättigheter. Det är en grundtes för mitt politiska värv att utjämna de skillnaderna och att bryta diskrimineringen och bryta den rasism som drabbar utrikes födda kvinnor i Sverige i dag så att vi i den här salen gör det möjligt också för utrikes födda att ta plats. Det är vad jag har talat om och ingenting annat.

Sedan finns det en lång rad frågor om kvotering i riksdagsledamotens interpellation, fru talman, men alla de frågorna faller på det faktum att jag inte har föreslagit någon kvotering eller några som helst tvångsåtgärder.

Det är mitt, hoppas jag, oerhört tydliga svar till Ann-Christine From Utterstedt och till alla som lyssnar på den här sändningen.

Anf. 134 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD):

Fru talman! Tack så mycket, ministern, för dina svar hittills!

Jag noterar och konstaterar att ministern säger att ingen kvotering ska ske. Det betyder alltså att det också gäller kön. Det ska inte längre ske någon kvotering till bolagsstyrelser. Det betyder att det här jämställdhetsarbetet som man har ägnat så många år åt, det arbetet är slut nu.

Det välkomnar vi i Sverigedemokraterna, måste jag säga, för vi är inte för att kvotera. Vi tycker att kvotering innebär att man som individ och människa inte får visa upp sin styrka, sin kunskap eller sin kompetens för en viss uppgift, utan man blir tillsatt på grund av sitt kön. Det tycker inte vi är rättvist och riktigt.

Det framkallar också en osäkerhet, är jag helt övertygad om, hos den individ som har blivit tillsatt på ett uppdrag eller en post: Har jag hamnat här för att jag är kompetent och har rätt personliga egenskaper, eller är jag hitplockad bara för att jag har ett visst kön?

Men då har ministern varit tydlig: ingen kvotering framöver, vare sig när det gäller kön eller vilken hudfärg man har.

Det här är intressant. Om man granskar Miljöpartiet – det är ju faktiskt så, fru talman, att Miljöpartiet ingår i regeringen, och Märta Stenevi är miljöpartist och minister med ansvar för jämställdheten – och får ta del av Märta Stenevis tankar finner man att å ena sidan är kön en social konstruktion som är helt ovidkommande. Vi ska anses som könlösa. Vi ska få till-

höra vad vi vill – om det är man eller kvinna eller vad det nu kan vara är helt ointressant. Men å andra sidan är könet helt avgörande för att uppnå jämställdhet i samhället, för jämställdhet är enligt Miljöpartiets sätt att tänka inte uppnådd förrän man har en tydlig jämställdhet mellan könen till exempel i en bolagsstyrelse.

Enligt mitt sätt att tänka framkallar det här det omvända. Det blir precis tvärtom. Kompetens och lämplighet sätts helt åt sidan.

Vi ponerar att en styrelse med sex personer ska tillsättas – tre kvinnor och tre män, enligt Stenevi. Det är glasklart. Men vi leker med tanken att tre kvinnor har tillsatts. Det är alltså tre platser till män kvar. Då kommer en fjärde kvinna med helt rätt kompetens och personliga egenskaper. Men nej, tyvärr, hon får inte den platsen därför att nu är det tre män som ska tillsättas.

Det här resonemanget faller på sin egen orimlighet. Det är därför jag som sverigedemokrat är helt emot kvotering. I Sverige har man möjlighet att komma väldigt långt vare sig man är man eller kvinna. Vi har rätt till utbildning, vi har rätt till föräldraledighet för båda könen och så vidare.

Den här synen på individer, att vi ska ses som att tillhöra en grupp snarare än som unika individer, gillar inte jag om jag ska uttrycka mig enkelt. Jag tycker att vi ska ses som unika individer som har vår personliga lämplighet för olika positioner och platser.

Anf. 135 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! Först och främst sker det ingen kvotering till bolagsstyrelser i dag. Det vet riksdagsledamoten om, hoppas jag. Det finns ett tillkännagivande i riksdagen, och regeringen kommer inte att lägga fram någon sådan lagstiftning. Jag har också varit tydlig här i dag med att det inte är det jag pratar om i den här podden och att det inte finns några sådana förslag.

När det gäller meritokrati, att få uppdrag och möjligheter baserat på sina kunskaper, finns det inget som motverkar meritokrati så effektivt som diskriminering. Vi ser att afrosvenskar behöver ha oerhört hög utbildning för att ens komma upp i samma lön som personer med betydligt lägre utbildning. Det är inte meritokrati. Det är inte att få möjligheter utifrån sina individuella kunskaper och färdigheter. Det är diskriminering, och det arbetar vi emot.

Hela syftet med att belysa detta är just att kunna motverka det. Jag har ingen önskan att dela in befolkningen i några grupper, men jag har en väldigt stark önskan att belysa de åtskillnader som sker för att vi ska kunna motverka dem.

Vill jag visa på den strukturella ojämställdheten mellan män och kvinnor, som till exempel innebär att representationen i bolagsstyrelserna nu är sämre än den varit tidigare och att vi halkar efter våra nordiska grannländer när det gäller representation i bolagsstyrelser? Absolut vill jag belysa det!

Vill jag belysa den strukturella rasism som innebär att människor på grund av etnicitet, hudfärg, härkomst eller religionstillhörighet har svårare att få jobb, svårare att ta sig in i samhället och svårare att använda sina demokratiska rättigheter och utsätts för oerhört mycket hat och hot? Absolut vill jag belysa det!

Står jag upp för transpersoners rättigheter att identifiera sig själva? Vilken dag som helst! Men jag tackar för Ann-Christine From Utterstedts syn på detta.

Jag representerar i det här rummet regeringen och mitt arbete som statsråd. Vi kommer inte att lägga fram förslag om någon kvotering. Jag vill dock vara enormt tydlig med att vi kommer att fortsätta motarbeta den strukturella ojämställdheten och den strukturella rasismen och med att vi kommer att värna hbtqi-personers rättigheter oavsett vad ledamoten känner och tycker i den frågan.

Anf. 136 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD):

Fru talman! Jag noterar att ministern halkade in på hbtqi. Där har inte jag varit. Ministern sa också att hon inte talar om kvotering och att denna interpellation därför egentligen inte är relevant. Men vi lägger det åt sidan.

Jag anser fortfarande att ministern är svenska, vita och inrikes födda kvinnor svaret skyldig. Jag tycker inte att ministern har lyckats förmedla ett svar på frågan vad hon egentligen menade i den här intervjun när hon sa att vi ska flytta på oss. Det var det ministern sa; man kan lyssna på det i efterhand. Jag skulle uppskatta om en minister i Sveriges regering verkligen var tydlig till svenska folket med vad den egentligen menar.

Vad gäller diskriminering finns det ju faktiskt också diskriminering av svenskar. Vi kanske inte är helt överens om detta – det får väl ministern svara för – men jag anser absolut att det finns en sådan diskriminering.

Jag skulle bara vilja beröra viljan att till exempel arbeta. Jag noterar att man egentligen inte diskuterar viljan att arbeta, att vara i bolagsstyrelser och sådant. Den viljan kanske inte finns hos alla, och den ska man egentligen inte heller påtvinga dem som inte vill.

Jag tror inte att vi kommer så mycket längre i den här debatten. Jag återkommer dock gärna med lite andra frågor som berör ungefär det här arbetet, som jag hävdar är ett kvoteringsarbete. Jag ska ställa en interpellation på ett annat sätt, så kan vi fortsätta att diskutera dessa saker då.

Vad jag kan se är bara en dubbelmoral utan dess like från Stenevis sida, med moraliska pekpinningar om hur andra ska leva när man själv kanske inte alls lever på det sättet. Man lever inte som man lär.

Anf. 137 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP):

Fru talman! För 100 år sedan hade ingen kvinna i Sverige röstat i ett riksdagsval. Den allmänna och lika rösträtt som infördes då var bland annat resultatet av flera kvinnoorganisationers ihärdiga och uthålliga kamp. I dag finns fler kvinnokamper att ta.

Den här regeringen arbetar stenhårt mot mäns våld mot kvinnor och för kvinnors ekonomiska självständighet. Men kampen i dag handlar också om att alla kvinnor ska inkluderas och om att alla kvinnor i dag inte kan utnyttja sina demokratiska rättigheter fullt ut.

Som kvinna som är engagerad i politiken får jag absolut min beskärda del av kritik, hot och hat. Men det är ingenting i jämförelse med de vågor av hat och direkta hot som mina kvinnliga muslimska, judiska eller rasifierade kollegor på lokal, regional och nationell nivå får.

Prot. 2020/21:109
16 april

Svar på
interpellationer

Hatet mot kvinnor är grovt, och hoten är ofta sexuella. Hatet har ett enda syfte, och det är att tysta – att skrämma och hejda kvinnor från att ta sin plats i samhället. Detta är rasismen i dag. Om fler ska kunna använda sina rättigheter måste rasismen motas och diskrimineringen motverkas. Det är meritokrati, inte kvotering.

Det går inte att blunda, för då har vi inte en demokrati på lika villkor. Då har vi heller inte ett samhälle där alla kan engagera sig politiskt och förvänta sig lika behandling. Detta kan inte jag och den här regeringen acceptera.

Kvinnorättskamparna för 100 år sedan såg till att vi kvinnor i dag får rösta och att jag i dag kan stå här som kvinnligt statsråd i en regering. Jag kommer inte att sluta kämpa förrän alla kvinnor, oavsett hudfärg, fullt ut kan utnyttja sina demokratiska rättigheter, för ingen kvinna är fri förrän alla är fria.

Med detta hoppas jag att jag har svarat på Ann-Christine From Utterstedts fråga.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 25 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Proposition

2020/21:151 Framtidens infrastruktur – hållbara investeringar i hela Sverige

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående proposition skulle förlängas till och med *onsdagen den 5 maj*.

Motioner

med anledning av prop. 2020/21:143 Institutet för mänskliga rättigheter

2020/21:3980 av Karin Enström m.fl. (M)

2020/21:3981 av Tina Acketoft m.fl. (L)

§ 26 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 15 april

2020/21:650 Fågelinfluensan och risken för nya pandemier

av *Jens Holm* (V)

till statsrådet *Jennie Nilsson* (S)

2020/21:651 Turkiets utträde ur Europarådets konvention mot våld mot kvinnor

av *Lotta Johnsson Fornarve* (V)

till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2020/21:652 Prostatacancer

av *Per Ramhorn* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:653 Handelstillstånd för sälprodukter

av *Alexandra Anstrell* (M)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:654 Agerande mot tvångsgifte

av *Mikael Eskilandersson* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:655 Användandet av tvångsgifte

av *Sara Gille* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

Prot. 2020/21:109

16 april

§ 27 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 15 april

2020/21:2535 Erkännande av folkmordet seyfo

av *Pia Steensland* (KD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2536 Ikraftträdandet av den nationella läkemedelslistan

av *Pia Steensland* (KD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2537 Rätten till organiserade fritidsaktiviteter för barn och unga under pandemin

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:2538 Möjlighet för fler idrottsförbund att bli medlemmar i Riksidrottsförbundet

av *Åsa Eriksson* (S)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:2539 Utställningspark i Baku för att kränka armenier

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2540 90 000 återvändande

av *Jonas Andersson* i Skellefteå (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2541 Upphävda uppehållstillstånd och återsändande av syrier

av *Björn Söder* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2542 Folkhälsomyndighetens pandemihantering

av *Markus Wiechel* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2543 Avveckling av den svenska insatsen i Afghanistan
av *Björn Söder* (SD)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2020/21:2544 Förvaring av elrullstolar
av *Lina Nordquist* (L)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2545 Synskadades frihet
av *Arman Teimouri* (L)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2546 Rättvis infrastrukturmedelstildelning
av *Saila Quicklund* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:2547 Bedrägerihärvor
av *Saila Quicklund* (M)

till statsrådet Ardalán Shekarabi (S)

2020/21:2548 Åtgärder för ökad digitalisering
av *Betty Malmberg* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:2549 Återbruk av icke förorenat bergmaterial
av *Betty Malmberg* (M)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:2550 Tekniksprånget
av *Betty Malmberg* (M)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:2551 Bank-id och rörelsehinder
av *Josef Fransson* (SD)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:2552 Den danska modellen gällande återvandring
av *Magnus Persson* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2553 Tillväxtverkets regeltillämpning
av *Mats Persson* (L)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:2554 Pensionsmyndighetens handläggningstider
av *Linda Lindberg* (SD)

till statsrådet Ardalán Shekarabi (S)

2020/21:2555 Barnkonventionens implementering inom socialtjänsten
av *Linda Lindberg* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2556 Viltvårdsfonden
av *Magnus Persson* (SD)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:2557 Försvarshögskolans nedläggning av Cats
av *Allan Widman* (L)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2020/21:2558 Sveriges militära insats i Afghanistan
av *Alexandra Anstrell* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

Sammanträdet leddes
av tredje vice talmannen från dess början till och med § 7 anf. 10 (delvis),
av tjänstgörande ålderspresidenten Mikael Oscarsson därefter till och med
§ 12 anf. 47 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 17 anf. 78 (delvis),
av tjänstgörande ålderspresidenten Mikael Oscarsson därefter till och med
§ 22 anf. 117 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

TUULA ZETTERMAN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation.....	1
§ 3 Anmälan om faktapromemoria	1
§ 4 Anmälan om granskningsrapport.....	2
§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott.....	2
§ 6 Svar på interpellation 2020/21:572 om bostäder i strandnära lägen	2
Anf. 1 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP)	2
Anf. 2 CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	2
Anf. 3 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP)	3
Anf. 4 CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	4
Anf. 5 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP)	5
Anf. 6 CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	6
Anf. 7 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP)	6
§ 7 Svar på interpellation 2020/21:598 om resultatet av gymnasielagen	7
Anf. 8 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	7
Anf. 9 EMMA AHLSTRÖM KÖSTER (M).....	8
Anf. 10 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	9
Anf. 11 EMMA AHLSTRÖM KÖSTER (M).....	10
Anf. 12 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	11
Anf. 13 EMMA AHLSTRÖM KÖSTER (M).....	12
Anf. 14 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	13
§ 8 Svar på interpellation 2020/21:613 om marknadshyror	13
Anf. 15 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	13
Anf. 16 AMINEH KAKABAVEH (-)	14
Anf. 17 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	15
Anf. 18 AMINEH KAKABAVEH (-)	16
Anf. 19 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	17
Anf. 20 AMINEH KAKABAVEH (-)	18
Anf. 21 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	18
§ 9 Svar på interpellation 2020/21:550 om regelförenklingar för näringslivet.....	19
Anf. 22 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	19
Anf. 23 CAMILLA BRODIN (KD).....	20
Anf. 24 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	21
Anf. 25 CAMILLA BRODIN (KD).....	22
Anf. 26 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	23
Anf. 27 CAMILLA BRODIN (KD).....	23

Anf. 28 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	23
§ 10 Svar på interpellation 2020/21:573 om SJ och	
Mälardalstrafik	24
Anf. 29 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	24
Anf. 30 KERSTIN LUNDGREN (C).....	25
Anf. 31 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	26
Anf. 32 KERSTIN LUNDGREN (C).....	27
Anf. 33 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	28
Anf. 34 KERSTIN LUNDGREN (C).....	29
Anf. 35 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	29
§ 11 Svar på interpellation 2020/21:602 om återstart för de	
minsta företagen efter pandemin	30
Anf. 36 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	30
Anf. 37 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	30
Anf. 38 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	31
Anf. 39 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	32
Anf. 40 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	33
Anf. 41 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	34
Anf. 42 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	35
§ 12 Svar på interpellation 2020/21:607 om åtgärder för	
regelförenkling	36
Anf. 43 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	36
Anf. 44 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	36
Anf. 45 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	37
Anf. 46 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	38
Anf. 47 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	39
Anf. 48 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	40
Anf. 49 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	41
§ 13 Svar på interpellation 2020/21:611 om handläggning och	
utbetalning av permitteringsersättningar	41
Anf. 50 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	41
Anf. 51 ARIN KARAPET (M).....	42
Anf. 52 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	43
Anf. 53 ARIN KARAPET (M).....	44
Anf. 54 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	45
Anf. 55 ARIN KARAPET (M).....	46
Anf. 56 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	46
§ 14 Svar på interpellation 2020/21:622 om företag som	
nekats korttidsstöd	47
Anf. 57 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	47
Anf. 58 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	48
Anf. 59 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	49
Anf. 60 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	50
Anf. 61 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	51
Anf. 62 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	52
Anf. 63 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	52
§ 15 Svar på interpellation 2020/21:612 om coronafonden	53
Anf. 64 Statsrådet HANS DAHLGREN (S).....	53
Anf. 65 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	54
Anf. 66 Statsrådet HANS DAHLGREN (S).....	55

Anf. 67 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	55
Anf. 68 Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	56
Anf. 69 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	57
Anf. 70 Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	58
§ 16 Svar på interpellation 2020/21:605 om ett polariserande debattklimat	58
Anf. 71 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	58
Anf. 72 MARKUS WIECHEL (SD).....	59
Anf. 73 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	60
Anf. 74 MARKUS WIECHEL (SD).....	61
Anf. 75 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	62
Anf. 76 MARKUS WIECHEL (SD).....	62
Anf. 77 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	63
§ 17 Svar på interpellation 2020/21:620 om evenemangsstöd till bland annat kultur och idrott.....	63
Anf. 78 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	63
Anf. 79 EDWARD RIEDL (M)	64
Anf. 80 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	66
Anf. 81 EDWARD RIEDL (M)	67
Anf. 82 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	68
Anf. 83 EDWARD RIEDL (M)	69
Anf. 84 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	69
§ 18 Svar på interpellation 2020/21:604 om småföretagens deltagande i offentliga upphandlingar	70
Anf. 85 Statsrådet LENA MICKO (S)	70
Anf. 86 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	71
Anf. 87 Statsrådet LENA MICKO (S)	72
Anf. 88 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	72
Anf. 89 Statsrådet LENA MICKO (S)	73
Anf. 90 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	74
Anf. 91 Statsrådet LENA MICKO (S)	75
§ 19 Svar på interpellation 2020/21:621 om åtgärder mot hedersrelaterat våld och förtryck.....	75
Anf. 92 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP).....	75
Anf. 93 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	77
Anf. 94 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP).....	78
Anf. 95 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	79
Anf. 96 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP).....	80
Anf. 97 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	81
Anf. 98 Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP).....	81
§ 20 Svar på interpellation 2020/21:627 om samband mellan invandring och hedersförtryck	82

Anf. 99	Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)	82
Anf. 100	LUDVIG ASPLING (SD)	83
Anf. 101	Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)	84
Anf. 102	LUDVIG ASPLING (SD)	85
Anf. 103	Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)	86
Anf. 104	LUDVIG ASPLING (SD)	87
Anf. 105	Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)	87
§ 21	Svar på interpellation 2020/21:628 om positiv	
	särbehandling av utlandsfödda kvinnor	88
Anf. 106	Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)	88
Anf. 107	TOBIAS ANDERSSON (SD)	89
Anf. 108	MIKAEL STRANDMAN (SD)	90
Anf. 109	Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)	90
Anf. 110	TOBIAS ANDERSSON (SD)	91
Anf. 111	MIKAEL STRANDMAN (SD)	92
Anf. 112	Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)	92
Anf. 113	TOBIAS ANDERSSON (SD)	93
Anf. 114	Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)	94
§ 22	Svar på interpellation 2020/21:629 om kritiken mot	
	islamofobi som begrepp	94
Anf. 115	Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)	94
Anf. 116	TOBIAS ANDERSSON (SD)	95
Anf. 117	Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)	96
Anf. 118	TOBIAS ANDERSSON (SD)	97
Anf. 119	Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)	98
Anf. 120	TOBIAS ANDERSSON (SD)	99
Anf. 121	Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)	99
§ 23	Svar på interpellation 2020/21:632 om särbehandling av	
	personer med viss hudfärg	100
Anf. 122	Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)	100
Anf. 123	LUDVIG ASPLING (SD)	100
Anf. 124	Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)	101
Anf. 125	LUDVIG ASPLING (SD)	102
Anf. 126	TREDJE VICE TALMANNEN	103
Anf. 127	Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)	103
Anf. 128	LUDVIG ASPLING (SD)	104
Anf. 129	Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)	104
§ 24	Svar på interpellation 2020/21:633 om kvotering av	
	kvinnor	105
Anf. 130	Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)	105
Anf. 131	ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD)	106
Anf. 132	TREDJE VICE TALMANNEN	106
Anf. 133	Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)	107
Anf. 134	ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD)	107
Anf. 135	Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)	108
Anf. 136	ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD)	109
Anf. 137	Statsrådet MÄRTA STENEVI (MP)	109

Prot. 2020/21:109	§ 25 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid.....	110
16 april	§ 26 Anmälan om interpellationer	110
-----	§ 27 Anmälan om frågor för skriftliga svar	111
	§ 28 Kammaren åtskildes kl. 15.55.	113